

PISANII SÂNGEORZENE

ALEXANDRA MARIA HOZA
- ȘEF DE PROMOTIE 2021 -

ABSOLVENȚII LICEULUI „SOLOMON HALIȚĂ”
Promoția 1978-1979

XII A

1. BĂLĂI L. LARION
2. BUTA V. FLORIN
3. CÂRDAN I.
ELISABETA-FLOAREA
4. CEUCA GHEORGHE IOAN
5. COTU A. AURICA
6. CRĂCIUN I. MARIANA
7. DĂRĂBAN M. ALEXANDRU
8. FLĂMÂND V. MARIA
9. GAGEA T. ANA
10. HAVA G. FLORIN
MIRCEA
11. ILOAIE G. MARIA
12. JAUCA G. IDOCHIM
13. JOJĂ A. ANTON
14. MĂGUREAN E. DOINA
DORINA
15. MARTIȚA E. VASILE
16. MĂȘU E. LARISA VIVI
17. MOLDOVAN E.
LAURENȚIU CLAUDIU
18. NAN G. DORINA ADRIANA
19. NEAMȚU I. IOAN
20. NECHITI V. MIRCEA
IOAN
21. NICULAI V. BETICUȚA
22. PAȘCU I. MĂRIOARA
23. PETER O. FLOAREA
24. POP T. DORINA
25. POP V. MĂRIUȚA
26. RONTEA V. IOAN
27. SCRIDON I. LARION
28. SFRÂNGEU E. ANTON
29. SUCILĂ I. MĂRIOARA

XII B

1. ALMĂȘAN G. GHIȚĂ
2. ANDRONEȘI V. VALER
3. BAN LENUȚA
4. BRÂNZĂ LÖRENA
5. BUBURUZAN V. VALERIA
FLORICA
6. CĂRBUNE I. ANA
7. DANCI MIRCEA
8. DĂNILĂ VERONICA
9. GURLEA I. ECATERINA
10. IONAȘCĂ I. RADU
11. KOVÁCS V. IULIANA
12. MĂNULEȘ E. ELENA
13. MIRON P. SOLOMON
14. NERGHEȘ D. MARIA
15. NUTU I. VIORICA
16. OGĂGĂU V. IOAN
17. OMETIȚĂ L. VIORICA
18. PARTENE A. IOANA
19. PARTENE M. IOANA
20. PĂTRĂȘCAN O. VASILE
21. POP I. IOACHIM
22. POP V. MARINELA
23. PUIȚĂU V. SAVETA
24. RUS SAVETA
25. SLĂVOACĂ V. LENUȚA
26. ȚARCĂ I. CORINA
27. TOMI G. LENUȚA
28. TOMUȚA I. SABINA
29. URS G. GEORGE

XIII SERAL

1. MOTOFELEA V. ALEXANDRU
2. ARIEȘAN LIVIU
3. ARIEȘAN T. TIBERIU
4. BUIA V. ANA
5. CÂRDAN G. GAVRILĂ
6. CÂRDAN L. LEONTIN
7. CUZUBAN N. LUCICA
8. DEBRECZENI F. CAROL
9. DOMIDE C. COZMA
10. DRĂDICI I. CĂTĂLINA
11. DUMITRU I. SABINA
12. ERNST L. IOSIF
13. FRUNZĂ T. LEONTINA
14. GROSS A. LENUȚA
15. GROSS C. MIHAI
16. IUGAN F. LEONTIN
17. JURCUL A. MARGARETA
18. MĂGUREAN M. VASILE
19. MARE V. VALER
20. MARICA I. IOAN
21. NEGRUȘERI P. ALEXANDRU
22. PARTENE I. IGNAT
23. POPÂRȚAC A. PRECUP
24. RAȚIU I. MARIA-ADRIANA
25. RĂZVANȚĂ I. GETA
26. ȘOERCĂU N. FLOAREA
27. ȘORECĂU N. FLORE
28. ȘTEOPAN I. SAMSON
29. VILICZI V. CAROL

Materialul a fost preluat din *Liceul Teoretic „Solomon Haliță” Sângeorz-Băi*
– 50 de ani, 2012.

PISANII SÂNGEORZENE

- Spiritualitate, Istorie și Tradiție -

ANUL X, NR. 7(107), IULIE 2021

PISANII SÂNGEORZENE

Revistă de spiritualitate, istorie și tradiție locală

Fondatori: profesor FLORIN HODOROGA
teolog ALEXANDRU DĂRĂBAN

Consultant științific: Dr. Mirela Popa-Andrei, cercetător științific II, Institutul de Istorie „George Barițiu” din Cluj-Napoca al Academiei Române

Colaboratori permanenți: Dr. Elisabeta Scurtu, Preot Dr. Maxim (Iuliu-Marius) Morariu, Dr. Dorin Dologa, Icu Crăciun, Florin Hodoroga

Editor și redactor responsabil: Alexandru Dărăban

Tehnoredactare: Alexandru Dărăban

REDACTIA: Casa de Cultură Sângeorz-Băi, str. Republicii nr.33,
jud. Bistrița-Năsăud; E-mail: florin.hodoroga@gmail.com
Jucu, str. Jucu-Herghelie nr. 67, jud. Cluj; E-mail: adaraban17@yahoo.ro;
aldaraban57@gmail.com

Revista poate fi citită pe rețeaua de internet la adresele:
<https://independent.academia.edu/DarabanAlexandru>
<http://en.calameo.com/accounts/3280504>
<https://pisaniisang.wordpress.com>

COPERTA 1: ALEXANDRA MARIA HOZA – Șef de promoție 2021

COPERTA 2: Absolvenții promoției 1978-1979 ai liceului sângeorzan

COPERTA 3: Absolvenții promoției 1979-1980 ai liceului sângeorzan

COPERTA 4: Piatra funerară de la mormântul căpitanului Ștefan Borgovan din Roșia Montană

Fotografiile din acest număr provin din cadrul Serviciului Județean al Arhivelor Naționale Bistrița-Năsăud (colecția fotografii), Facebook (Vicariatul greco-catolic Năsăud, Leon Prădan, Cornel Rusan, Iosif Ciunterei, Liceul „Solomon Haliță” Sângeorz-Băi), Centrul Cultural „Iustin Sohorca” Sângeorz-Băi, colecția personală a artistului Maxim Dumitraș

Cuprins

<u>CUPRINS</u>	5
<u>SÂNGEORZENI DE ISPRAVĂ</u>	
Sublocotenent ALEXANDRA MARIA HOZA – șef de promoție 2021.....	6
<u>BISERICĂ, SCOALĂ, SOCIETATE</u>	
<i>O relatare a lui Maxim Haliță privind examenele de iarnă – anul 1884, la Școala trivială din Sângeorgiul-Român.....</i>	7
ȘTEFAN LUPU, <i>Dragostea lui Alexandru Odobescu pentru Ardeal.....</i>	8
<i>Date privind Parohia greco-catolică Sângeorgiul-Român în anul 1919.....</i>	18
ALEXANDRU DĂRĂBAN, <i>Bravul căpitan Ștefan Borgovan din Sângeorgiul-Român.....</i>	21
ALEXANDRU DĂRĂBAN, <i>Din activitatea de senator al Dr. Laurențiu Oanea.....</i>	28
<u>DIN GRANITĂ</u>	
<i>Sfințirea bisericii din Măgura.....</i>	35
ZAHARIE BULBUC, <i>Clădirea bisericii din Măgura.....</i>	37
ALEXANDRU DĂRĂBAN, <i>Locuitorii din comuna Măgura Ilvei participanți la Primul Război Mondial.....</i>	39
<i>Protocolul alegătorilor români din întrunitul comitat Bistrița-Năsăud.....</i>	60
<i>Date cu privire la mișcământul populației din Parohia Năsăud pe 1899 întocmit de Grigore Pletosu.....</i>	62
<i>Memoriul Comitetului Parohiei ortodoxe române din Năsăud adresat ministrului cultelor.....</i>	63

SÂNGEORZENI DE ISPRAVĂ

Sublocotenent ALEXANDRA MARIA HOZA

șef de promoție 2021

Universitatea de Medicină, Farmacie, Științe și Tehnologie „George Emil Palade” din Târgu Mureș - Secția de Pregătire Medico-Militară -

Stimați profesori și cadre militare, distinși invitați, dragi părinți și colegi,

Am deosebita onoare de a mă afla astăzi în fața dumneavoastră ca reprezentantă a absolvenților de Medicină Militară, în acest moment unic prin emoțiile care tind să ne copleșească, aflându-ne în fața încheierii unui capitol care ne va defini întregul parcurs al vieții.

Timpul, prieten și dușman deopotrivă, ne-a transformat din copiii care în urmă cu câțiva ani pășeau încrezători și plini de dorință de cunoaștere pe porțile facultății în cei mai tineri medici de astăzi. Ne-am asumat încă de la început acest drum lung, care ne-a răpit 6 ani, dar care ne-a dăruit în schimb cele mai frumoase amintiri, cele mai strânse prietenii dar și cele mai de preț cunoștințe. Iată că am ajuns la sfârșitul acestei provocări ce ne-a arătat că în fiecare zi putem deveni mai puternici, mai determinați, mai bogați în experiențe.

Nu am fi reușit să ajungem aici fără sprijinul distinșelor cadre didactice, mentori care și-au pus amprenta asupra viitorului nostru și martori ai dezvoltării noastre profesionale. Pe această cale, vă adresăm sincere mulțumiri pentru efortul neconținut depus în vederea formării noastre și pentru tot sprijinul pe care ni l-ați oferit în acești ani.

De asemenea, vreau să le mulțumesc părinților pentru suportul și dragostea cu care ne-au înconjurat, fără de care nu am fi rezistat tuturor provocărilor și piedicilor ce s-au ivit în drumul nostru. Am ajuns aici datorită vouă și ne bucurăm nespus că ne sunteți alături în aceste clipe pline de emoții. Succesul nostru vi se datorează!

Dragi colegi, aș dori să vă adresez, în final, următorul îndemn: să cercetăm cele ce s-au petrecut, să cunoaștem cele prezente și să aplicăm cele învățate!

Felicitări promoției 2021!

BISERICĂ, ȘCOALĂ, SOCIETATE

O RELATARE A LUI MAXIM HALIȚĂ PRIVIND EXAMENELE DIN IARNA ANULUI 1884 LA ȘCOALA TRIVIALĂ DIN SÂNGEORGIUL ROMÂN

Comisiunea administratoare de fondurile scolastice grănicerești din Năsăud îi trimitea la data de 19 Faur 1883 onoratului domn Maxim Haliță, magistrul poștal în Sângeorgiu, să asista la examenele de iarnă a școlii triviale de acolo, în 28 Faur 1884, fiind cunoscut ca bun grănicer și bărbat iubitor de școală și de propășirea în învățământ. Totodată era rugat a binevoi a dispune și a împărtăși rezultatul acestui examen. Respectând dorința comisiei, a trimis prețuitul ziar „Observatoriulu” următoarea relațiune, „ca să iasă la cunoștința tuturor românilor care iubesc lumina zilei și se feresc de întuneric ca de ursita morții”¹.

„Onorată comisiune administratoare fondurilor scolastice grănicerești în Năsăud

În urma stimatei recercări dtto 19 Faur 1884 nr. 93 am asistat la examenul ambelor clase ale școlii triviale de aici și relațiunea cum că rezultatul din toate obiectele prescise, prelese în ambele clase, a ieșit strălucit și în judecata mea, în priceperea mea ca odinioară fost învățător în perioadă de 6 ani, declar și pot afirma cum că așa îmbucurător progres, așa pași în tact adevărat pedagogic la ducerea învățământului, la rare, zic numai la rare școli, care însă constau din 4 clase, se pot afla.

Virtuțile adevărate mărețe, nobile ale domnului învățător diriginte Mihai Domide, se cuvine să fie aduse la cunoștința și până chiar la prea înaltul loc al Maiestății Sale preagrațioasului monarh.

E un argument și neresturnaver cum că domnul învățător diriginte Mihai Domide și-a însușit având dânsul de la începutul carierei sale învățătoarești o deosebită mare iubire și zel pentru școală, o metodă adevărat pedagogică, în tot chipul rațională; asemenea argument este, cum că dânsul și lucră cu o diligență de fier, fără întreruperea firului în metoda sa rațională, în via școlii și a culturii.

Îmi permit cu respect a propune: ca onorata comisiune administratoare școlastică să binevoiască în cale oficioasă a mijloci declararea d-lui învățător diriginte Mihai Domide de învățător de model și cum că e demn de toată lauda făcându-se despre acest document de merit, escrierea cel puțin în raionul școlastic aparținător onoratei comisii administratoare școlastice și înzestrându-se supranumitul domn învățător cu decretul acestei demnități.

Despre domnul învățător Eremia Șorobetea m-am convins cum că nu se abate de la urmele domnului învățător diriginte; deci s-a documentat, că e diligent și destoinic în chemarea sa; și așa dânsul e demn de laudă și recunoștință.

Domnul catehet administrator de parohie, Silviu Sohorca, a dovedit cum că a prestat învățământul catehetic regulat, în mod rațional și cu multă diligență, încât rezultatul din religie au fost foarte satisfăcătoare, prin urmare dânsul e demn de laudă și recunoștință.

Încheind aceste relațiuni îmbucurătoare, mă subsemnez.
Sângeorgiu, în 28 Faur 1884”².

---

¹Observatoriulu, Sibiu, Anul VII, 1884, nr. 17, p. 68.

²Ibidem.

DRAGOSTEA LUI ALEXANDRU ODOBESCU PENTRU ARDEAL

ȘTEFAN LUPU

Profesor

N-a fost brazdă românească de care poporul român să și fi simțit atât de strâns legată viața-i, cum și-a simțit-o de pământul Ardealului. Pentru neamul nostru, acest ținut a ajuns a fi socotit un pământ sfânt, pentru că aici a fost leagănul poporului român, aici a fost cetatea de apărare a naționalității române și pentru că dintre toate ținuturile strămoșești, acesta a fost udat cu mai multe lacrimi și stropit cu mai mult sânge de poporul românesc.

Tocmai de aceea n-a fost în cele două principate românești, precum și în regatul român de mai târziu, om cu dragoste de patrie, pe care să nu-l fi stăpânit dorința de a străbate pământul Ardealului, pe întinsul căruia se văd urmele strămoșilor noștri și sub glia căruia se odihnesc oasele mucenicilor dreptății noastre și să nu fi povestit, după aceea, celor de acasă, că în satele și orașele ardeleni trăiește o mare parte din poporul român, în sufletul căruia, cu toate chinurile și umilințele, la care a fost supus de stăpânitorii lui, arde dorul de a sfărâma lanțurile robiei și a se uni cu frații săi de peste Carpați.

Unul din scriitori români care ne-a înfățișat în icoane mișcătoare atât frumusețea pământului Ardealului, cât și durerea și vrednicia poporului român de aici, a fost Alexandru Odobescu.

Acest bărbat, care a deținut demnități înalte în țara noastră, fiind ministru, membru al Academiei Române și profesor universitar și care și-a creat un nume nepieritor prin scrierile sale, și-a iubit neamul și pământul românesc, în toată întinderea lui, din cea mai de timpurie tinerețe [...]¹.

În conferința sa despre răscoala poporului român din Munții Apuseni în 1784, Alexandru Odobescu a spus câteva cuvinte de laudă și despre Români din ținutul Năsăudului, care s-au bătut cu credință și bravură pe toate câmpurile de luptă pentru împăratul din Viena, punându-și și ei, ca și moșii lui Horia, încrederea în simțul de dreptate și recunoștință al acestuia.

Citise adică „Istoria Regimentului al 2-lea românesc de grăniceri Transilvan”, scrisă de Gheorghe Bariț și tipărită în 1874, la Brașov, și luase astfel cunoștință despre virtuțile ostășești ale acestor Români, al căror eroism dovedit în cele mai grele războaie pe care le-a avut Austria cu numeroșii ei dușmani, formează și azi un motiv de mândrie pentru întregul popor român.

Regimentul românesc de la Năsăud, după cum a arătat și Gheorghe Bariț în amintita sa istorie, a fost înființat de Maria Terezia în 1762, ca o prelungire a cordonului de apărare, tras de această împărăteasă de-a lungul granițelor Transilvaniei.

Misiunea lui era de a apăra hotarul Împărăției din spre Moldova de năvălirea turcilor, de a împiedeca contrabanda ce se făcea la frontieră, de a urmări pe hoși și pe toți cei care încercau să treacă în ascuns granița, de a forma carantine împotriva bolilor contagioase venite din Răsărit, iar la nevoie, de a lupta pe orice câmp de bătălie pentru biruința înaltului împărat de la Viena.

Soldații regimentului au fost recruți din patruzeci și patru de sate de pe Valea Rodnei, Bârgăului și Șieului. Ofițerii au fost la început toți străini, mai cu seamă germani și italieni. Cu timpul

---

1Știu, Deva, Anul VI, 19425, nr. 1-2-3, p. 30

ȘTEFAN LUPU

au pătruns în regiment și ofițeri români, proveniți din școala militară ce se înființase la Năsăud. Subofițerii, soldații au fost cu toții români.

Comanda regimentului a fost la Năsăud. Sediile companiilor însă au fost în satele mai mari, câte trei până la șase sate, formând o companie.

În timp de pace, bărbații făceau instrucție militară, lucrau la repararea și construirea de poduri și drumuri, iar tineretul, atât flăcăii, cât și fetele, se deprindeau cu îndeletnicirile plugăriei, industriei casnice și gospodăriei.

Tinerii nu erau căsătoriți până când nu dovedeau înaintea unul ofițer și a protopopului că știau rugăciunile, că au sădit un anumit număr de pomi, că se pricepeau la fabricarea lucrurilor casnice, că știau felul cum se conduce o gospodărie vrednică.

În urma unor astfel de învățături și deprinderi frumoase, satele grănicerești au ajuns, în timp destul de scurt, la o stare mai înfloritoare decât satele iobage.

Botezul sângelui regimentul al doilea grăniceresc l-a primit în 1779, la cetatea Troppau, în Silezia, unde a bătut trupele prusiene.

În războiul pe care Austria l-a declarat Turciei în 1788, regimentul a fost trimis în Bucovina, iar de aici trecut în Moldova, unde a luat parte la luptele ce s-au dat împotriva oștilor turcești, la Dorohoi, Fălticeni, Botoșani, Baia, Vaslui, Adjudul Nou, fiind adus după aceea, prin pasul Oituzului, în Ardeal.

În primăvara anului următor, regimentul a respins, cu pierderi mari pentru dușmani, încercările turcilor de a pătrunde în Transilvania. Spre toamnă, trecând munții, a bătut un detașament turcesc, care a fost silit să se retragă spre Pitești¹.

În 1790 s-a dat o mare bătălie la Giurgiu, „unde - după spusele unui distins istoric al acestui regiment – s-a petrecut una din faptele cele mai glorioase. Trei batalioane austriece de infanterie împresurate din toate părțile de turci, erau în pericol de nimicire totală. În acele momente supreme, regimentul al doilea românesc, așezându-se în formă de obloag, străbate prin desimea turcilor, semănând moarte și pieire până ce ajunge la camarazii săi, cu care, unit, zdrobește liniile inamicului și-l ia la fugă. Cu această ocaziune, caporalul Ioan Botta, un ostaș ca turnat din bronz, văzând pe căpitanul Zwilach, înconjurat de șase turci, se repede asupra-le, ucide, rănește, îi fugărește și scapă pe căpitan. Pentru fapta eroică de la Giurgiu, regimentul fu lăudat, iar caporalul Botta decorat cu medalia de argint².

În anii următori regimentul grăniceresc de la Năsăud a luptat împotriva armatelor franceze, pe Rin și în Italia,

Cea mai strălucită faptă de arme, soldații acestui regiment românesc au săvârșit-o, în timpul acesta, la satul Arcole, din apropierea orașului Verona. Armata austriacă de aici, fiind bătută de armata lui Napoleon, s-a văzut nevoită să se retragă.

Pentru asigurarea retragerii a fost lăsat al doilea batalion din regimentul românesc de la Năsăud, cu misiunea de a opri trecerea trupelor franceze peste podul de pe râul Apone.

De la rezistența ce aveau s-o pună la pod ostașii acestui batalion, atârna scăparea armatei austriece. Timp de trei zile, batalionul a stat neclintit în fața dușmanului, zădărniciind toate încercările trupelor franceze de a trece podul.

După ce cinci generali francezi au fost răniți și scoși din luptă, în fruntea atacului s-a pus însuși Napoleon. Nici această încercare n-a izbutit. Numai a treia zi de către seară și numai după ce trupele franceze au făcut o mișcare strategică prin altă parte, batalionul s-a retras de la pod.

Apărarea podului a costat pe Români pierderi sângeroase, dar și-au împlinit cu sfințenie misiunea ce le-a fost încredințată, scăpând de la nimicire armata împărătească.

Pentru eroismul lor, soldații batalionului au fost lăudați nu numai de generalii austriece, ci și de împăratul din Viena și chiar de Napoleon. În raportul său către directoriul republicii franceze, acesta a fost nevoit să recunoască, nu fără oarecare nechez, că din cauza acestui batalion „îndrăcit”, des-

¹Datele au fost luate din „Istoricul Regimentului, 2 Grăniceri Românesc II” scris, în mare parte, după istoria lui Gheorghe Bariț, de Locot.-Colonel I. Dinulescu și tipărit la Pitești, 1933.

²Vasile Bichigean: *Năsăudul centru grăniceresc*, publicat în „Anuarul Școlii Normale din Năsăud pe anul 1930”.

DRAGOSTEA LUI ALEXANDRU ODOBESCU PENTRU ARDEAL

---

pre care el nu știa că era format din Români, n-a putut învălui și strivi armata austriacă. Se zice că Napoleon ar mai fi adăugat „că de-ar avea el un asemenea batalion, ar ajunge la Viena în trei zile”.

Cu aceeași bravură s-au purtat soldații acestui regiment și în războaiele următoare. Dovada cea mai puternică de credință către împărat și de statornicie în jurământul ostășesc, acești ostași au dat-o în anul 1848.

Guvernul din Budapesta, investit de Curtea împărătească din Viena cu dreptul de a porunci armatelor împărătești de pe teritoriul Ungariei și al Transilvaniei, a dat ordin comandamentului regimentului românesc din Năsăud, să trimită imediat un batalion la Seghedin, pentru a face servicii de garnizoană. S-a aflat însă, că gândul guvernului era de a trimite batalionul împotriva trupelor croate și sârbești, care s-au fost răsculat sub comanda banului Croației, Iosif Iellacici, în numele libertății și al împăratului din Viena împotriva cârmuitorilor Ungariei, care voiau să sugrume libertatea popoarelor, peste ale căror pământuri se proclamă stăpâni cu de la sine putere.

Colonelul Urban, comandantul regimentului, cu toate că aflase și el de gândul ascuns al guvernului unguresc, a hotărât totuși să fie trimis la Seghedin batalionul întâi, însă la plecarea acestuia, atât el, cât și grănicerii mai bătrâni le-au pus în vedere soldaților, să rămână credincioși jurământului de credință față de împărat, așa că să nu depună altfel de jurământ, iar dacă li se va porunci să lupte împotriva grănicerilor croați și sârbi, cu care luptaseră împreună, în atâtea rânduri, sub același steag împărătesc, să nu sa supună unui asemenea ordin. Li s-a mai spus că acei care nu vor asculta de aceste sfaturi și vor cuteza să-și calce jurământul față de împărat, nu se vor mai putea întoarce acasă, căci nimeni din sat n-are să-i primească.

În seara zilei de 24 Iulie 1848, batalionul a ajuns lângă Dej, unde i-au ieșit inabil colonelul Iablonski și comisarul guvernial Schopf, care le-au cerut soldaților să pună jurământul pe constituția maghiară. Soldații însă n-au voit.

De aici, batalionul a fost îndreptat spre Oradea Mare, unde la fel li sa cerut noul jurământ și unde soldații la fel s-au împotrivit acestei cereri.

La Seghedin, unde au fost transportați după aceea, batalionul a primit porunca de a pleca împotriva răsculaților croați și sârbi. Soldații nu s-au supus nici acestui ordin, deși li s-a spus că vor fi aspru pedepsiți.

După ce a fost purtat prin mai multe locuri, batalionul a fost adus la Vaț. Scoși pe câmpul de lângă oraș, soldații au fost încunoștințați că vor fi constrânși chiar cu puterea, să depună jurământul de credință guvernului unguresc. Vestea aceasta i-a făcut să-și încarce armele, pentru a putea preîntâmpina orice primejdie.

În această neliniște sufletească i-a găsit generalul Hrabovsky, venit cu mai mulți ofițeri și cu doi deputați români, pentru a le lua noul jurământ. După câteva încercări zadarnice, generalul trecu la amenințări și apoi la fâgăduieli ademenitoare. Se povestește că în clipa aceea, soldații Moroșan Ion și Crețu Luca, din compania a treia, pășiră înaintea frontului, își împlântară baionetele pe pușcă și amenințară că imediat îl vor împușcat pe cel ce ar cuteza să iasă dintre șiruri spre a depune jurământul. Generalul stete o clipă înmărmurit. Revenindu-și, porunci batalionului să-și așeze armele cu cartușierele în piramide și să se depărteze zece pași de ele, firește, pentru a le fi luate. Violența n-a prins. La amenințarea că-i va dezarma cu forța, soldații, fără ca să le dea cineva vreo comandă și-au îndreptat armele spre general. Speriat, acesta n-a putut zice decât: „Ce-i aceasta? Trădare, trădare! Îndărăt! Marș! și o luă la fugă”!

Constrângerile asupra lor nu s-au oprit aici. Soldații însă nu și-au călcat jurământul de credință față de împărat și n-au lăsat să li se răpească steagul, ci și-au păstrat onoarea de ostași, învingând toate primejdiile ce s-au abătut asupra lor.

În 1851, desființându-se regimentele grănicerești ardelene, regimentul românesc de la Năsăud, a fost prefăcut în Regimentul de Infanterie Nr. 50, cu numirea „Hanibal Frideric, Principe de Thurn și Taxis”, cu garnizoana la Debrețin.

Aici i s-a înmănat înaltul ordin împărătesc, prin care i se aducea la cunoștință că primul batalion al regimentului al doilea grăniceresc, acuma Principe de Thurn și Taxis, Nr. 50, care în anul

---

1Virgil Șotropa, *Pășaniile Batalionului I năsăudean în 1848-49*, în revista „Arhiva Someșană”, Năsăud, 1931, nr. 14.

ȘTEFAN LUPU

1848 și-a păstrat cu credință jurământul pe steag între cele mai grele împrejurări”, a fost decorat cu „Medalia de aur“, „pentru statornicia nestrămutată în jurământul depus”, adică „für standhaftes Ausharren in der beschworenen Treue”.

Parada decorării a avut loc în orașul Klagenfurt, din Austria, unde fusese mutat noul regiment. Comandantul regimentului, colonelul Ștefan Meško, le-a ținut soldaților, la sfârșitul serbării, o vorbire înflăcărată în românește, îndemnându-i să-și păstreze cu scumpătate jurământul de credință față de împărat, așa cum și l-au păstrat eroicii soldați ai batalionului întâi românesc în 1848.

Împărăteasa Elisabeta a ținut să răsplătească și ea această vrednicie ostășească, dăruind regimentului, pentru a fi prinsă la medalia de aur de pe steagul batalionului întâi „o panglică de mătase albă pe care erau brodate în aur și în verde frunzele de laur și stejar, în mijlocul acestora litera „E“, deasupra cu coroană, iar de laturi cu emblema împărătească. Pe dosul panglicii era cusută cu fire negre pe fond de aur inscripția: „Fiți credincioși și statornici asemenea părinților voștri în 1848”¹.

Pe urmașii vitejilor ostași ai regimentului românesc de la Năsăud, Alexandru Odobescu i-a cunoscut în vara anului 1894, când a stat o lună la Sângeorzul românesc, comună mare și frumoasă, așezată pe malul drept al Someșului Mare, cu aer sănătos și cu izvoare de apă minerală.

În drumul său spre ținutul Năsăudului, Odobescu s-a oprit la Cluj, unde a dormit peste noapte „într-un hotel luxos”, trebuind să plătească „tot atât de scump, ca în cel mai luxos hotel din Paris”. Orașul, pe care îl văzuse și altădată, și care avea case frumoase, străzi curate, tramvaie cu aburi, i s-a părut, din cauză că numai cu două luni în urmă se judecase aici procesul Memorandului, în care au fost condamnați la mulți ani de închisoare și la mari sume de bani un însemnat număr de fruntași ai vieții românești din Ardeal, pentru motivul că au cerut împăratului din Viena, pentru care Românii ardeleni s-au luptat în nenumărate rânduri, să li se recunoască dreptul de a stăpâni în libertate peste pământul lor strămoșesc, un focar de ură și prigoană împotriva poporului român din Transilvania.

De la Cluj a plecat cu trenul la Bistrița. Acesta însă nu mergea mai repede ca o trăsură cu doi cai buni. La restaurantul la care s-a dus în Bistrița, pentru a lua prânzul Odobescu a nimerit la un mare banchet, dat de populația maghiară în cinstea ministrului de interne Hieronymus, aflător pe aici în excursie politică.

Ajungând să-și afle, în mijlocul acestei gălăgii, o trăsură care să-l ducă la Sângeorzul-Român, a plecat din Bistrița. Străbătând satele săsești Altdorf și Iad, a trecut dealul Strâmba, „pe un drum de munte de toată frumusețea”. Dând în valea Someșului, a luat-o „printre munți înalți de brad și semănați cu căsuțe românești” și, după patru ceasuri de mers, a ajuns la Sângeorzul-Român,

Aici îl aștepta bunul său prieten Vasile Gr. Borgovan, fost profesor la Școala Normală din Gherla, iar acum în București, cu care Odobescu se înțeleșese să scrie în timpul șederii lor în Sângeorzul-Român o carte de citire pentru școalele primare din România.

După cum reiese din scrisorile către soția sa Sașa, trimise în franțuzește, Odobescu, după ce a dormit două nopți la hotel, s-a mutat într-o „micuță casă țărănească, adică o căscioară de bărne, văruiată, așezată pe o înălțime între brazi”, unde se simțea foarte bine având acolo, sus, un aer minunat și o priveliște încântătoare.

De la început, Odobescu s-a simțit încunjurat de iubirea oamenilor din Sângeorz. Erau între ei țărani, erau intelectuali, nu numai din localitate, ci din întreaga regiune, mulți din ei fiind profesori la liceul românesc din Năsăud. Toți îl priveau și-i vorbeau cu o nemărginită dragoste, fiindcă vedeau în el nu numai un bărbat de o rară frumusețe și aleasă cultură, nu numai un profesor universitar și un fost ministru, ci și un sol ai fraților liberi de peste Carpați, de unde așteptau cu nerăbdare să le sosească ziua libertății.

Însuflețirea ce i-o aprindeau în suflet acești oameni și aceste locuri, l-au făcut să scrie soției sale următoarele rânduri: „Mai întâi e o regiune așa de esențial românească, așa de lipsită de străini și de unguri, că mi se pare că ea nu poate, și în totul nu trebuie să nu fie a noastră. Patriotismul meu ia un avânt mult mai mare, când mă aflu în localități românești care nu ne aparțin încă”. „În sfârșit, sunt mulțumit că respir un aer excelent și că trăiesc de câțiva timp printre oameni în mijlocul cărora încerci o adevărată satisfacție, să-ți întărești sentimentele patriotice. Poate vă voi părea foarte șovinist, așa de mult repet același refren patriotic, dar acesta este sentimentul care-mi face mai multă plăcere morală,

¹Virgil Șotropa, *op. cit.*

DRAGOSTEA LUI ALEXANDRU ODOBESCU PENTRU ARDEAL

---

de când mă aflu aici“.

A mai aflat că profesorii și ceilalți intelectuali români, veniți la băi, îl cunoșteau din scrierile lui. Acest fapt nu numai că-l măgulea, ci îl făcea să mai treacă cu vederea lipsa unor lucruri din mica lui locuință și să spună: „Aerul, localitatea, lumea. Înconjurătoare, totul îmi este plăcut și eu nu mă plâng de a fi venit aici. Acesta - adică Sângeorzul - îmi este mai plăcut, decât oricare altă stațiune balneară”.

Peste câteva zile a avut bucuria de a-și fi putut întregi mobilierul din locuință și de a o fi împodobit cu fotografiile soției și fiicei sale. Cartea ce voia s-o scrie cu Borgovan nu-l ispitea. Motivul l-a arătat chiar Odobescu, când a spus: „Este atât de bine de a nu face nimic și de a-și odihni spiritul și corpul într-un peisaj atât de câmpenesc”.

Timpul, în care nu se odihnea, și-l petrecea stând de vorbă cu țărani și cărturarii din localitate, precum și cu intelectualii români veniți la băi din alte părți ale Transilvaniei. Partea cea mai însemnată a acestor convorbiri o formau prigonirile poporului român din partea guvernelor ungurești. Era și firesc să se discute despre acest lucru, fiindcă procesul Memorandului provocase o puternică zguduire în sufletul neamului românesc din Ardeal, îndârjindu-l și mai mult împotriva asupritorilor, iar de aceasta zguduire s-a resimțit și ținutul Năsăudului. Dintre intelectualii acestui ținut au fost implicați în procesa amintit avocații Gavrilă Manu, Gavril Tripon, Dănilă Lica, contabilul Nicolae Roman, toți din Bistrița și Gherasim Domide, preot în Rodna. Gavrilă Manu a murit în cursul cercetărilor, iar ceilalți acuzați din Bistrița, au fost, parte achitați, parte scoși din cauză, Gherasim Domide însă a fost condamnat la doi ani și șase luni închisoare și, la scurt timp după condamnare, a fost închis.

Ascultând pe cei care îi vorbeau despre durerile asupritului nostru popor, sufleteșul lui Odobescu se aprindea de aceeași revoltă împotriva asupritorilor, de care era cuprins și sufletul lor. Sigur însă de împlinirea idealului nostru național, el îi sfătuia să „fie prudenți și răbdători”, pentru a nu-și atrage asupra lor urgii și mai mari, împotriva cărora n-ar avea cum se apăra.

În ziua de 18 Iulie, fiind duminică, a fost la biserică, „găsind multă plăcere în a vedea viața simplă și curată a țăranilor regiunii. A fost aici vicarul sau protopopul circumscripției, un tânăr bărbat foarte distins, cu care - după cum spunea Odobescu - am povestit multă vreme”.

Vicarul, pe care Odobescu îl lauda atât de mult, era Dr. Ion Pop, născut în comuna Poiana Ilvei, peste deal de Sângeorzul românesc. Absolvent al liceului românesc din Năsăud, a studiat teologia și filosofia la Viena. A fost câțiva ani profesor la Academia de teologie din Gherla. După căsătoria lui cu Elena, fiica judecătorului Dr. Ioan Maniu de la tribunalul din Zalău, a fost numit în 1891 „paroh al Năsăudului și vicar foraneu episcopal al Rodnei”¹.

A fost un bărbat cu multă învățătură și cu o mare dragoste de neamul românesc așa că laudele ce i le aducea Odobescu, erau pe deplin îndreptățite. A mai legat prietenie cu directorul liceului românesc din Năsăud, Ion Ciocan, ajuns mai târziu deputat în parlamentul din Budapesta, cu sprijinul guvernului maghiar. S-a mai întâlnit aici cu mulți tineri, de naștere din Sângeorz, dar care își făceau studiile sau aveau slujbe în București.

Își puse în gând ca fiicei sale, Ioana, măritată ca Teodor Damian, prefect de Argeș, să-i ducă din Sângeorzul român un costum țărănesc, care aici e așa de frumos, cum rar se mai găsește prin alte ținuturi.

În societatea a vreo treizeci de intelectuali, Odobescu a făcut o excursie într-o localitate din apropiere, cu numele Valea Vinului, unde de asemenea se aflau băi. Regiunea bogată în păduri de brad i-a plăcut, totuși nu mai mult cu Sângeorzul român.

La întoarcere, s-a abătut pe la Rodna, unde avea un coleg de la Academia Română, pe vestitul botanist Florian Porcius,

Născut în Rodna, la 1816, Porcius isprăvisse școala primară în Năsăud, iar liceul la Blaj. A urmat, după aceea, un an la Școala Normală din Năsăud, iar doi ani la Școala Normală Superioară din Viena, unde a cercetat și cursurile de botanică de la Universitate. Întors în Ardeal, a fost învățător și mai târziu înalt funcționar administrativ. A studiat cu o deosebită râvnă flora munților Rodnei, descoperind câteva specii de plante, care azi fi poartă numele. Pentru meritele sale ca botanist, Acade-

---

¹Gavril Bichigean, *Slujitorii altarului bisericii române din Năsăud*, tipografia G. Matheiu, Bistrița, pag. 58 și urm.

ȘTEFAN LUPU

mia Română l-a ales membru în 1882.

Pe vremea când l-a vizitat Odobescu, el trăia în casa sa din Rodna, iubit de cei patru membri ai familiei sale, un fiu, două fete și o nepoată, și stimat de întreaga populație românească din ținutul Năsăudului, căreia îi adusese multe servicii însemnate.

Bătrânul Porcius i-a primit, atât pe Odobescu, cât și pe însoțitorii lui, cu o deosebită bucurie. „Toată societatea noastră - scria el soției sale - a fost foarte cordial primită și ospătată de către botanistul Porcius, care împreună cu familia sa mi-au tăcut cele mai mari onoruri”.

În schimbul atâtor semne de iubire față de el, atât din partea familiei bătrânului Porcius din Rodna, cât și din partea prietenilor săi din Sângeorz, Odobescu s-a simțit obligat să-i invite pe toți la o masă dată de el, pentru a le arăta, în felul acesta, toată recunoștința sa și pentru a sărbători împreună ziua nașterii fiicei sale, de care era acum atât de departe.

Fericirea ce i-a făcut-o această serbare, Odobescu s-a grăbit să i-o împărtășească și soției sale, scriindu-i: „Am avut aici, în ziua știută, pe vechiul meu coleg Porcius cu familia sa; masa a fost bună într-atât cât putea fi într-acest loc; eu am aranjat crengile de brad de-a lungul, atârând peste tot velințe. A fost foarte drăguț, cu toate că era destul de strâmt pentru cele 60-70 de persoane invitate. Dar către sfârșitul prânzului a căzut o mică ploaie rară; nu era salon la dispoziție; nimic decât „piese microscopice”. Un moment s-a propus de a transporta muzica și bufetul în valea în care se găsește hotelul cu un mare salon și o largă alee în față. Aceasta se făcuse deja, când ploaia a încetat și a fost înlocuită de un soare ușor acoperit, care a permis dansatorilor și iubitorilor de vin să-și petreacă plăcut până la ora cinci, când serbarea dată de mine a luat sfârșit, pentru că a trebuit să ne ducem la izvoarele unde muzica trebuia să cânte, obligatoriu. În timpul serbării, un bătrân avocat al regiunii, Lica, a ținut un mic toast în onoarea „solgăbireasă”, Ioana Damian și a tatălui ei, căruia i-au făcut aici mari onoruri... De asemenea, după aceea, un alt avocat, Tripon, a închinat în sănătatea „doamnei Odobescu, absentă”.

În aceeași măsură de dragi i-au devenit și țărani din Sângeorz, pentru alesele lor însușiri și pentru graiul și portul lor frumos. Într-una din zile, a avut - scria el soției sale - „unul din cele mai frumoase spectacole, din câte se pot vedea. Era, după cum însăți știi, ziua de sfântul Ilie, zi în care țărani nu joacă; de asemenea, întreg satul, care are vreo trei mii de locuitori, era venit, îmbrăcat în haine de sărbătoare, pentru a vizita băile. Izvorul din care se bea apa minerală, se află pe un platou, care domină valea unde sunt stabilimentele băilor și deasupra căruia se ridică în formă de terasă, un delușor pietros cu mușchi și brădet. Toți țărani și țărăncile, de la cei mii bătrâni până la copiii cei mai mici, erau grupați foarte grațios pe această largă ridicătură, până la pavilionul ce se află în vârf. Era admirabil să vezi atâția țărani români, atât de curați și veseli, adunați trecător, într-un mod atât de pitoresc. Nu există fotografii aici, cu care să fi putut prinde această priveliște rară, impozantă și grațioasă. Eu am avut într-un moment ideea de a oferi zilele acestea o horă cu băutură acestor săteni. Se pare însă că autoritățile locale nu cam permit asemenea serbări.

Dorința aceasta nu și-a putut-o împlini decât peste câteva zile. Până atunci a trebuit să răspundă invitației colegului său Porcius, care trimise trăsura după el, ca să-l ducă la Rodna. „În cinci sferturi de ceas, pe o șosea frumoasă, tot timpul de-a lungul Someșului, printre munți plini de verdeață, am ajuns - scria către soția sa - la casa încăpătoare a bătrânului savant, un moșneag de optzeci de ani, încă verde, voios, plăcut și totdeauna natural.

În familia bătrânului Porcius domnea un simțământ de puternică iubire de neam. Mai ales cele două fiice ale sale, când vorbeau de suferințele Românilor, aveau lacrimi în ochi. În mijlocul acestor oameni, atât de curați și nobili la suflet, Odobescu nu putea să nu se simtă bine și să nu spună despre ei în rândurile sale către soție: „Ce familie minunată! Ce viață simplă de țară și nici decât comună. O masă excelentă și foarte îmbelșugată; totul fiind pregătit de mâinile acestor doamne, care însele servesc la masă, luând totodată parte la prânz ca și la conversațiune. Era foarte plăcut chiar în felul cum moșul glumea cu bicele și cu nepoata sa. Mai era aici și un fiu al moșului Porcius, un bărbat de 45 de ani, un om zdravăn, care fusese funcționar administrativ mai înainte de ce guvernul unguresc alungase pe toți Românii din serviciile statului”.

La câteva zile după întoarcerea lui din Rodna, Odobescu, în urma rugămintelor ce i-au fost făcute de profesorii și vicarul din Năsăud, de a merge la ei, pentru a le vedea școalele, a vizitat liceul românesc din acest orașel. Liceul acesta era o mândrie, nu numai pentru Năsăud, ci pentru întreaga

---

DRAGOSTEA LUI ALEXANDRU ODOBESCU PENTRU ARDEAL

---

populația românească din fostul ținut al graniței năsăudene. A fost înființat în 1863, nu însă de stat, ci de zelul foștilor ostași al regimentului al doilea grăniceresc, care în drumurile lor prin țări depărtate, „au avut prilej să cunoască popoare mai înaintate, cu civilizație străveche și prin comparație cu stările de acasă, vedeau primejdia care le amenință neamul, dacă nu s-ar îngriji de cu vreme de asigurarea viitorului lui prin educație potrivită și întemeierea unor mijloace menite să le scoată urmașii din negura neștiinței la farul luminos al culturii”¹.

Liceul era întreținut din venitele averilor și drepturilor pe cari acești ostași le câștigaseră pe câmpurile de luptă cu vitejia și sângele lor.

Învățătura s-a făcut, afară de studiul limbii maghiare și al celorlalte limbi străine, în românește. Profesorii liceului s-au străduit să dezvolte în sufletul elevilor, recrutați cei mai mulți din fiii țăranilor din satele foste grănicerești și din împrejurimi, dragostea de carte, râvna de muncă, dorul de înălțare, dar mai presus de toate, să le aprindă în inimi iubirea de neamul românesc și de limba românească.

În ședințele societății lor de lectură, numită „Virtus Romana Rediviva”, în serbările lor școlare, elevii acestui liceu au fost conduși de iubirea pentru neamul și graiul nostru.

Cea mai frumoasă sărbătoare națională pentru elevii, profesorii liceului românesc din Năsăud, ca și pentru intelectualii localnici și din împrejurimi, a fost așa numitul „maial”, pentru că se ținea în luna Mai.

Mulți ani de-a rândul, maialul s-a ținut în ziua de 3/15 Mai, pentru ca școlăria de la Năsăud să poată sărbători, la adăpostul acestei serbări câmpenești, amintirea Marei adunări a patruzeci de mii de Români pe Câmpia Libertății de la Blaj, în ziua când poporul românesc din Ardeal s-a proclamat de națiune liberă și a jurat că va lupta pentru emanciparea lui din sclavia „aristocrației” maghiare. Această zi națională se sărbătorea cu mare fast și un public numeros din Năsăud și din comunele din împrejurime, preoți, învățători, funcționari, participau cu familiile lor. Serbarea se făcea în pădurea „Dumbrava”, de stejari, de pe un deal, din jos de Năsăud. În zorii zilei, Năsăudul răsuna de împușcăturile pivelor, așezate sus pe „Comoară”.

„În primii ani ai existenței liceului se făcea un parastas în biserica Năsăudului pentru cei căzuți în revoluția de la 1848 și o predică relativă. Mai târziu însă guvernul maghiar a oprit a se sărbători această zi cu un fast prea național. Totuși până la anul 1877, deci până la războiul româno-ruso-turc - războiul independenței României - se sărbătorea în toată splendoarea”.

Cu privire la această serbare, profesorul Iuliu Moisil, care își trăiește adâncile sale bătrânețe la Năsăud și din ale cărui amintiri din viața de elev, am reprodus rândurile de mai sus, continuă astfel: „Serbarea zilei de 3/15 Mai din anul 1878 a fost excepțional foarte frumoasă, căci vremea era caldă și splendidă, cerul senin. După ce ne-am întrunit toți școlarii la liceu, la orele 9 am făcut o plimbare prin străzile Năsăudului, în frunte cu fanfara, ce mai rămăsese din timpul regimentului al II-lea de graniță și cu patru steaguri, în culorile românești, iar pe la orele 11 am plecat în frumoasa pădure de stejari „Dumbrava”. În mijlocul acestei păduri aranjase înaintea cu câteva zile un loc pătrat pentru dans, jur-împrejur cu jilțuri de pământ, acoperite cu iarbă, frunze și pe deasupra cu scoarțe și covoare de lână. Alături, loc pentru bucătărie, pentru mese, scaune garderobă, etc.

Noi școlarii, în special cei din cursul superior, ne-am încins, cu ocazia acestei serbări naționale, brâiele tricolore românești, făcute de țărânci din Năsăud și din Rebrîșoara, late de vreo 3 degete, încinse în jurul trupului, capetele atârând în jos cu ciucurii lor.

La maialurile acestea luau parte toți profesorii, funcționarii din Năsăud și foarte mulți preoți, învățători și alții din comunele vecine, cu fetele lor. După amiază pe la 3-4 începea dansul și era o petrecere și o veselie din cele mai entuziaste. Dansurile, care se jucau, erau în afară de valsuri, polci și cadrele, jocurile românești Someșana, Romana.

Cu Someșana se începea întotdeauna. În pauză se juca de o grupă de 12 școlari jocurile voinicești: Călușarul, Romanul și Bătuta, îmbrăcați în costum național, încinși cu brâu tricolor. Tot în pauză lăutarii de la Bistrița înveseleau publicul cu fel de fel de cântece românești, romanțe, pe care lăutarii le aduceau din vechiul Regat, doine, cântece populare, etc. Din vestiții lăutari amintesc aici pe

---

¹Vasile Bichigean, *Istoricul liceului*, în „Anuarul liceului grăniceresc G. Coșbuc din Năsăud pe anul școlar 1922-23”.

ȘTEFAN LUPU

Criștof bătrânul, apoi Criștof tânărul, pe Deneș și în urmă pe Goghi, toți excelenți violoniști și capelmaștri, pe care i-am cunoscut și am dansat după armonioasele lor melodii. De la dâșii noi școlarii învățam toate romanțele și cântecele aduse de ei din Regat și în urmă le cântam mereu.

În timpul pauzei se lua și masa. Mâncările erau aduse de familiile invitate și consta din fripturi de miel, pui, etc., multe prăjituri și școlarii erau invitații și mușterii familiilor. Alături însă unele clase se întovărășeau și-și frigeau mieii lor în frigări și se ospătau, iar pentru ca să se răcorească, aveau câte un butoiș cu bere, de la vechea fabrică de bere din Năsăud. În acest timp se țineau și toasturi mici și cuvântări de către „studenții” mai mari pentru profesori și de profesori pentru martirii din 1848 ai neamului românesc¹.

Cu timpul nu s-a mai dat voie să se scoată steaguri românești la serbările școlare. Maiorul însă a continuat să se țină, cu aceleași cântece naționale, cu aceleași obiceiuri frumoase, cu aceeași însuflețire, ca și mai înainte, nu însă în „Dumbrava”, ci într-un parc, numit „Lagăr”, fiindcă acolo își făcuseră ostașii regimentului grăniceresc deprinderile lor militare. Maiorul a rămas în tot timpul stăpânirii maghiare cea mai frumoasă manifestare națională românească în ținutul Năsăudului.

Un puternic răsunet a avut la Năsăud căderea Plevnei, în 1877, în mâinile trupelor române și aliatale. Elevii, profesorii, populația, au manifestat ceasuri întregi pe străzile orașelului, cu cântece patriotice, cu strigăte, „să trăiască”, armata română și Principele Carol, domnitorul României. Atât de mare le era însuflețirea, încât se credeau în țara românească. Pentru veșnicirea strălucitelor biruințe ale armatei române asupra trupelor turcești pe câmpiile Bulgariei, în 1877, intelectualii români din Năsăud au botezat două hoteluri din orașelul lor cu numele de „Grivița” și „Rahova”, spre a aminti pe cele două redute ale Plevnei, cucerite de ostașii români.

Alexandru Odobescu, mergând în Năsăud, avea să vadă, nu un liceu, al cărui local impunător fusese clădit de curând, cu banii Românilor grăniceri, ci un institut cu puternică viață românească și mândrie națională.

Soției sale avea să-i scrie deci numai cuvinte frumoase despre Năsăud ; „Ziua de ieri - 17 August 1894 - am întrebuițat-o vizitând liceul românesc din Năsăud, care este o clădire foarte frumoasă și foarte mare și nouă de tot, prea frumoasă chiar pentru, un târguleț care nu e mai mare ca Argeșul nostru. Am stat de vorbă cu directorul și ca toți profesorii, care m-au primit cu toate onorurile. Am dăruit bibliotecii liceului cele trei volume din operele mele, cu atât mai mult, cu cât în anuarul imprimat al liceului am observat printre subiectele lecturii și ale studiilor din clasele superioare și bucăți scrise de mine. În plus le-am cerut să-mi trimită negreșit unul din cei mai buni bacalaureați ai acestui liceu, pe care-l voi primi ca intern în școala mea“.

„Vizitele mele în Năsăud le-am terminat cu una făcută vicarului, un plăcut tânăr preot însurat, foarte distins prin spiritul și manierele sale și un excelent patriot. Dânsul mi-a oferit și trăsura, pentru a mă înapoia pe la orele 2 1/2 la Sângeorz“.

Cererea lui Odobescu de a i se trimite cel mai bun bacalaureat din anul acela, de la liceul din Năsăud, pentru a-și continua studiile la Școala Normală Superioară din București, al cărei director era el, i s-a împlinit, cu deosebire, că în loc de unul, i s-au trimis doi. Cei doi tineri, Vasile Șuteu și Constantin Moisil, au ajuns amândoi profesori, fiind o mândrie pentru școala românească.

Întors la Sângeorz, Odobescu a pus la cale o serbare în cinstea sătenilor, pe seama cărora a cumpărat mai mulți decaltri de țuică. A întocmit un fotograf din Bistrița, ca să-i fotografieze jocurile și pe țărani. Fotografii, de la care cumpărase portretele fruntașilor români condamnați în procesul Memorandului, n-a venit. În schimb, a sosit un slujbaş de la Pretura din Rodna, care a oprit începerea serbării. Numai după stăruitoare demersuri pe lângă acest reprezentant al autorității publice de către mai mulți intelectuali români și chiar unguri, între care și un conte, pentru ca să nu supere pe un personaj atât de înalt, cum era Odobescu, serbarea a putut începe. Tineretul a jucat, în frumosul lui port național, Someșana, Moldoveneasca și Bătuta. Sătenii bând din rachiul cumpărat de Odobescu, au închinat în sănătatea lui. După petrecere, o delegație de săteni i-au adus mulțumiri pentru acest semn de iubire. Cătorva flăcăi dintre cei care i-au mulțumit. Odobescu le-a cerut să-i transcrie câteva din strigăturile ce sau chiuit la joc. Aceștia i-au împlinit cererea, spre deosebita lui bucurie.

¹Iuliu Moisil, *Amintiri din viața de liceu*, în „Arhiva Someșană”, Năsăud, 1939, nr. 24.

DRAGOSTEA LUI ALEXANDRU ODOBESCU PENTRU ARDEAL

Ca încheiere a șederii sale în Sângeorzul român, Odobescu a făcut o excursie pe muntele Rotunda, ce desparte Transilvania de Bucovina, care pe atunci se afla sub stăpânire austriacă.

Între însoțitorii lui Odobescu se aflau - după cum le spunea el - „doi tineri drăguți, frații Vaida din Dej, studenți, unul la medicină, altul în diplomație”, care își făceau studiile la Viena. Mai era cu el un învățător în pensie, Domide, din Sângeorz, care-i da lămuriri despre locurile pe unde treceau.

Ieșind din Șanț, cel mai din capăt sat de pe valea Someșului, înființat - după spusele lui Odobescu - pe timpul lui Iosif al II-lea, pe vechea frontieră a Moldovei, înainte de 1779, călătorii au dat peste locuri „din cele mai pitorești”.

Mai plină de fiori a fost urcarea în serpentină a muntelui, printr-o „pădure seculară de brazi și molizi uriași, de o parte prăpăstii împădurite, de altă parte pereți care urcă aproape în unghi drept”. „La adâncimi îngrozitoare se vedea șoseaua”, pe care au „trecut cu o jumătate de ceas mai înainte”.

După două ceasuri de urcuș, se aflau în vârful muntelui, de unde se vedeau mândrele plaiuri ale Bucovinei.

N-au mers mai departe, ci, așezându-se „sub cetinile” unui brad, au prânzit. În apropiere de ei, pășteau turme de oi și cirezi de vaci. Tabloul din jurul lor „era splendid”, după vorba lui Odobescu. Coborârea a ținut timp mai puțin, iar pe când se însera, se aflau în casa lui moș Porcius din Rodna, unde au fost ospătați cu o „gustare excelentă”.

Odobescu se întorsese mulțumit din excursie. Văzuse o mulțime de locuri frumoase, precum și casa în care fusese găzduit Iosif al II-lea, când umblase prin munții Rodnei. Auzise și o mulțime de anecdote în legătură cu obiceiul împăratului de a umbla în haine simple, pentru a surprinde pe oameni la ocupațiunile lor.

Odobescu n-a povestit-o, dar, desigur, că a auzit de „întâmplarea, că trecând Iosif pe drumul ce ducea peste muntele Cucureasa, se grăbi singur la vale, spre sat - adică spre Șanț - și aici intră în conacul ofițerilor cordonași. Bucătăreasa ocupată cu gătitul mâncărilor pentru înaltul oaspe, văzând că străinul începe să vorbească cu ea, îi zise să n-o rețină, ci mai bine să-i ajute la învățarea frigării. Străinul ascultă, se puse la lucru și acolo îl află suita, alătura.

Seara târziu, Odobescu și însoțitorii săi erau întorși la Sângeorz, unde luară parte la „o mică serată dansantă la Casino”.

Sezonul băilor era pe sfârșite, iar vizitatorii români se pregăteau astfel de plecare.

Pe un timp minunat, ce-l făcea să-i pară rău după Sângeorzul-Român pe care-l părăsea pentru totdeauna, Odobescu a plecat la Bistrița, pentru a vedea bâlciul anual de Sântă-Mărie, la care vine un mare număr de populație românească de pe tot cuprinsul județului Năsăud și la care feciorii și fetele, în frumosul port național al acestei regiunii, joacă o mulțime de jocuri frumoase.

Spre durerea lui Odobescu, în anul acela poliția a oprit jocurile, așa că n-a putut vedea decât „Someșana”, ce semăna întru totul cu cea văzută de el la Sângeorz.

În schimb, Odobescu a fost primit, în chip deosebit de mișcător, de intelectualii români, dintre care pe mulți îi cunoștea de la Sângeorz. La serbarea dată de aceștia în cinstea lui, s-a jucat o piesă de teatru de către flăcăii și fetele de meseriași. Văzându-le zelul pe care acești tineri îl puneau în jocul lor, Odobescu a spus despre meseriașii români din Bistrița, că erau „mai luminați decât colegii lor de peste Carpați”.

De la Bistrița, Odobescu a plecat cu trăsura la Vatra Dornei. Satele de pe Valea Bârgăului, prin frumusețea lor, i-au făcut o deosebită plăcere. A poposit puțin în Prundul Bârgăului, pentru a cumpăra câteva „cătrînțe bârgăunești” de la o țărancă bătrână, soră cu doctorul Monda din Sângeorzul Român.

În casa acestei țărânci, Odobescu a dat cu ochii de portretele regelui și reginei României, atârinate pe perete între sfintele icoane. Portretele „suveranilor noștri către care aspiră întregul pământ de aici”, cum spunea Odobescu, erau pentru el o nouă dovadă despre idealul spre care năzuia poporul român din Ardeal.

Un nou popas a făcut în cătunul Tihuța, unde „la malul unui pârâiaș, încunjurat de brazi”, a „dejunat din merindele aduse din Bistrița”. Părăsind Valea Bârgăului cu satele ei, „pline de viață” și „foarte pitorești”, Odobescu a urcat „pe un drum superb” „dealul numit Măgura Calului, de unde vederea este splendidă”, și coborând pe Valea Dornei, a trecut în Bucovina.

ȘTEFAN LUPU

Vatra Dornei, în care s-a oprit pentru câteva zile și care era „de asemenea o localitate cu izvoare de apă minerală”, însă care nu era „vizitată decât de evreii din toate țările învecinate”, i-a plăcut prin frumusețea regiunii, dar l-a înspăimântat cu marele ei număr de locuitori evrei. „Este înspăimântător - a spus el - cum această nație a invadat toată țara Bucovinei”¹.

În 21 August 1894, Odobescu era întors în București din călătoria sa în Ardeal. Într-o scrisoare din Sângeorzul Român către soția sa Sașa, Odobescu i-a făcut următoarea promisiune, pe care desigur că, ajuns acasă, și-a împlinit-o și anume: „La înapoierea mea vă voi descrie aceste dansuri, - era vorba de jocurile țăranilor din Sângeorz - precum și felul acestui popor, în care se poate vedea de pe acuma un măreț viitor pentru țara noastră, căci aici cu toții, și bărbații și femeile, sunt stăpâniți de o dorință puternică, de a scutura jugul unguresc și de a face o singură țară cu noi ceilalți. Amin! Aș dori, să trăiesc atâta numai, ca să vad împlinirea acestei frumoase năzuințe a tuturor, aspirație, care aici n-are deloc înfățișarea vagă a unui simplu vi”.

Alexandru Odobescu a murit de mult, dar locuitorii din Sângeorzul Român de pe Valea Someșului, pe care el i-a iubit atât de mult, i-au păstrat o frumoasă amintire. Astfel, bătrânul învățator Sabin Sohorca, își aducea aminte prin 1938 de următoarea mărturisire a lui Silivan Buia, mort de mai mulți ani: „Domnul Odobescu din Regat mi-a dat multe parale, ca să-i spun strigături de pe aici, apoi le-a plătit feciorilor din sat ceterași, ca să joace în duminici și sărbători la Borcut, iar el își scria strigăturile într-o cărticică. De multe ori a venit acasă la mine, în Cormăița și acolo sta zile întregi și mă întreba despre viața noastră de aici, din Ardeal. Se uita la mine, cum cosesc iarba, cum fac mămăliga în ceanul acățat în cujbă. Acest domn mi-a scris din Regat, de mai multe ori și m-a întrebat cum o duc și ce mai fac oamenii din Sângeorzul Român”².

Pe această strânsă legătură sufletească a poporului român de pretutindeni s-au clădit și se vor reclădi sfintele hotare ale scumpei noastre patrii³.

¹Scrisorile lui Odobescu către soția sa Sașa, în care el își descrie în franceză călătoria sa în Ardeal, în vara anului 1894, au fost publicate în „Convorbiri literare”, nr. 11-12 din 1915 și nr. 7-9 din 1934. Au fost din nou publicate în „Al. I Odobescu, Opere Literare”, ediția lui Struțeanu. Scrisorile publicate în 1915 au fost traduse în românește de profesorul Iuliu Moisil în „Arhiva Someșană”, Năsăud, 1922, nr. 16.

²Această informație mi-a fost comunicată de bunul meu prieten, dl. Alexandru Astalușiu, pe când era învățator în Sângeorzul Român.

³Știu, Deva, Anul VI, 1942, nr. 1-2-3, pp. 48-58.

DATE PRIVIND PAROHIA GRECO-CATOLICĂ SÂNGEORGIUL-ROMÂN ÎN ANUL 1919

I

Numele protopopiatului	Vicariatul Rodnei (județul: B. Năsăud)	
Numele parohiei	Sângeorgiul-român	
Numele și calitatea preotului aplicat în cura animarum	Aurel Chintean Adm. parohial	Aurel Șorobeta Preot-capelan
Locul Anul nașterii Luna Ziua	Chiced/ jud. Solnoc- Dăbâca, 1874.III.16	Sângeorgiul- român/jud. B. Năsăud, 1889.IV.19
Pregătirea preotului cu indicațiunea ; câte clase gimnaziale, reale sau civile. Câte cursuri teologice sau universitare a terminat. Câte anume și la care școală?	Opt clase gimnaziale cu maturitate, terminat 1893.VI.27 Năsăud. Patru ani de teologie, terminat 1898.VI. în Gherla. Patru semestre de drept la universitatea din Cluj, 1906-1908.	Opt clase gimnaziale cu maturitate, 1908.VI. Năsăud. Patru ani de teologie, 1912.VI. Gherla.
Data (anul, luna, ziua) intrării în funcțiunea preoțească	1901.IV.10	1913.XI.19
Înainte de hirotonire câți ani a funcționat ca învățător și la care școală	-	-
Dacă are și diplomă de învățător, data (locul, anul, luna și ziua)	-	-
Starea familiară: căsători/necăsătorit. La cei căsătoriți: numele soției și a fiecărui copil cu data nașterii (anul, luna, ziua)	Căsătorit. Alexandrina n. Sohorca 1878.1.VI. 1) Laura 1901.3.XII 2) Titu 1907.28.III 3) Leonida 1910.22.VII	Căsătorit. Susana n. Moldovan 1889.15.IX 1) Ioan 1913.5.XI 2) Vasile 1918.1.V

II

Venitele parohului (capelanului) din izvoare bisericești

Câte iugăre cadastrale de pământ (eclejie) sunt în folosința parohului? a) câte iugăre arător? b) câte iugăre fânaț? c) câte iugăre pășune? d) câte iugăre pădure? e) câte iugăre vie? f) câte iugăre de grădină?	Administrator parohial: a) 2 iugăre b) 8 iugăre	Capelan: a) 1 iugăr b) 5 iugăre 157 stânjeni
---	---	--

DATE PRIVIND PAROHIA GRECO-CATOLICĂ SÂNGEORGIUL-ROMÂN ÎN ANUL 1919

Suma veniturii anual net din pământ, socotită după media anilor 1909-14. Aceasta să dovedească prin act autentic extrădat din partea comitetului curatorului parohial, vidimat de protopopul tractual și de administratorul plasei respective. Actul să fie prevăzut cu sigiliul parohial, cu cel protopopesc și cu al administratorului plasei	200 cor.	100 cor.
Dotațiune anuală stabilă din fonduri bisericesti?	-	-
Venite cu caracter permanent din eventuale fundațiuni locale pentru liturghii sau pomeniri, a căror litere fundamentale nu exclud computarea la venitul parohial?	-	-
Suma medie a venitelor școlare din anul 1913-1918? Să se dovedească prin adeverință extrădată de oficiul parohial, vidimată de oficiul protopopesc.	400 cor.	200 cor.
Suma anuală a eventualelor adause personale sau de scumpete de care a beneficiat parohul (capelanul) din vreun fond parohial în anul 1918 (cu adeverință din partea comitetului parohial, vidimată de protopopul tractual)	-	-

III

Întregirea dotațiunii din visteria statului

Suma anuală de care a beneficiat parohul (capelanul) în 1919 sub titlul de congruă (în virtutea art. de lege XIV din 1898 și XIII din 1909	Adm. parohial: Rata I: 547 cor. Rata II: 547 lei	Capelan: Rata I: 359 cor. Rata II: 359 lei
Suma anuală de care a beneficiat în 1919 sub titlul cvincuenal (art. de lege XXXVIII din 1913)?	Rata I: 200 cor. Rata II: 200 lei	-
Suma anuală a banilor din locuință? Suma cu care s-ar putea da în chirie casa parohială?	100 cor.	50 cor.
Suma anuală a adausului familiar primit de la stat în 1919 pentru fiecare copil?	Adm. parohial pentru: Titi – 400 cor. Leonida – 400 cor.	Capelan pentru: Ioan – 400 cor.
Suma anuală a adausului de veșminte primit în 1919 pentru sine, soție și copii?	-	-
Suma totală a adausului extraordinar pe anul 1919?	1.800 cor.	1.800 cor.
Suma totală a întregirii de salar primit din visteria statului în 1919 sub titlurile enumerate mai sus?	4.841 cor.	3.277 cor.

DATE PRIVIND PAROHIA GRECO-CATOLICĂ SÂNGEORGIUL-ROMÂN ÎN ANUL 1919

IV

Prestațiuni în natură

Este casă parohială?	Este și parohială și capelanală.
În lipsa casei parohiale câtă chirie se plătește pentru locuința preotului și din partea cui? Din partea parohiei sau a preotului însuși. Adeverință din partea comitetului parohial vidimată de protopopul tractual.	-
Primește parohul lemne de încălzit din pădurea bisericii, a comunei sau a statului? Câți stânjeni?	-
Câte ferdele (măsuri) de bucate primește anual în măsură medie a ultimilor 5 ani (1913-1918) de la credincioșii săi? Cât grâu? Cât cucuruz sau alte cereale?	-

V

Ce dotațiune anuală stabilită are parohul (capelanul) din alodiul comunal sau de la vreo societate de întreprindere particulară (cu adeverință din partea primărie comunale, vidimată de către protopopul tractual și administratorul de plasă)?	200 cor. Pentru paroh: 134 cor. Pentru capelan: 66 cor.
--	---

N. B. Toate adeverințele cerute în chestia salarizării preoților se vor extrăda din oficiu, netimbrate și fără nici o taxă.

Dat Sângeorgiul-român la 8 octombrie 1919

Aurel Chintean – preot

Aurel Șorobetea – preot capelan

Am văzut:

Alexandru Haliță – vicar foraneu¹.

¹Serviciul Județean al Arhivelor Naționale Bistrița-Năsăud (SJANBN), Fond *Oficiul parohial greco-catolic Sângeorz-Băi*, dosar 379, f. 1-4 (f.-v.).

BRAVUL CĂPITAN ȘTEFAN BORGOVAN DIN SÂNGEORGIUL-ROMÂN

ALEXANDRU DĂRĂBAN

Prin înființarea regimentelor grănicerești valahe/românești începea, pentru comunitățile românești militarizate din Transilvania, o perioadă de modernizare, care va influența pozitiv evoluția națiunii românești din Transilvania. Grănicerii urmau a fi împroprietăriți proporțional cu numărul membrilor din familie, fiind scutiți de prestații și sarcini publice precum și de încartiruire, fiii lor putând urma în mod gratuit cursurile școlilor grănicerești de orice fel, inclusiv institutele superioare de învățământ militar pentru a deveni ofițeri. S-a elaborat un „Regulament al graniței militare” care, cu mici modificări, a rămas în vigoare până la data desființării regimentelor grănicerești în 1851. Acest Statut, adevărată constituție pentru teritoriul graniței militare, tipărit în limba română, a format temelia instituțiilor militare, social-economice, cultural-religioase, juridice și financiare din această regiune, prevederile fiind obligatorii pentru întreaga populație grănicerească.

Deschis în anul 1784, Institutul Militar din Năsăud a fost cea mai tipică instituție școlară pentru un district confinar, de altfel, singurul de acest gen din toate ținuturile din Transilvania¹. Prioritate în urmarea cursurilor acestui institut o aveau fiii de grăniceri, dar era permis și celor externi și de alte etnii pe spese proprii. Elevii – fii de grăniceri – erau primiți la vârsta de 10 ani și trebuiau să-l termine la 18 ani².

Printre cei care au urmat și absolvit Institutul militar de la Năsăud a fost Ștefan Borgovan din Sângeorgiul-Român³. Câteva date despre biografia lui le găsim într-o lucrare îngrijită de dr. Adrian Onofreiu și Virgil Rus, intitulată „Personalități din granița năsăudeană”. Se menționează că a absolvit Institutul militar „în anul 1846 ca subofițer, avansând rapid la gradul de plutonier. A mășăluit în anul 1848 ca militar al batalionului de câmp spre Ungaria. S-a întors din Ungaria și a fost repartizat la Compania a 8-a – Brigada Wardener din Cluj. În rândurile acestei unități militare a luptat la 9 februarie 1849 la Simeria, evidențiindu-se prin prezență de spirit și dispreț față de moarte. În urma acestei isprăvi a fost lăudat în ordinul general de zi și decorat cu Medalia de Argint pentru Vitejie, clasa I.

În anul 1850 a fost avansat la gradul de locotenent și i s-a încredințat comanda Companiei I de casă, calitate în care a îndeplinit servicii deosebite.

După transformarea Regimentului Grăniceresc al II-lea român în Regimentul de Infanterie 50 – luna aprilie 1851 – a servit aici, avansând până la gradul de căpitan, calitate în care a îndeplinit servicii importante la comandamentul regimentului, merite recunoscute de către înaltele autorități militare ale vremii⁴.

Date despre Ștefan Borgovan le găsim publicate de dr. Artemiu Publiu Alexi în „Transilvania” și „Observatoriulu” din Sibiu, în anul 1884, în care se menționează că <<Borgovan Ștefan [era] căpitan la regimentul 17 de margine și 50 de linie, decorat cu „Crucea pentru merite militare”, „Medalia de argint pentru bravură, clasa I”, „Medalia pentru război”, „Crucea pentru serviciu”, s-a distins la puntea

---

¹Lazăr Ureche, *Fondurile grănicerești năsăudene (1851-1918)*, Cluj-Napoca, Editura Presa Universitară Clujeană, 2001, pp. 23-24; A se vedea Virgil Șotropa, N. Drăganu, *Istoria școalelor năsăudene*, Năsăud, 1903.

²*Ibidem*, p. 24.

³Sângeorz-Băi.

⁴*Personalități din granița năsăudeană*, ediție îngrijită de dr. Adrian Onofreiu și Virgil Rus, Cluj-Napoca, Editura Argonaut, 2009, p. 85.

de la Piski (Simeria, s. n.) în 7 faur 1849, născut în Sângeorgiu”>>¹.

Alte date despre participarea lui Ștefan Borgovan la evenimentele din 1848-1949 le găsim precizate de Virgil Șotropa² și Iustin Sohorca.

În ceea ce privește date despre ultima parte a vieții sale le-am găsit menționate atunci când a trecut acele veșnice, date menționate în „Gazeta Transilvaniei”, precum și în „Observatoriulu”. Mergând pe urmele acestor informații s-a putut afla că a fost înmormântat în Roșia Montană în cimitirul parohiei greco-catolice, lângă biserica cu hramul „Adormirea maicii Domnului”. Mulțumim pe această cale părintelui paroh Georgel Manea pentru ajutorul dat în aflarea mormântului bravului căpitan sângeorzan Ștefan Borgovan.

În cele ce urmează vom da publicității aceste articole tipărite (sub formă de anexe) în periodicele menționate mai sus, articole care scot în evidență activitatea căpitanului Ștefan Borgovan.

Anexa 1

Înmormântarea căpitanului Borgovan

Un asistent la această înmormântare ne scrie din Roșia de Munte cu data de 20 aprilie a. c. următoarele:

Patria bravilor luptători pentru dreptate, munții noștri românești au îmbrăcat doliul în ziua de 19 l. c. alergând din toate părțile ca să dea ultima onoare iubitului și de toți stimatului căpitan Borgovan care, venind la noi, a căzut victimă zelului ce-l avea în împlinirea serviciului său. Dintre românii mai de frunte ardeleni puțini vor fi care să nu fi avut ceva atingere cu acest vrednic Român și brav oștean, care a servit 39 de ani în armată cu o fidelitate și un devotament de toți admirat și mai puțin aceia cărora numele lui să le fie necunoscut. Afle, dar, toți aceștia și întreg publicul român că înmormântarea decedatului căpitan a fost demnă de trecutul lui onorific. Ea a oferit o rară priveliște, pe cât de dureroasă, pe atât și de importantă și maiestuoasă. Onoare bravului corp ofițeresc al regimentului „Baden” care a dispus ca nimic să nu se cruțe pentru ca să dea cuvenitul ultim onor acestui meritat camarad de arme al lor; onoare bravilor Roșieni fără distincțiune de confesiune și naționalitate și Românilor ce veneau în masă din toate părțile și în prima linie onoare stimatului domn Iosif Giurca din Roșia și stimatei sale soții în a căror casă el a gustat până în cele din urmă o îngrijire adevărat mărinimoasă. Piscurile vechilor munți minerali acoperiți de cete ce nu aveau speranța a putea privi conductul precedat de vreo 200 băieși împărătești în uniformă și cu lampioanele aprinse, răsunau miile de salve ce se dădură neconținut în tot decursul căii ce a parcurs cortegiul funebru, compus din peste 5000 persoane, de la locuința sus-numitului domn și până la biserica greco-catolică din loc. Aici se făcuseră pregătiri frumoase pentru serviciul funebru, dar la rugările și reclamările mai multor asistenți, acesta se ținu sub cerul liber în cimitirul bisericii. Cu această ocaziune rosti parohul local greco-catolic Ioan Păcurariu o frumoasă cuvântare pe care, cum sunt informat, mai mulți camarazi de arme de-ai decedatului au cerut-o pentru a o conserva de suvenir. Sperăm că, nu mai puțin splendid, va fi parastasul ce se va ține în 30 al l. c. pentru repausul nobilului și eroicului suflet al răposatului³.

Anexa 2

Sângeorgiul Năsăudului, 30 aprilie 1882

Vestea despre moartea neașteptată a bravului căpitan Ștefan Borgovan a ajuns și aici în comuna sa natală la 19 aprilie a. c. și a umplut de durere adâncă pe rudele sale, pe numeroșii săi

¹*Transilvania*, Sibiu, Anul XV, 1884, nr. 3-4, pp. 24-25; *Observatoriulu*, Sibiu, Anul VII, 1884, nr. 27, p. 27.

²Virgil Șotropa, *Pagini memorabile din 1848-1849*, în „Arhiva Someșană”, Năsăud, nr. 4; Iustin Sohorca, *Restituiri*, Cluj-Napoca, Editura Mega, 2009.

³*Gazeta Transilvaniei*, Brașov, Anul XLV, 1882, nr. 43 (14/26 aprilie), p. 4.

BRAVUL CĂPITAN ȘTEFAN BORGOVAN DIN SÂNGEORGIUL-ROMÂN

---

amici și cunoscuți și pe toți aceia cărora, el, le-a fost ca un adevărat părinte și patron. Ca unul, care cunoscându-l am simțit a adâncă durere pentru această pierdere mare, mi-am zis. Cât e de frumos a fi omul om de omenie cât trăiește! Cât e de frumos a fi condus de un simț nobil! Iată virtutea, care adesea în lume nu se prețuiește, cum te petrece ca o mândră mireasă până la mormânt!

Dar nu! Omul nostru n-a murit, el trăiește prin faptele sale! Nu numai, că în timpul din urmă a ținut la școli pe spesele sale câțiva nepoți orfani, dar câți sunt, care mai înainte s-au bucurat de sprijinul lui și care, de n-ar fi fost mâna lui cu ei, ar fi astăzi foarte jos!... O mulțime de episoade mai cu seamă din revoluția din 1848 s-au reîmprospătat acuma prin numeroșii săi camarazi de arme, pe care i-a ajutat într-un fel sau altul, cum o știe face omul bun, episoade, care aproape date uitării așa și se descriu astăzi, încât ți se pare că le ai înaintea ochilor, multe pe cât de triste, pe atât de interesante în felul lor. Ce material pentru cel ce s-ar îndemna a scrie biografia acestui bărbat!

Durerea te face adeseori a păcătui fără voie și a te întreba, cum Dumnezeu îți aduce în lume înainte de timp pe unul care era fala comunei sale, fala semenilor săi, părintele atâtor necăjiți, pe omul care, deși avea făcuți în serviciul statului și al țării sale aproape 40 ani totuși, abia de 54 ani bătrân bine conservat era încă verde, voinic și aproape a se pune în retragere și liniște? Și cum așteptam noi aceste zile, pentru a-l vedea aproape de noi și a ne mângâia prin el în zile grele!

... Moartea, încât știm a trebui să-i fie grabnică și dacă – pe lângă toate suferințele – a putut totuși face dispozițiuni ultime, atunci nu ne îndoim că a pus o parte din averea sa – destul de frumoasă – și pe altarul națiunii, căci această bunătate și dorința nu-i lipsea.

Îndată după vestea tristă despre apunerea acestui brav fiu din comuna noastră s-au și ținut în biserica de aici la 23 l. c. un parastas potrivit pe meritele repauzatului. Zelosul preot local, Silviu Sohorca, care știe prețui îndeajuns virtutea și faptele demne, a știut prin o cuvântare foarte potrivită să dea defunctului tributul de recunoștință și ceremoniei bisericești adevărata însemnătate în fața unui public atât de numeros, încât abia-l cuprindea biserica cea nouă, și atât de pompoasă și spațioasă.

Nu pot încheia aceste șiruri fără a mulțumi în numele rudelor și a numeroșilor amici și cunoscuți de pe aici tuturor acelor domni stimați din corpul ofițerilor, din Roșia de Munte și jur., care ca adevărați frați cu atâta iubire și interes au luat parte la așezarea rămășițelor pământene a repausatului și i-au făcut o înmormântare atât de demnă cum o descrie bunul corespondent în „Gazeta” nr. 43, căruia, în special, îi mulțumim¹.

Anexa 3

Necrolog din cel mai întristător

Corpul ofițerilor din regimentul de infanterie Friederic Wilhelm Ludovic, marele duce de Baden nr. 50, cu inima înfrântă aduce la cunoștință decedarea onorabilului camarad, al Domnului căpitan c. reg.

Ștefan Borgovan

Decorat cu Crucea Militară pentru Merite, cu Medalia de Argint clasa I, cu Medalia de Război și cu Insigna de Serviciu clasa I, care în 17 ale lunii curente, în etate de 54 de ani, după un morb scurt, a repausat în Roșia Montană, unde se depune azi spre repausul etern. Rugăciunile parastas se vor celebra vineri în 21 al lunii curente la ora 10 a. m. în biserica catedrală din loc.

Alba Iulia, în 19 aprilie 1882.

Mult onorate d-le redactor!

Momentul care mă îndatorește a vă înșira aceste litere, e unul dintre cele mai triste, nu numai din viața mea, fără poate din viața fiecărui român. Bravul nostru căpitan Ștefan Borgovan născut în St.-

---

¹Idem, nr. 49 (29 aprilie/11 mai), pp. 2-3.

ALEXANDRU DĂRĂBAN

Georgiul Năsăudului, în 1 martie a. c. fu onorat prima oară cu denumirea de președinte la comisiunea de înrolare a recruților.

Succesul acestui serviciu până în 16 l. c. raportat a fost foarte lăudabil; dar când s-a apropiat de finirea lui, chiar cu ocaziunea plecării din Roșia Montană (Verespatak) către ultimul cerc Câmpeni, cruda moarte, fără de a-l lăsa ca să se reîntoarcă și să-și primească atât lauda, cât și mulțămida cuvenită pentru îndeplinirea acestui serviciu și succesului său eminent, l-a mutat la cele eterne, lăsându-și ultima suveniră în Roșia Montană din Munții Apuseni.

Cu ziua de 16 aprilie a. c. bravul regiment de infanterie „Marele Principe de Baden nr.50” și-a pierdut cea mai veche frunză a coroanei format din corpul ofițeresc, și-a pierdut pe prea-diligentul „Comandant al batalionului de întregire”, și-a pierdut pe ultimul martor al Medaliei de Aur ale cărei raze, din fruntea stindardului batalionului I, revocă memoria luptelor eroice făcute în anul 1848-49 de fiii săi; și-a pierdut un proprietar al decorațiilor „Medalia de Argint” pentru bravură, „Medalia Războiului”, „Crucea de Serviciu” și „Crucea de Argint de Demnitate”; iar națiunea română, numai drept zicând, și-a pierdut una din acele persoane cu care s-a putut totdeauna mândri.

Fie-i țărâna ușoară și memoria-i eternă!

J. Z.

Mulțumim d-lui corespondent în numele consângenilor și în al numeroșilor amici ai repausatului în Domnul pentru informațiile date; sperăm însă că se va afla cineva dintre bravii și generoșii camarazi de arme, contemporani ai veteranului căpitan Ștefan Borgovan, care nu-și va pregea a comunica lectorilor din viața lui mai multe momente prea demne de a fi transmise la posteritate.

Redacția¹.

Anexa 4

Căpitanul Ștefan Borgovan și generalul Bem

Tristul anunț despre prea timpuria părăsire a luptei pământene și mutarea la păciuita eternitate a căpitanului Borgovan, precum a săgetat inima fiecărui fiu al națiunii române din această patrie, întocmai și eu care am avut ocaziune a-l cunoaște, l-am primit cu atare simț de durere cât nu încerc a-l descrie. Sunt convins că nu vor lipsi între amicii și soții lui de arme care vor împlini durerosul oficiu de a-i da posterității meritata lui biografie; totuși ca unul ce-mi sunt cunoscute unele incidente din anii primi ai serviciului său militar, după cum mi le-a narat el însuși, fără a mă întinde la cele cunoscute altora mai bine, voiesc a le adnota în aceste puține șiruri.

Ștefan Borgovan a fost unul dintre eroii batalionului al II-lea al regimentului năsăudean de graniță, care batalion sub comanda fericitului în Domnul, maior Leon Pop, cu începutul anului 1848 pe cât de memorabil, întocmai atâta și fatal, a fost trimis a se lupta în contra sârbilor bănățeni. Istoria fatalităților prin care a trecut acest batalion, de la primii pași când a purces în Năsăud, până când s-a pus capăt revoluției, ar prea merita a se compune de unul ca acela care a luat parte la acelea, despre ce eu ca unul care încâtva am fost la acel obiect ceva interesat, am făcut mai de multe ori amintire, că adică precum s-a descris și editat peste tot Istoria întregului Regiment de la înființarea lui până la desfacere, așa în special să se descrie ținuta și fatalitățile numitului batalion, cu fidelitate demnă de el. mi s-a zis că despre aceasta este îngrijit și dar tocmai repausatul Ștefan Borgovan este acela care va suplini acea lacună. Încât cele auzite au fost adevăr, vor arăta rămasele scripte.

Eu, pe lângă toate că încă am unele adnotări în acest obiect, depus în un pro memoria, departe de a mă putea întinde la atare descriere istorică, mă mărginesc a însemna numai unele întâmplări și altcum dureroase, atingătoare de repausatul întru fericire căpitan Ștefan Borgovan, întâmplate după depunerea armelor în cazarma din strada Ullo în Pesta. După ce s-a văzut că toate încercările ca să plece pe bravii militari a depune jurământul pe constituția maghiară au fost în deșert,

¹Observatoriulu, Sibiu, Anul V, 1882, nr. 28, p. 111.

BRAVUL CĂPITAN ȘTEFAN BORGOVAN DIN SÂNGEORGIUL-ROMÂN

mai pe urmă li s-a făcut promisiune și afidare că dacă vor jura vor fi trimiși pe spesele statului în Transilvania și la vetrele părintești. Asta fiindu-le partea debilă, pe lângă o bună porțiune de înșelăciune și așezarea înaintea cazărmii a unor batalioane, unul de secui cu baterii, mai pe urmă fiind decimați parte de holeră, parte de astfel de morburii și două companii duse la armata principelui Windschgratz în contra Vienei revoltate, cu dorul de a se reîntoarce în patrie, au depus armele. Într-aceea treaba n-a urmat așa, după cum bazați pe acea promisiune dată, avea drept a aștepta. Kossuth nu mai voi să audă de cuvântul dat sau cel puțin îl amâna de pe o zi pe alta și numai după multă alergare a maiorului Pop, s-a dat facultate de a se întoarce în Transilvania, însă și aceasta după cum a arătat experiența, pe lângă cugete rezervate, va să zică, s-au dimis din Pesta, dar nu ca să ajungă în Transilvania, căci după ce ajunseră pe calea ferată până la Solnoc, până unde se întindea aceea în acea epocă, de aici batalionul fu comandat a merge pedestru mai departe. Iaca însă că la cea mai aproape stațiune îi ajunge contraordinul că batalionul să se întoarcă la Pesta. Deși feciorii erau acum dezarmați, ei totuși n-au voit să se întoarcă, atât că erau prea deciși a ținea neclintit la jurământul pus în Năsăud sub drapel împărătesc, cât și pentru că-i iritase călcarea parolei date lor în Pesta, că dacă vor depune armele vor fi lăsați în pace ca să ajungă la familiile lor. Maiorul Leon Pop a reușit cu mare greutate că batalionul să rămână acolo unde-i ajunse contraordinul.

În acel timp polonul Bem, scăpat în mod extraordinar după căderea Vienei și totodată de asasinatul unui tânăr polon în hotelul Emerling, voind a-și încerca norocul în Transilvania, însărcinatul de regimul pestan, în călătoria sa către Oradea Mare a dat de nefericiții și înșelații grăniceri, și voind a lua cu sine pe un tânăr subofițer, care având cunoștințele geografice după exigențele militare să-i fie într-ajutor la intrarea în Transilvania, pentru a cărei reocupare era destinat. Spre acel scop după făcuta examinare, Bem a ales pe tânărul subofițer Ștefan Borgovan care l-a și însoțit, până când i s-a dat ocaziune de a trece la castrele împărătești, ce nu după mult timp ia și succes. Mai înainte de toate s-a prezentat la colonelul Urban, sub a cărui comandă se afla regimentul al II-lea grănicer român. Borgovan făcu lui Urban raport despre cele întâmplare cu batalionul și cu persoana lui. E de observat că Urban era în Cluj. Aici la început fu primit Borgovan cu multă grație; asta însă n-a fost statornică, căci lângă comandantul Urban era ca adlatus căpitanul Luchi, acesta ca om foarte prepuitor, pe lângă toate că și el era fiu de grănicer, mergând la Urban îi zise: Nu e de crezut lui Borgovan ca unui tânăr ambițios; poate a venit ca spion trimis de inamic, poate dându-i-se ocaziune să ne vândă. Vorba cea rea intra cu înlesnire în inima străinului adeseori și perfid și ce a fost urmarea? Iaca ce: Borgovan care liberat de unghiile contrariului, însetat de ai săi, a alergat în patria sa, fu trimis la Alba Iulia ca arestat în fortăreață. Cu asta însă s-a gătat pentru că venind știrea că insurgenții sub comanda generalului Steiu vor să înceapă opugnarea fortăreței, comandantul fortăreței îndată și-a adus aminte de arestatul cel periculos trimis de la Cluj; deci pe cum a fost periculos acolo, așa poate și aici a vinde inamicului fortăreața; așa bietul tânăr ferecat în lanțuri cătănești, fără nici o investigație ulterioară, fu trimis la Sibiu cu raport către comanda generală. Aici aflându-se ofițeri care îl cunoșteau mai de aproape, liberându-l îndată de legături, fu înrolat tot ca subofițer, de unde apoi fu înaintat în rang de locotenent.

Acestea le-am însemnat după cum însuși de la dânsul le-am auzit, despre o parte pentru o parte pentru ca să se cunoască, cât de lesne poate suferi și cel mai inocent și credincios de la cei răi și nerecunoscători. Lui Belisariu salvatorul patriei și al împărăției, într-un mulțumită i s-au scos ochii. Undank ist derWelt Lohn. Iar eu bravul soldat, - adevăratul patriot și până la ultima sa răsufare celui mai credincios fiu al națiunii române îi zic: Fie-ți țărâna ușoară și sufletul în etern fericit! – Dea cerul națiunii mulți bravi și credincioși fii, după cum a fost acum fericitul Ștefan Borgovan¹.

P².

Anexa 5

Ștefan Borgovan

¹Mulțumim din suflet venerabilului septuagenar pentru publicarea acestor reminiscențe triste. Căci nu fac și alții asemenea! – Redacția.

²*Idem*, 1882, nr. 32, p. 127.

ALEXANDRU DĂRĂBAN

Căpitan c. reg. În regimentul 50 de infanterie
+ în Roșia Montană în 16 aprilie 1882

Borgovan, cine nu a cunoscut numele acesta și cine nu a auzit de el?

Persoana acestuia, cunoscută demult la toată inteligența română, a prezentat pe cel mai vechi ofițer din regimentul de infanterie „Marele Duce de Baden nr. 50”.

El s-a născut la anul 1828 în Sântu-Georgiul Năsăudului din Transilvania. În 15 septembrie 1846, adică în etate de 18 ani alegându-și cariera militară, fu azântat în regimentul al II-lea româno-grăniceresc nr. 17 pe un timp nedeterminat, unde ca elev al școlii acestui regiment, terminându-și studiile, conform statutelor, a fost înaintat la „conducător de santinelă”, iar în 21 septembrie 1846 ca „corporal”.

Pe timpul revoluției din anul 1848-49 și mai ales atunci când regimentul amintit a primit ordin ca din companiile de acasă, locali¹, să compună un batalion de câmp, sub căpitanul Anton Petricevich în rang de qua-sergente² (13 iulie 1848). Cu chargea aceasta a avut onoare de a intra prima oară în război și a da piept cu inamicii.

Primul pas făcut pe sângerosul teren a fost nefericit pentru junele Borgovan, căci el, în 15 noiembrie anul numit a și căzut în captivitate, aceea însă nu a durat mult timp, căci în 10 decembrie iar s-a raționat în Transilvania³. În anul 1849, 21 februarie, a câștigat chargea de „sergent” fără de a se mai putea uita în ochii inamicului.

Ziua de 9 februarie a fost acea sfântă zi în care veteranul a avut onoare a arăta patriei și împăratului, atât îndeplinirea datorințelor, cât și bravurile militare care se recer de la fieștecare soldat, iar națiunii române a-i documenta dreapta întrebuițare a mândrului ei nume de „român”. Ziua de 9 februarie i-a deschis în istoria regimentului nr. 50 un aliniat cuprins numai în 10 rânduri, acela face cât o istorie; căci în această zi alăturându-se brigada generalului Kalliani de a lui Stutterheim, la ora 6 dimineața, a plecat din Orăștie spre satul Spini, unde după un timp de 3 ore sosind, s-a și dat ordin de atac.

Inamicul avea o poziție foarte favorabilă, căci în front era apărat cu râul Strei, iar în flanc cu Mureșul.

Amândouă fluviile acoperite cu gheață groasă de un policariu, le puteau trece numai pedestrii singuratici fără pericol, fiind pe mai multe locuri gheața spartă. Podul Streiului, ca ultim punct de trecere, de la care o parte se văzu deja stricat, era bine apărat de artileria inamicului, care era acoperită și prin infanteria aflătoare și asigurată în ospătăria de lângă pod.

Lupta se începu; 18 tunuri vărsau minele lor de foc și gloanțe, dar din cauza distanței prea mari, lupta prima oară era fără rezultat și așa numai cu înaintarea din ce în ce au silit pe inamic a-și retrage tunurile din poziția lor. După aceea un batalion al regimentului nr. 63 și vânătorii au cuprins cu asalt atât ospătăria, cât și podul. Batalionul cu vânătorii s-au mutat pe celălalt țărm; podul s-a reparat așa încât amândouă brigăzi au trecut peste el.

În momentul acesta a sosit o brigadă a inamicului de la Deva care, deloc, a și înaintat spre Piski. Un batalion din această brigadă se apropie cu pași iuți de trupele împărătești și prin ridicarea batistelor le dădeu semn de pace și capitulare. Din această cauză focul fu sistat pe toată linia, ba se începură și trecerile, pe când, dintr-o dată, începură să zboare din partea inamicului gloanțele și o baterie a lor apropiindu-se începu să tragă în trupele împărătești.

Din cauza acestei surprinderi s-a născut o dezordine foarte mare, toți se împingeau către pod care numai cu pierderi colosale s-ar fi putut trece.

Sergentul Borgovan de la compania a opta a dat aici proba de prezența spiritului și disprețuirea morții prin aceea că văzând el dezordinea, s-a aruncat prin ploaia de gloanțe la pod și a început a-l risipi, cu care faptă așa a conturbat trupa inamică, încât fără nici o urmărire mai departe,

¹Hauscompagnie.

²Regimentsgeschichte des Infanterie – Regiments Friederich Wilhelm Ludwig Grossherzog von Baden nr. 50, pag. 256 și Istoria regimentului alu II romanescu de G. B. 1874, anexa nr. 1.

³A se vedea aici cele publicate de dr. P. despre căpitanul Borgovan, Bem, Urban, Luchi în „Observatoriulu” nr. 32 pe col. 3 și a împlini lacuna. – Redacția.

BRAVUL CĂPITAN ȘTEFAN BORGOVAN DIN SÂNGEORGIUL-ROMÂN

trupele cezare și-au putut câștiga poziția de mai înainte, fără nici o urmărire ulterioară din partea oastei lui Bem¹.

Pentru acea bravură frumoasă sergentului Borgovan i s-a dat „Medalia de Argint pentru bravură clasa I”. Înainte de aceea, Borgovan în 1 decembrie fu înaintat la rang de sublocotenent clasa a II-a și numai din 9 martie 1851 prin înaltul ordin din 15 mai 1850 P. nr. 1568 și din 27 ianuarie 1851 P. nr. 683 a devenit la „dreptul la proprietar” medaliei amintite.

În 2 mai 1852 Borgovan fu înaintat de „sublocotenent clasa I”, și în 24 noiembrie 1854 „prim locotenent”, iar pe lângă chargea aceasta în anul 1855 fu denumit și ca adjutant² și în 1 mai 1859 transferat la regimentul de câmp, iar în 1 iunie reîntors în rezervă.

Cu înaltul ordin ministerial dtto. Visovitz 26 decembrie 1862 nr. 6900, Borgovan fu înaintat la rang de „căpitan clasa a II-a” (rang 25 decembrie 1862), iar în 3 mai 1866 a avut onoare a primi telegrafic denumirea de „căpitan clasa I” pe lângă rangul avut de mai înainte.

În anul 1866 îl vedem și ca „comandant al companiei 16”, iar mai târziu ca „controlor de vipte”, Legnayo de la începutul până la finea războiului.

În 28 martie 1867 căpitanul Borgovan a primit „decretul de laudă” trimis cu prea înalt rescript din 28 martie 1867 P. nr. 1201 pentru diligența sa extraordinară pusă și documentată exclusiv în serviciul său militar și pentru bravurile sale numeroase. Tot în acest an a fost onorat și cu denumirea de „comandant al batalionului de întregire”.

Sunt 15 ani de când bravul căpitan a intrat în serviciul amintitului batalion.

Manipularea acestuia, unde e de tratat cu mii și mii de soldați în rezervă, a corespunde cu toate autoritățile cercurilor și cu toată armata, spre a putea câștiga evidența corectă, etc., este un serviciu foarte greu chiar pentru o persoană mai jună, cu atât mai greu însă pentru om înaintat în ani; Borgovan însă și în acest serviciu ca totdeauna a arătat numai succese demne de laudă.

Mâna-i era „Exhibitul”, degetele „Indexul”, iar capul „Protocolul de evidență”.

În anul 1874 i s-a decorat pieptul cu „Medalia de război” și în 30 noiembrie 1875 prin rescriptul ministerial P. nr. 5057 (foaia ordinațiilor personale nr. 50 ex 1875) primi desemnarea unei „stațiuni locale de maior”.

Luna lui mai 1868 a decorat pe căpitanul Borgovan cu „Crucea de serviciu clasa I”, iar în 12 februarie 1880 prin rescriptul P. nr. 729 (foaia ordinațiilor personale nr. 7) pentru neobosita sa diligență pusă întru împlinirea oficiului său militar în mai mulți ani trecuți și a succesului său favoritoriu, în semn de recunoștință fu decorat cu „Crucea de argint pentru merite”.

Se vede că toate decorațiile și denumirile lui de până acuma n-au fost destule, căci în 1 martie a.c. prin ordinațiuneacomandei militare, a avut onoare prima oară a primi și denumirea de „președinte” al comisiei ambulante pentru înrolarea recruților.

Rezultatul oricărui serviciu unde căpitanul se vedea în frunte, se înțelege de sine că era cel mai favoritoriu și laudabil. El și acum ca totdeauna a arătat că Borgovan e președintele; din mare nefericire însă cruda moarte îl răpi în mijlocul activității sale, care i s-a fost prefăcut cum am zice, în altă natură. El a repausat cu totul pe neașteptate în Roșia Montană din Munții Apuseni.

Oare cu trecerea din viață a acestui brav căpitan a încetat și suvenirea lui? Niciodată, deoarece bravurile lui numeroase și purtarea lui, atât în viața militară, cât și în societatea civilă, au gravat în fiecare inimă românească cuvântul „suvenire”, și acest sfânt cuvânt sunt sigur că va fi păstrat și dincolo de mormânt.

I. Strajanu³.

¹Regimentsgeschichte des Infanterie – Regiments Friederich Wilhelm Ludwig Grossherzog von Baden nr. 50 vom Jahre 1882, pag. 294, alineat 3, 4, 5 și pag. 295 aliniat 6 și 7.

²Istoria de sus, pag. 338.

³Observatoriulu, Sibiu, Anul V, 1882, nr. 37, pp. 147-148.

DIN ACTIVITATEA DE SENATOR AL DR. LAURENȚIU OANEA

ALEXANDRU DĂRĂBAN

Laurențiu Oanea s-a născut la data de 16(17) august 1888, Sângeorzul Românesc (azi Sângeorz-Băi), jud. Bistrița-Năsăud¹, trecând la cele veșnice la data de 27 martie 1970, București.

A făcut școala în perioada 1899-1907 la Liceul grăniceresc din Năsăud. După absolvire se înscrie la Universitatea din Cluj (1907) pentru a urma cursurile Facultății de Drept, dar va frecventa până în 1911 Universitățile din Budapesta, Graz și Viena. După absolvire va practica avocatura în Târgu Mureș. Colaborează, începând cu anul 1908, la ziarele românești din Ardeal.

În urma activității depuse în perioada premergătoare izbucnirii războiului, pericolul ce-l reprezenta ca lider de opinie al românilor după intrarea României în război, de partea Antantei, Laurențiu Oanea fusese internat în anii 1917-1918 la Sopron (Ungaria). Eliberat, va rămâne în proximitatea familiei avocatului Ștefan Cicio-Pop, la Arad. A devenit un activ susținător al activității Consiliului Național Central, în calitate de secretar, curier și mai ales executant al sarcinilor primite de la liderii români. A fost însărcinat de membrii CNRC să plece la Iași pentru a transmite guvernului român hotărârea lor de a organiza Adunarea Națională pentru a decide soarta Transilvaniei și a celorlalte provincii românești din fostul stat dualist austro-ungar, solicitând, totodată, ca armata regală să fie pregătită pentru a interveni în cazul exceselor unităților militare germane și maghiare aflate în retragere. El a fost primit de generalii Coandă și Prezan, dar și de I.I.C. Brătianu. Revine la Arad la 16 noiembrie 1918, aducându-i lui Ștefan Cicio-Pop o scrisoare din partea liderului PNL.

Chiar dacă activitatea sa de avocat s-a derulat în cea mai mare parte până la acea dată în Târgu Mureș și Arad, și doar de puțină vreme se stabilise ca avocat în Rodna, năsăudeni i-au ales delegat al circumscripției la Adunarea Națională de la Alba Iulia, alături de protopopul Eliseu Dan, profesorul Ioan Păcurariu și avocatul bistrițean Victor Onișor. A participat și la ședința din 30 noiembrie, când este conturat textul Rezoluției ce urma să fie prezentată spre adoptare a doua zi Adunării. Aproximativ de liderii mișcării naționale îi aduc numirea în secretariatul Prezidiului Adunării de la 1 decembrie, alături de Silviu Dragomir, Alexandru Fodor, Sever Miclea ș.a. A fost ales membru în Marele Sfat Național, iar Ștefan Cicio-Pop îl solicită pe Laurențiu Oanea ca secretar general al Resortului Armatei și Siguranței Publice, al cărui responsabil fusese numit în Consiliul Dirigent.

Cu ocazia alegerilor din noiembrie 1919, pentru primul Parlament al României Mari, Laurențiu Oanea a fost ales deputat în circumscripția Năsăud. Va părăsi Partidul Național Român și va trece în Partidul Național Liberal, fiind ales în această nouă postură politică deputat la alegerile din 1920, 1926 și 1927, iar în 1931 senator, în aceeași circumscripție. În anul 1930 a fost ales președinte al *Uniunii foștilor întemnițați și internați din motive politice*.

După 1919 se înscrie în Baroul avocaților din Ilfov și se stabilește în București. Colaborează cu articole de specialitate la *Pandectele române*². A publicat *România și Statul romano-catolic unguresc din Transilvania* (1932)³ și *Unirea Ardealului și Partidul Național-Liberal* (1935)⁴.

În rândurile ce urmează vă vom prezenta activitatea senatorului Laurențiu Oanea privind revitalizarea „Regnei” năsăudene, prezentată de unele ziare clujene din perioada interbelică, dar și implicarea lui și în alte domenii. I-au fost alături alți „bărbați grăniceri” precum Titus Mălai, Dumitru Nacu, Teodor Simon și Emil Ștefănuțiu.

În ciuda tuturor campaniilor duse în granița năsăudeană de către diferite persoane, cooperativa „Regna” a luat ființă în urma voinței unanime și spontane a poporului grăniceresc și a

---

1Serviciul Județean Bistrița-Năsăud al Arhivelor Naționale (S.J.B.N.A.N.), Fond *Oficiul parohial greco-catolic Sângeorz-Băi*, Registrul *Matricula botezaților*, ff. 106-107.

2Dr. *Laurențiu Oanea, Unirea de la Alba Iulia din 1 Decembrie 1918*, ediție îngrijită de dr. Felicia Aneta Oarcea, Editura Gutenberg Univers, Arad., 2018, pp. 10-18.

3A apărut la Editura Institutul de Arte Grafice „Lupta” N. Stroilă, București.

4Ibidem.

ALEXANDRU DĂRĂBAN

luptei dârze dusă de senatorul Oanea, începându-și activitatea pentru ridicarea economiei țăranilor sărăciți, pentru promovarea culturii năsăudene și pentru ajutorarea studenților grăniceri.

Continuând fără ezitare și fără a da nici o atențiune noilor intrigi și atacuri îndreptate contra averii grănicerești și contra regiei cooperativei „Regna” munca d-sale intensă pentru valorizarea cea mai bună a materialelor, are mângâierea și mândria că rezultatele obținute sunt din ce în ce mai bune, încasările mai numeroase și deci posibilitățile mai mari de a îndeplini și scopuri culturale și naționale pentru grănicerii năsăudeni, peste cele statutare.

În aula primăriei din Cluj a avut loc adunarea studenților grăniceri năsăudeni, înscriși la Universitatea din Cluj, la care a luat parte d-l dr. Laurențiu Oanea, senator și comisar al guvernului, d-l dr. Nicolae Drăganu, prof. universitar, primarul orașului Cluj, d-l dr. Titus Mălai, d. dr. A. Ionașcu, prof. universitar, precum și toți studenții năsăudeni.

Adunarea a fost prezidată de d-l Nicolae Drăganu care, după ce expune în scurte cuvinte scopul acestei întruniri, roagă pe d. Oanea să arate adevărata situație ce domnește în graniță, în special cu Cooperativa „Regna”¹. După ce a mulțumit d-lor Nicolae Drăganu, d-lui Titus Mălai și Emil Boșca student, a spus că și-a făcut o datorie de conștiință ca fiu al graniței și ca reprezentant al guvernului, de a fi în mijlocul studențimii năsăudene, în vreme când jugul greu al lipsurilor apasă fără milă, aducându-le la cunoștință că consiliul Cooperativei „Regna”. Domnia-sa a făcut apoi un istoric al frământărilor din graniță pe chestiunea averilor, începând cu data când în corpul inginerilor silvici, „a intrat – pe deasupra considerațiilor de partid – ideea că averile grănicerești trebuiesc înglobate în fondul general al proprietății statului”, de când d-l V. Precup, ajutat de afaceristul Tudor Dan, au înglobat averile în datorii de peste 132 milioane, dintre care 90 milioane și 320 mii datorii la particulari și peste 41 milioane datorii la C.A.P.S. - toate lăsate moștenire actualei regii Cooperativa „Regna”, înființată prin Jurnalul Consiliului de Miniștri 2474 (publicat în MO din 2 noiembrie 1934)². A fost o continuă frământare pentru purificarea averilor grănicerești, pentru plățirea imenselor datorii și pentru aranjarea multelor procese, în valoare de peste 20 milioane lei. Pentru aranjarea acestor datorii domnia-sa a făcut toate eforturile posibile ajungându-se la situația de azi când mai sunt datorii cca. 11 milioane, plățindu-se, în interval numai de 4 luni tangenta comunelor de 2 milioane lei³.

Odată cu înfăptuirea României Mari, populația grănicerească privată de cel mai elementar drept a cerut prin reprezentantul său dr. Laurențiu Oanea, avocat și senator de Năsăud, exproprierea teritoriului montan pe baza Legii pentru reforma agrară din Transilvania.

Prima instanță văzând nedreptatea strigătoare la cer, comisă de guvernele ungurești, prin sentința dată în 29 septembrie 1934, dă câștig de cauză comunelor, declarând expropriată o suprafață de aproape 4000 ha, - teren 95 la sută acoperit cu păduri seculare – rămânând scutit de expropriere un teritoriu de 403 iugăre cad. pentru folosința minelor statului.

Reprezentanții Ministerului de Industrie și Comerț, nemulțumiți de sentință, apelează la Tribunalul Năsăud cu sediul în Bistrița, care prin sentința din 4 decembrie menține sentința primei instanțe. Contra acesteia s-a făcut recurs – din partea avocaților, numitului minister – la ultimul for în chestiuni de expropriere, la Curtea de Apel din Cluj, care prin sentința rămasă definitivă nr. C. III.202/1936, Deciz civ. nr. 649/1936 dă câștig definitiv de cauză comunelor Rodna și Sângeorz prin menținerea sentinței primei instanțe.

Valoarea totală a teritoriului câștigat e, după părerea experților silvici de peste 40 milioane lei, datorită faptului că majoritatea absolută a terenului neocupat cu păduri virgine în care securea nicidecum n-a tăiat.

Ceea ce e semnificativ și demn de relevat e faptul că apărătorul comunelor grănicere a fost dl. dr. Laurențiu Oanea, senator, acest neînfricat tribun grănicer, a susținut cauza de la înălțimea vervei și capacități juridice fără să pretindă nici cea mai mică remunerație din partea comunelor, jertfind domnia-sa personal bani, timp și energie pentru câștigarea procesului.

Datorită acestui fapt populația grănicerească din Districtul Rodnei, adânc recunoscătoare d-lui senator Oanea care, în dese și repetate rânduri, a apărât totdeauna interesele comunelor grănicere

¹*Națiunea Română*, Cluj, Anul X, 1936, nr. 35 (14 februarie), p. 3.

²*Ibidem*.

³*Ibidem*.

DIN ACTIVITATEA DE SENATOR AL DR. LAURENȚIU OANEA

câștigându-și o imensă popularitate, s-a pregătit să-i facă o grandioasă manifestație de simpatie și mulțumită pentru munca depusă și râvna cu care a apărat acest mare litigiu¹.

Odată cu achitarea completă a peste 132 milioane lei în necazul tuturor intrigilor, în primul an de funcționare s-a realizat un beneficiu net de peste 5 milioane, din care s-au achitat 2 milioane pentru plantațiile Direcției Silvice, achitându-se complet tangentele comunelor².

Îndemnați de interesul pe care-l purtau asupra bunului mers al averilor grănicerești, membrii Comisiei silvice care administrau aceste averi și Consiliul de administrație al Regiei Cooperative „Regna” care exploatau pădurile, au ținut ședință comună, participând din partea Direcției silvice d-l Pavel Zăgreanu director, Comisia de opt: prof. Ioan Partene prefect, președintele comisiei, membrii: dr. Ioan M. Popu subprefect, Anastasiu Bejan senator, pâr. Grigore Pop, Dumitru Echim, Iacob Ghița, Procopiu Bugnar, Ștefan Lupu primarul orașului Năsăud și dr. Grațian Fetti, secretarul comisiei. Din partea consiliului de administrație al „Regnei” au participat: dr. Laurențiu Oanea, președinte, Teodor Șimon, dr. Titus Mălai, Ioan Pop arhidiacon, Emil Ștefănuțiu profesor, Iacob Chitul, preot, Ștefan Lupu, cenzorii: Constantin Partene, Ioan Hașnașiu și Nicolae Șauca.

În numele Centralei cooperativei de Îndrumare, Organizare și Control, în calitate de Comisar val Guvernului, este prezent d-l inginer inspector silvic Eugen Vâlceanu, inspector general.

Ședința comună de consfătuire este prezidată de d-l dr. Laurențiu Oanea, senator și președintele consiliului de administrație al „Regnei”.

Domnia-sa arată că în sesiunea parlamentară actuală se va depune un proiect de lege relativ la ratificarea și modificarea Jurnalului Consiliului de Miniștri nr. 120 bis din 31 ianuarie 1936 publicat în Monitorul Oficial, partea I, nr. 35 din 12 februarie 1936, relativ la compensarea datoriilor ce „Regna”, respectiv antecesorii ei de drept, are de față de Stat, cu clădirile comunității grănicerești, în care a fost instalată Direcția silvică înainte de a fi mutată la Năsăud. Depunerea acestui proiect de lege nu s-a făcut până acum, pentru a se putea obține de la Stat, pentru averile grănicerești, actualul edificiu al Judecătoriei mixte din Bistrița, - peste compensarea datoriilor. Al doilea proiect de lege ce se va depune tot în această chestiune, este relativ la organizarea administrativă a averilor grănicerești. Acest proiect de lege a fost discutat în prealabil cu miniștri competenți, a căror consimțământ a fost câștigat pentru el.

Altă chestiune importantă pentru graniță este salvarea comunei Romuli din impasul în care se află din cauza execuției silite ordonată în favorul Casei Naționale de Economii și Cecuri poștale, pentru datoria de 2.961.462 lei. D-l senator dr. Oanea propune ca în astfel de cazuri, comunitatea grănicerească să intervină în ajutorul comunei Romuli. Întrucât cazuri similare se vor mai ivi, peste tot să se intervină cu bunăvoință.

Domnia-sa face apoi o observație și propuneri în legătură cu măsurarea pe care o fac organele direcției silvice cu ocazia predării materialului lemnos brut, reprezentanților regiei cooperative „Regna”.

Prețurile la tulpină pe exercițiul 1937-1938 sunt majorate cu aproape 100 la sută, față de prețurile ce au fost fixate pentru exercițiul 1936-1937. Cere ca membrii Comisiei silvice, cu ocaziunea stabilirii prețului la tulpină, să aibă în vedere toate împrejurările care influențează fixarea acestui preț și anume: prețul mediu obținut pe cherestea la fabrică să pornească din cel adevărat și să nu fie fixat într-o sumă care nu corespunde realității sau care pare a fi exagerată. Ar trebui ca prețurile să fie scăzute cu 30 la sută față de trecut, pentru a se da astfel regiei cooperative „Regna” să prezinte beneficii și mai considerabile, pentru binele populației din comunele grănicerești. În acest sens opinează mai mulți membri ai Comisiei silvice în frunte cu d-l prefect Ioan Partene, dr. I. M. Popu subprefect, d-l inspector general Vâlceanu Eugen comisarul guvernului și întreg consiliul de administrație al „Regnei”.

După ample discuții în jurul acestor propuneri, d-l senator mulțumește Comisiei silvice pentru participarea la această ședință comună, dezbaterile luând sfârșit³.

¹Idem, nr. 206 (miercuri, 16 septembrie), p. 3.

²Ibidem.

³Națiunea Română, Cluj, Anul XI, 1937, nr. 48, p. 3.

ALEXANDRU DĂRĂBAN

Până la venirea d-lui senator Oanea în fruntea acestei cooperative, toate exploatările ce se găseau în aceste păduri erau concesionate pe prețuri derizorii la diferite societăți evreiești.

Rezultatul a fost că exploatările se făceau fără nici o regulă și fără milă, întinderi imense de păduri au fost literalmente rase de pe pământ, tăindu-se până și puietii, reîmpăduririle au fost neglijate complet – țăranii grăniceri – proprietarii acestor păduri trebuiau să cerșească o bucată de lemn pentru trebuințele lor deja concesionarul evreu, toți angajații la exploatare erau evrei care invadase ca lăcustele aceste imense averi, iar puștii grăniceri angajați la muncile cele mai grele ale exploatării erau plătiți cu salarii de foame pretinzându-li-se în același timp să muncească ca robii până la extenuare totală. Toate acestea pentru ca firma concesionară evreiască să poată acoperi apoi prețul derizoriu al concesionării. Pentru a pune capăt acestei scandaloase situațiuni, președintele dr. Laurențiu Oanea a propus consiliului și, acesta cu unanimitate, ca pe viitor toate exploatările forestiere ale „Regnei” să se facă în regie proprie și exclusiv cu români.

Prin această românească și salutară decizie s-au realizat următoarele:

1. Toată șleahă intermediarilor străini a fost scoasă din imensele întinderi de păduri seculare a grănicerilor.
2. Exploatările să se facă rațional și cu milă, iar reîmpăduririle s-au executat prompt și integral.
3. Intermediarii au fost zvârliți peste graniță și toate veniturile supte de ei rămân în casa „Regnei”.
4. Cele 44 de comune și-au asigurat un real și permanent venit din aceste exploatări, căci întrucât conducerea „Regnei” sta pe baze cooperatiste, aceste exploatări s-au făcut prin acordarea de parchete fiecăreia sau unor grupuri din aceste comune sub directa conducere și finanțare a centralei cooperativei „Regna”.
5. Toți locuitorii celor 44 comune și-au asigurat o îndelungată ocazie de muncă omenește și punctual plătită.
6. Cooperativa „Regna” a încasat singură maximum de venit din aceste exploatări. Iată numai câteva din strălucitele realizări făcute de cooperativa „Regna” în scurtul răstimp de numai doi ani de când în fruntea ei s-a găsit senatorul Laurențiu Oanea¹.

Târgușorul românesc Rodna (Năsăud) a fost teatrul unor grandioase manifestări de afirmare românească și expresia bucuriei pe care țăranii și intelectualii au avut-o în urma biruinței pe care au câștigat-o într-un proces secular, fiind împrăștiți pe un „teritoriu montan” în valoare de circa 50 milioane lei, care le-a fost luat în perioada de opresiune vitregă maghiară.

Teritoriul în suprafață de peste 2.000 jugăre a fost înstrăinat din proprietatea comunei în anul 1872 când, din ordinul statului maghiar, a fost dat în folosință minerilor de la Valea Vinului. După Unirea din 1918, acest teritoriu a trecut în proprietatea Ministerului de Justiție.

De mai bine de 17 ani, locuitorii comunei au intentat proces pentru a-și recâștiga suprafața pierdută. Însă, mereu, s-a amânat rostirea sentinței din partea magistraților; de mai multe ori s-au furat actele, dosare, procurându-se numeroase dificultăți în calea luminării acestei vitale probleme pentru sat.

Avocatul Rodnei în această cauză a fost domnul dr. Laurențiu Oanea, senator de Năsăud. Timp de 17 ani domnia-sa a luptat în această cauză, făcând mai multe înnoiri de proces. A luptat cu bărbăție având convingerea că în cele din urmă țăranii rodneni vor câștiga.

Așa s-a întâmplat: Judecătoria din Bistrița, la 29 septembrie 1934 a rostit sentință favorabilă comunei Rodna. Statul a apelat hotărârea. Tribunalul Bistrița a menținut-o. Curtea de Apel din Cluj, în ziua de 10 martie 1937, a validat cele două hotărâri ale forurilor anterioare, procedându-se imediat la întocmirea actelor și luarea de măsuri în consecință.

Predarea teritoriului s-a făcut în zilele de 14, 15 și 17 mai a. c. de către următoarea comisiune: Dr. Laurențiu Oanea senator, dr. Lăzeanu judecător președinte Bistrița, inginer inspector Moianu reprezentantul Cadastrului, pretorul Dumitru, inginer Bugăreanu reprezentantul minelor,

¹ *Idem*, nr. 197, p. 3.

DIN ACTIVITATEA DE SENATOR AL DR. LAURENȚIU OANEA

---

inginer Mitrofan șeful Eforiei județene de pășuni, agronom Ardeleanu Năsăud, inginer Sandulovici, șeful Ocolului Silvic Rodna, notar Nedelea, I. Mureșan primarul Rodnei și Alexandru Gagea, primarul comunei Sângeorz-Băi.

Domnul Mureșan, primarul comunei, a deschis ședința festivă a consiliului comunal, care având în vedere meritele domnului senator Oanea și munca asiduă pe care a depus-o pentru triumful cauzei comunelor, l-a ales „cetățean de onoare al comunei”, singura recunoștință pentru atâtea binefaceri publice.

Domnul notar Nedelea, însuflețit de măreția clipelor și ca administrator al comunei, a rostit o entuziastă cuvântare, prin care s-au canalizat toate manifestările de simpatie și recunoștință ale țăranilor pentru senatorul Oanea, sărbătoritul și eroul zilei. A evocat clipele grele din perioada maghiară. Citește conținutul diplomei de „cetățean de onoare” a domnului Oanea. A încheiat prin a mulțumi oaspeților pentru participare.

Părintele protopop Simion Pop, în numele bisericii, a arătat dublul caracter al sărbătorii:

1. Împroprietărirea comunei pe „teritoriul montan”;
2. Împroprietărirea bisericii pe casa și teritoriul minelor din centrul satului.

Mulțumește domnului ministru Valeriu Pop și Episcopul Hossu pentru solitudinea cu care au rezolvat aceste chestiuni și mai ales cea care interesează Biserica, iar domnului senator Oanea, pentru competentele intervenții.

Domnul Ion Partene, prefectul județului, mulțumește și felicită pe senatorul Oanea pentru marea operă și binefacere pentru românii din Rodna, jertfind pentru o cauză dreaptă timp de 17 ani, fără disperare.

Domnul Domide, directorul școlii primare, făcu o scurtă privire asupra secularului proces. În sufletele copiilor străjeri biruința aceasta va fi înscrisă cu litere de aur, iar „biruitorul” binecuvântat întotdeauna, decretând ziua de 16 mai ca sărbătoarea comunei.

Domnul dr. Login, avocat, a adresat laude colegului său, Oanea, pentru rezultatul frumos al unei lupte de aproape două decenii¹.

Primit cu aplauze îndelungate, domnul senator Oanea a mărturisit greutatea peste care a trecut timp de 17 ani (cât a durat acest proces) și niciodată nu și-a pierdut nădejdea că va succeda până-n sfârșit. Cauza comunei n-a trădat-o. În perioada maghiară, stăpânitorii unguri spuneau că între ei și Rodna s-a încheiat o „pace judecătorească”, dar între cine, pe ce chestie, cine a admis această pace? Comuna: niciodată! Totuși ziua dreptății a venit. Justiția și-a spus cuvântul peremptoriu. Trecuse în revistă, apoi, câteva amintiri din vremurile grele, câteva scene și manifestări de viață românească, de afirmare națională sub regim străin, consfătuiri cu intelectualii rodneni, etc., toate pe un ton duios care a impresionat adânc asistența. A menționat numele colaboratorilor din trecut. A dat apoi diferite sugestii folositoare sătenilor în legătură cu măsurile de viitor pentru ridicarea satului.. Declara că tot domnia-sa va fi în fruntea muncii și va sprijini orice acțiune ca un „cetățean de onoare” al Rodnei. Terminând, a fost frenetic aplaudat².

Viața culturală a ținutului Năsăudean, cu rădăcini adânc înfipte în trecutul nostru istoric, în tot trecutul nostru istoric, în tot timpul anilor postbelici, a fost înăbușită de urzeli viclene a acelor ce nu aveau nimic comun cu ținutul, dar mai ales de completă lipsă a unei posibilități materiale de a se afirma.

Cercetările neobosite ale bărbaților năsăudeni, falangă a mândriei noastre, în frunte cu patriarhul Iuliu Moșil, cu bunul și blândul Virgil Șotropa, cu neobositul „Vlădică grănicer” Ștefan Buzilă, Vasile Bichigeanu abil slovenitor al măririi antichităților eline, Gavril Bichigeanucădelnițarul trecutului bisericesc, cu atâți alții, secondăți de tinerii dragi: Costan, Rogneanu, Petre Pop, Vranău, etc., rămăneau sforțări înaripate cu gânduri însetate de plac. Peste vâltoarea grijilor cotidiene, scriau, descifrând vremi pentru a împleti povestea trecutului năsăudean, cu țarini plugărite de străbuni, ori cântând pădurile cuprinse de nesomn³.

A trebuit să vină „Regna” să pună la dispoziție fonduri pentru a se tipări reviste. A reînviat în

---

¹*Idem*, nr. 199, p. 3.

²*Ibidem*.

³*Idem*, nr. 285, p. 11.

ALEXANDRU DĂRĂBAN

felul acesta „Arhiva Someșană”, s-a dat suflet publicației învățătoarești „Vatra”, menită să devină un monitor al tuturor problemelor culturale, s-a creat „Solia” condusă de tânărul Ion Costan, s-a înființat o editură grănicerească care admirabilele „Figuri grănicerești” ale d-lui Iuliu Moisiu¹. Dar la toate acestea trebuia adăugat marile ajutoare acordate pentru bisericile, școlile și celelalte instituții culturale din comunele județului Năsăud. Nu există sat și cătun în care să nu se fi dat pentru întărire astâlpilor trăinicieii noastre românești.

Însemnate ajutoare s-au dat apoi pentru regimentul de gardă regală, organizațiilor străjerești, echipelor regale, etc. Mai mult, spre a se da un nou impuls studierii trecutului grăniceresc, s-au acordat însemnate ajutoare „Muzeului Năsăudean”, creat de regretatul Iulian Marțian în colaborare cu d-nii Iuliu Moisiu și Virgil Șotropa, cooperativa „Regna” luându-și chiar angajamentul de a susține secția Arhivelor Statului².

Fondurile grănicerești năsăudene funcționau după un STATUT, redactat în era maghiară și se impunea o redactare a acestuia sub lumina vieții românești de pe meleagurile Văii Someșului. Adunarea generală a Fondurilor a delegat o comisie sub președinția d-sale, care să pregătească proiectul. Comisia, însă, a hotărât ca înainte de redactarea acestuia să consulte părerile intelectualilor bătrâni, tineri și studenți.

Acesta a fost principalul obiect care a fost mobilul convocării.

Un nou regim se impunea pentru fixarea grănicerilor care urmau să primească ajutoare bănești de la Fonduri. Trebuie respectat punctul V din „Instrumentul Fundațional”, redactat de Ion Florian Câmpeanu, că „ajutoare se vor acorda numai descendenților grăniceri din cele 44 comune confiniere”, aliniat din care rezulta clar, că numai fiii grănicerilor care locuiesc în aceste comune, nu și cei ce cu generații înainte au părăsit acest teritoriu. Așa s-a întâmplat că, pentru acordarea de burse, administrația Fondurilor a primit mii de cereri de la „descendenți” de grăniceri, care n-ar fi avut dreptul³.

Al doilea obiect al conferințelor a fost grija specială față de școlile năsăudene și, în special, față de liceul grăniceresc, care a făcut întotdeauna cinste, dând elemente bine pregătite, care astăzi ocupau posturi de comandă în cler și politica statului. Trebuia recrutat un personal didactic distins, care să fie compus din profesori titulari. Acestora să li se dea locuințe, lemne de foc, etc., gratuit, pentru a rămâne definitiv în Năsăud. Prin aceasta pregătirea elevilor va fi mai temeinică și continuitatea în funcționare va avea roade apreciabile.

Comisia administratoare a Fondurilor și-a propus să intervină la Ministerul Educației Naționale să revină asupra dispoziției din 1923 și să mențină pe cea din 1922 prin care liceului din Năsăud i s-a acordat dreptul de a-și recruta și angaja singur membrii corpului didactic, urmând ca Ministerul numai să confirme, precum și că liceul din Năsăud va beneficia de aceleași favoruri care în cursul timpului s-ar acorda școlilor din Blaj sau Beiuș. Ori Ministerul n-a respectat aceasta, ci numește singur profesorii. Se va cere respectarea autonomiei Năsăudului și a angajamentelor din 1922.

D-l Oanea urma să se prezinte personal în audiență d-lui dr. Angelescu, ministrul Educației Naționale, pentru a se dispune în consecință.

În încheiere d-l dr. Laurențiu Oanea, autorizat de adunare, a redactat o *Moțiune* în care erau sintetizate toate concluziile și hotărârile luate, urmând ca toate propunerile să fie luate în considerare la redactarea statutelor noi.

Punctul principal este că nu se vor acorda burse decât tinerilor care au părinți domiciliați pe teritoriile celor 44 comune grănicerești⁴.

Pentru a evidenția toate aceste amintim că în ziua de 4 februarie 1936 s-a distribuit comunelor grănicerești al doilea milion de lei, după primul care a fost dat în luna noiembrie 1935. Și faptul acesta e cu atât mai grăitor cu cât din 1929 și până în 1935 comunele grănicerești n-au primit nici un ban, în vreme ce d-l senator Oanea, în calitate de președinte al cooperativei „Regna” a dat comunelor (în interval de patru luni) suma de 2.000.000 lei¹.

¹*Ibidem*.

²*Ibidem*.

³*Idem*, nr. 199, p. 3.

⁴*Ibidem*.

DIN ACTIVITATEA DE SENATOR AL DR. LAURENȚIU OANEA

Cu ocazia pregătirii bugetului pe anul 1936, la propunerea d-lui senator dr. Laurențiu Oanea, s-a aprobat suma de 1.000.000 lei cu scopul de a da burse pentru studenții grăniceri. Iată ce ne-a declarat domnia-sa în chestiunea burselor: „Deși suma ar urma să o acordăm în cursul anului 1936, totuși față de greutățile cu care se luptă studenții noștri, care nu sunt în măsură să-și achite taxele școlare, am făcut sforțări ca suma de 1 milion lei să o putem distribui studenților chiar în săptămânile acestea, la tot cazul înainte de 15 martie a. c.

Suma în nici un caz nu o acordăm prin administrația fondurilor de burse din Năsăud, care a provocat situația precară cunoscută tuturor, ci vom acorda sumele direct studenților, care sunt în acest an școlar înscriși la cursuri, dau examene, pregătesc teze de doctorat, lucrări pentru licență, etc. Pentru a putea discuta și stabili de comun acord criteriile după care urmează să se distribuie sumele și să se poată întocmi și tabloul celor îndreptățiți voi convoca zilele acestea pe studenții grăniceri din București la o consfătuire. Pe toți studenții grăniceri din Cluj îi convoc și rog să participe la o consfătuire care se va ține în Cluj în ziua de 17 februarie. Pentru chemările necesare și locul unde vom ține consfătuirea, se va interesa d-lui Emil Boșca, student Cluj”².

După mult documentatul expozeu al d-lui senator Oanea a luat cuvântul d-l Nicolae Drăganu, primarul orașului Cluj, care a arătat că în situația aceasta e o imposibilitate darea sumei de 1 milion Fondului de stipendii spre a fi distribuite studenților. Era și domnia-sa de părere că numai singură comisiunea „Regnei” poate face împărțirea ajutoarelor. Deplângea actuala situație a Fondurilor care în alte vremi a ajutat atâtea generații de studenți și cărora le datorește și d-sa situația în care se găsește³.

Pentru a veni și mai mult în ajutorul studenților, fii de grăniceri, d-l senator Oanea și consiliul de administrație al „Regnei”, a hotărât să inițieze construirea unui monumental cămin pentru studenții grăniceri, la Cluj – cămin în care să încapă toți acești studenți – aproape 200 – care astfel s-ar concentra la Universitatea clujeană.

O altă operă românească de covârșitoare importanță pentru cele 44 comune grănicerești a fost construirea cazarmii din Năsăud a nou-înființatului regiment grăniceresc. Noua cazarmă urma să fie o clădire monumentală, construită după toate exigențele tehnicii, igienei și confortului modern. În vederea acestui scop s-au și acordat de către „Regna” nu mai puțin de trei milioane lei.

Cum atunci în toate posturile erau chemați să lucreze specialiști în materie de lemn, erau ocupate numai de străini, senatorul Laurențiu Oanea, președintele „Regnei”, s-a decis să creeze la Năsăud sau la Bistrița o școală forestieră exclusiv pentru țăranii români și pentru fiii acestora, școală în care aceștia să se specializeze în toate direcțiile de exploatare a materialului lemnos. O asemenea școală nu exista în toată țara și de aceea cooperativa „Regna, pe propria ei cheltuială, urma să susțină această școală la care să participe nu numai țăranii din județul Năsăud, ci din întreaga țară.

Introducerea elementului românesc în exploatarea masivelor păduroase din întreaga țară rămasă atunci în mâini străine, era o necesitate absolut imperioasă. Or acest lucru nu se putea face decât prin crearea unor elemente bine pregătite și specializate în această materie – și acesta este marele rost al sacrificiilor pe care cooperativa „Regna” la inițiativa președintelui său, senatorul Laurențiu Oanea, le făcea pentru crearea Școlii forestiere pentru țărani.

Datorită unei dibace conduceri, datorită spiritului de adâncă înțelegere a realităților grănicerești, cooperativa „Regna”, condusă de d-l dr. Laurențiu Oanea, a dat un nebănuit impuls întregii vieți culturale și economice, a ridicat standardul de viață al muncitorilor de pădure și a salvat averile grănicerești de la o sigură pieire.

Prin muncă și abnegație, lucrând cu cinste și gratuit, în granița năsăudeană s-a înfăptuit o mare operă. Nici un om de bună credință, nici un intelectual și mai ales nici un tânăr student nu puteau să conteste aceste lucruri. Ele au fost realități care vorbesc, care rămân trainic dăltuite pe firmamentul nădejdelor noastre⁴.

---

1 *Idem*, Anul X, 1936, nr. 35 (14 februarie), p. 3.

2 *Ibidem*.

3 *Idem*, nr. 40 (20 februarie), p. 3.

4 *Idem*, Anul XI, 1937, nr. 285, p. 11.

DIN GRANIȚĂ

SFINȚIREA BISERICII DIN MĂGURA¹

În credință, că alt condei mai dextru se va ocupa cu această sărbătoare, am întrelăsat până acuma descrierea acestei festivități. După ce însă sfințirile de biserici sunt sărbători care se repet numai după sute de ani, sunt sărbători atât de însemnate și momentoose pentru poporul nostru credincios, - deși cam târziu – dar cred, că ar fi fost o mare greșeală dacă nu s-ar scrie nimic despre sfințirea bisericii din Măgura.

Prin anii 1890, când parohia Măgura a ajuns în administrarea actualului ei preot dl. Zaharie Bulbuc, lada bisericii dispunea de o avere numai de 7 coroane. Noul preot văzând starea deplorabilă a vechii biserici, clădită cu mai bine de o sută de ani înainte, din lemn și după cerințele timpului de atunci, văzând că această bisericuță nu numai nu cuprinde numărul înmulțit al credincioșilor, dar amenință chiar cu ruina; s-a pus pe gânduri de a căuta mijloace pentru clădirea unui nou Sion corespunzător stărilor de azi. Zelul lui în căutarea și înmulțirea acestor izvoare a mers până acolo încât un om cu stare testându-i preotului tot avutul său, preotul a abzis de o parte însemnată a acestei testări și pe toate căile a îndemnat și înduplecat pe testator ca averea sa nu i-o testeze lui toată, ci să deie și bisericii. Astfel biserica a ajuns în posesiunea unei donațiuni de două mii și câteva sute coroane, de care preotul dl. Zaharia Bulbuc, prin un simțământ atât de nobil, s-a știut lipsi, deși era al dânsului.

E ușor de înțeles urmările pildei frumoase date de preot. Cu toate acestea însă să nu creadă nime cum că greutăților, necazurilor și oboselilor preotului s-ar fi pus capăt. Numai singur preoții, care au clădit ori clădesc biserici, știu câte griji, câte necazuri, câte neplăceri și sudori fierbinți îndură un preot, care între împrejurările de azi clădește biserică pe satele noastre. De aceste neplăceri nu a fost scutit nici dl. Zaharia Bulbuc, parte cu adunarea fondului pentru clădire, parte cu câștigarea locului pentru edificare și mai cu seamă greutățile clădirii însăși l-a încărunit.

Biserica s-a clădit cu banii adunați parte din donațiuni și taxe bisericesti, parte din o mică repartiție pe popor și mai cu seamă cu ajutorul comunei politice, votat din fondul pădurilor în suma de vreo 30.000 coroane. Planul a fost făcut de fostul profesor de desen din Năsăud, inginerul Andrei Mazanec și clădirea în întreprins-o inginerul Flore Bogdan. Iconostasul cel foarte frumos l-a făcut pictorul renumit Octavian Smigelschi. Totul a costat, îmi pare, peste 60.000 coroane, deși preotul – pentru reducerea speselor – a luat multe lucrări asupra sa și le-a făcut în regie proprie, spre ce rari preoți se află așa zeloși.

Sfințirea acestei biserici s-a făcut în 30 august st. n. prin delegatul episcopesc Dr. Octavian Domide coajutat de Reverendisimul vicar Ciril Deac. Delegații au fost întâmpinați de un frumos banderiu de călăreți și încât au sosit la Măgura pe două cai, fiecare separat. La întâlnire delegații luând loc în o trăsură însoțiți pe lângă banderiu unit de un imens public intră în comună între urale nesfârșite și sunetul melodioaselor clopote noi. Era o îmbulzeală de nedescris. La convoierea drumului spre Ilva Mare, preotul, înconjurat de un distins public înainte, în mijlocul unei mărețe porți triumfale, ce purta în frunte inscripția „Bine ați venit!”, întâmpină pe delegați cu o frumoasă salutare, la care îi răspunde canonicul Domide. Ajunși la biserica veche, preoții îmbrăcați în ornate o dezbrăca de lucrurile sfinte și apoi canonicul Domide, ținând în mâinile sale sfântul potir, în vorbirea de „rămas bun”, stoarce lacrimi din ochii publicului, ce părea a nu avea margini. În procesiune, apoi vin la biserica nouă, unde se și începe sfințirea apei care, sfârșită, se înconjură și stropește biserica, se face intrarea prescrisă, stropirea înăuntru și se începe sfânta misă celebrată de venerații delegați cu asistența pe drept stimatului și de toți iubitelui protopop al Bistriței Gherasim Domide, apoi Pamfilu Grapini – protopop onorar Șanț, Alexandru Haliță – profesor Năsăud, Ieronim Slăvoacă și Iuliu Ciorceri – Ilva Mare,

---

¹Revista Bistriței, Bistrița, Anul IV, 1908, nr. 41, p. 1.

SFINȚIREA BISERICII DIN MĂGURA

Ștefan Buzilă – Sântiosif, Ioan Dologa – Tiha Bârgăului, Pantelimon Zagrai – Bistrița Bârgăului, George Moldovan – Nepos, Dănilă Mălai – Rodna, Ieronim Groze și Iulian Ciorbă – Maieru, Emil Ștefănuțiu – Feldru, Vasile Coșbuc – Parva, Ioan Bal – Romuli, etc. În decursul misei au cântat corul popular din Măgura, condus de diligentul învățător David Bulbuc, apoi corul pe mai multe voci din Șanț condus de învățătorul Dariu Pop, iar veteranul profesor din Năsăud, Grigore Pletosu, a ridicat solemnitatea cu sonora-i voce cântând în solo „Cuvine-se cu adevărat”.

Predica a fost ținută de canonicul Domide, cum numai el știe. Oaspeții au sosit parte seara spre serbare cu trenul, parte dimineața cu trăsuri și parte cu trenul de 8 a. m. din ziua serbării și în casa părintelui Bulbuc au aflat cea mai bună ospitală primire și prevedere. Nu pot trece cu vederea afabilitatea și amabilitatea stimatei soții a d-lui preot, care în un mod atât de memorabil a știut primi prevedea pe oaspeți.

După dejunul luculic¹, servit în casa și din dărnicia doamnei Bulbuc, a urmat la o oră un banchet în școală, servit asemenea destul de bine și pe lângă o taxă modestă. La acest banchet s-au ținut vreo 10 toaste oficioase, între care și toastul avântat al părintelui protopop Gherasim Domide, pentru poetul Coșbuc, care încă era de față.

Seara a fost delectat publicul cu un frumos joc spaniol, jucat de mai multe domnișoare tinere. Această frumoasă distragere noi oaspeții avem să o mulțumim respectatei doamne Angela Grigore Pletosu și drăgălașelor sale fetițe cu concursul cărora s-a învățat acest joc sub conducerea domnișoarei învățătoare Virginia Bal. După jocul acesta a urmat jucarea piesei teatrale „Așa a fost să fie”, prin țărani din Măgura, care a făcut o deosebită plăcere publicului. Sfârșite acestea a urmat joc până în dalbe zori.

Masa părintelui Bulbuc, încărcată în mod luculic în continuu a stat la dispoziția oaspeților și târziu, târziu ne-am depărtat de lângă dânsa neaflând vorbe și expresiuni, cu care să putem lăuda și gratula după vrednicie părintelui pentru excepționalul zel arătat în edificarea bisericii și în grandioasa serbare făcută cu ocaziunea predării acesteia serviciului public, iar doamnei preoteasă pentru excelenta primire a oaspeților.

¹De la Lucullus m. general roman, faimos prin bogățiile sale imense și prin fastul său (m. 57 a. Cr.).

CLĂDIREA BISERICII DIN MĂGURA

- Dare de seamă și mulțămită publică -

ZAHARIE BULBUC
preot greco-catolic

Cu ocaziunea sfințirii bisericii celei noi din parohia greco-catolică Măgura la 30 august n. a. c. prin delegatul episcopesc Dr. Octavian Domide, canonic, cu asistența Reverendisimului d. vicar Ciril Deac, a M. On. Domni protopopi Gherasim Domide din Bistrița și Pamfilu Grapini din Rodna-nouă, precum și a fraților preoți amintiți în numărul 41 al acestei reviste, s-a colectat în favorul bisericii aproape 1.800 coroane.

Prin aceasta aducem fiecăruia mulțămită pentru osteneală, precum și pentru darurile făcute în favorul numitei biserici. Mulțămim inteligenților din Bistrița, Năsăud, Rodna-veche, precum și celor din comunele din apropiere și din depărtare care, prin prezența lor, a ridicat foarte mult nimbul serbării. Numele acelor contributori externi care au dat de la 2 coroane sunt următorii.

Câte 2 coroane au contribuit următorii: Christina Sobân – Ilva Mare, Grigore Păgun – Feldru, Ambroze Doboșu – Ilva Mare, Silvestru Pop – Rodna-nouă, Dumitru Nicolae – Nepos, Nastasia Talea – Leșu, Iftinia Pop – Leșu, V. Domide – Maieru, Ion Oprea – Feldru, Teodor Mihali – Rodna-veche, Ion Dan – Ilva Mare, Grigore Bindiu – Rodna-veche, Ioan Domide – Rodna-veche, Constantin Grapini – Rodna-nouă, Magdalena Cosmi – Sâniosif, Todica Sângeorzan – Rodna-veche, Mihăilă Șuvei – Șes, Tănase Porcius – Rodna-veche, Gavrilă Cișca – Rodna-nouă, Maxim Moisil – Rodna-nouă, Ștefan Pop – Rodna-nouă, Nichita Leon și Maria Cărbune – Maieru, Simion Ranca – Maieru, Clement Bugnariu – Ilva Mare, Grigore Bigiul – Leșu, Silvestru Dan – Ilva Mare, Nicolae Nistor – Năsăud, Irina Croitoru – Maieru, Macidon Scridon și Dănilă Marte – Feldru, Dumitru Isip – Maieru, Ion Bocoșu – Ilva Mare, Alexandru Bănilă – Ilva Mică, Constantin Sabău și Paraschiva Sabău – Ilva Mare, Todora Alboi – Ilva Mare, George Platon – Josenii Bârgăului, Ștefan Sasu – Ilva Mare, Ion Șutea – Sâniosif, Dionisă Domide – Rodna-veche, Țilea Pavel – Leșu, Ilie Sângeorzan – Ilva Mică, Nestoria Rus – Rebra, Larion Galeș – Ilva Mare, Grec Todora – Ilva Mică, Simion Țilea – Leșu, George Sidor – Maieru, George Mușina – Sâniosif, Arsenie Candale – Maieru, Maria Conțu – Maieru, Silvian Crăciun – Nepos, Avacom Bob – Maieru, Maria hazbei – Rodna-veche, Alexandru Buia – Sângeorgiu, Susana Olaru – Rodna-nouă, Catirina Ionașc – Ilva Mare, Ion Macavei – Maieru, Nicolai Cotu și Maria Cotu – Rodna-veche, Vasile Galbăn – Feldru, Ion Iloie – Rebrîșoara, Anton Pop – Sâniosif, Somkerek Iozsef – Rodna-veche, Vasile Bugnariu – Nimigea română, Pantilimon Porcius – Rodna-veche, Ieronim Groze – Maieru, Ion Pop, Palagia Pop.

Câte 3 coroane: Alexandru Florian – Rodna-veche, George Simionesi – Ilva Mare, Simion Pătrășcan – Rodna-nouă, Ileana Tomi, Luca Slăvoacă, Ion Berengea și Zaharie Bizaru – Ilva Mare, Șofronia Pomohaci – Rodna-veche, Palagia Leon – Feldru, Simion pop și Avram Sângeorzan – Maieru și Hatzinger, inginer.

Câte 4 coroane: Cosma Cotul – Rodna-nouă, Cirica Sabău – Ilva Mare, Onița Măte – Năsăud, Vasile Gălan, Luca Griga și Ion Braeru – Ilva Mare, Vasile Nistor și Leonte Pop – Rodna-nouă, Zaharie Cârcei – Maieru, Iacob Ștefan – Ilva Mică, Ion Hurdea – Sâniosif, Toma Paraschiva – Rodna-veche.

Câte 5 coroane: Alexa Domide, George Rebrean, Ion Someșan și Mina Someșan – Ilva Mare, Blașcovich Bertalan și Pantilimon Domide – Rodna-nouă, George Hozsda, protopretor.

Câte 6 coroane: doamna Clotilda Dr. Mălaiu și Anisia Pr. Domide – Rodna-veche, Filimon Pop – Maieru, Vasile Lăzăruț – Maieru.

Câte 8 coroane: Anhidim Partene – Maieru, Grigore Bancu, notar – Feldru, Mihai Bigiul – Leșu.

Câte 9 coroane: Bernath Miksa – inginer, Dr. Octavian Utalea – avocat, Rodna-veche, Dr. Victor Onișor, avocat și Dr. Leon Scridon, protonotar comitat – Bistrița.

ZAHARIE BULBUC - preot greco-catolic

Câte 10 coroane: Zaharie Candale, Simion Bocșa, Alexandru Lorințiu, Iacob Popicica și Adeodat Coruțiu – Maieru, Andrei Ureche, Mihăilă Gălan și Ion Popanton – Ilva Mare, Ștefania Scridon – Feldru, Dumitru Bindiu și FilimoinDomider – Rodna-veche, Ion Domide și Tit Mureșan, notar – Rodna-nouă.

Câte 20 coroane: Ion Strugariu, ProcopeGălan, Marcu Sucilă, Luca cu Floarea Gălan și Procope cu Maria Bosga – Ilva Mare.

Câte 50 coroane: Login cu Ana Cotuțu – Maieru, Ion cu Maria Doci – Feldru, Maria Filipoi – Rodna-nouă, Dr. Ion Mălai, avocat și Simion Pr. Domide – Rodna-veche, Simion cu Saveta Catarig – Năsăud, Constantin cu Todora Galeș – Ilva Mare.

Pentru ridicarea iconostasului executat de pictorul Octavian Smigelschi, au contribuit următorii locuitori din Măgura: Zaharie Bulbuc, preot, cu soția și Marcu candale cu soția câte 400 coroane; Melania Câmpan și Ioan Romanesi, 550 coroane; Pavel Hangea, învățător, cu soția Saveta, Ion N. Bora, Zaharie Bora cu soția Maria, Pantelimon Șuticău cu soția Savinca, Leon Dărăban cu soția Catirina și Samoilă Bulbuc cu soția Agafta, câte 200 coroane; Petre Candale cu soția Nastasia, 290 coroane; Ion Neamțu cu soția Saveta 160 coroane; Pavel Ift. Șiotu cu soția Nastasica 140 coroane; Ion Urdă cu soția Nastasia, Mihăilă Moisenul cu soția Iftinia, Toader Dărăban cu soția Nastasia, David Pop cu soția Palagia, Tirona Iacob Sitărița, Ion M. Dejanu cu soția Ana, Isac Ruști cu soția Domnica, Irimie Bâlța cu soția Palagia, Pavel Niculai cu soția Catirina, Niculai Dejan cu soția Maria, Manaila Jarda cu soția Maria și Manuilă Ursa cu soția Ioana câte 100 coroane; Macidon Moroșan 70 coroane; Filimon Ruști cu soția Magdalena 66 coroane; Damian Pleșcanu cu soția Ana și Pavel Horga cu soția Iftinia, câte 60 coroane; Ion Ift. Șiotu cu soția Maria 50 coroane și o parte a cimitirului pe care s-a edificat biserica; Clement Șuticău cu soția Șofronia, Manuilă Ruști cu soția Ana, Vasile II. Bora cu soția Maria, Tanase Bulbuc, Florianu Bulbuc, Clement Găină cu soția Todora, Ion V. II. Bora cu soția Arsenica, Niculai L. Șiot cu soția Maria, Ana Ion T. Ruști și Simion Moisil cu soția Catirina, câte 50 coroane; Sidor Dejan cu soția Melania, Grigore II. Bora cu soția Saveta și Alexa Stehuța cu soția Tecla, câte 40 coroane; Virginia Bal, învățătoare, TerenteMicui cu soția Anghelina, MagdalenaȘiotu a lui Iosif și Domide Pop cu soția Sofia, ccâte 30 coroane; TodosiaPleșcanu, Todora Dărăban, Senea Zegreanu, Maria Clejanu, Senea Boșca, MacidonCandale, Nechita Neamțiu, Gavrilă Z. Scotu, Cosma Hoirga, Șofronia Bora, Filip Bora și Iacob Pop, câte 20 coroane; Nastasia T. Bulbuc, Magdalena Pop, Vasile T. Ruști, Palagia Barna și Floarea N. Pop, câte 10 coroane; magdalena Iacob Șiotu, 12 coroane. Suma totală: 5.988 coroane.

Grigore II. Bora cu soția Saveta au cumpărat un rând de veșminte preoțești, cu 80 coroane; Maria Foca Micui, un rând de veșminte bisericesti cu 70 coroane, Iacob Slăvoacă cu soția Floarea din Ilva Mare, un rând de veșminte preoțești cu 80 coroane și 2 prapori cu 40 coroane; Condrate Broca cu Damian Ursa, 2 feșnice cu 60 coroane; Mihăilă Cătuna cu soția Floarea din Ilva Mare, veșminte bisericesti cu 64 coroane; Maria Moroșan, 2 prapori cu 40 coroane; NatuTomuța cu soția Ioana din Ilva Mare, veșminte bisericesti cu 90 coroane.

Toate lucrările de pictură le-a executat distinsul nostru pictor dl. Octavian Smigelschi în mod foarte solid, lucrările de sculptură le-a executat dl. Iosif Vogel din Sighișoara, ambii pentru suma de 6.500 coroane; pe ambii îi recomand cu toată sinceritatea și căldura oricărei comune bisericesti, fiind foarte onești și solizi și pe această cale le mulțimesc.

Cu ocaziunea sfințirii bisericii s-au făcut contribuiri ai m ici, sub 2 coroane. Suma întregă a contribuiriilor din ziua sfințirii plus venitul de la teatru dat de țărani din loc face 1.794 coroane 19 fileri.

Contribuitorilor, cum și celor ce au participat la acest act solemn și ne-au făcut onoare cu prezența lor, fraților preoți concelebranți, stimaților domni și doamne, apoi distinsului nostru poet George Coșbuc, le zic „La mulți ani!” în numele poporului și a senatului bisericesc din loc le mulțimesc.

Măgura la 4 noiembrie 1908¹.

¹Revista Bistriței, Bistrița, Anul IV, 1908, nr. 46, pp. 2-3.

LOCUITORI DIN COMUNA MĂGURA ILVEI PARTICIPANȚI LA PRIMUL RĂZBOI MONDIAL

ALEXANDRU DĂRĂBAN¹

TABLOU NOMINAL

cu locuitorii români din comuna Măgura Ilvei care au luat parte la Primul Război Mondial între anii 1914-1918 ca parte activă, ca soldați pe front și cei decorați

Nr. curent	Numele și prenumele	Născut în comuna	Ocupațiunea civilă	Gradul avut la miliție	A fost decorat cu medalia	A luat parte la mișcările impuse de război			
						Chemat fiind			A fost refugiat
						La partea activă, ca soldat pe front	La partea secundară, pentru servicii auxiliare sau mobilizat pe loc	Pentru a fi arestat sau internat	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	Câmpan Filip	Măgura	Plugar	Soldat	-	X	-	-	-
2	Nacu Ștefan	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
3	Nacu Iosif	idem	idem	idem	-	-	X	-	-
4	Șot Toma	idem	idem	idem	-	X	-	-	-

¹Arhivele Naționale Sibiu, *Fond Astra - Tablou nominal despre locuitorii români care au luat parte la războiul din anii 1914-1918, județul Năsăud, comuna Măgura*, f. 161-166 (f.-v.). Despre aceste documente din Fondul Astra au mai scris: Andreea DăncilăIneoan, *Investigând Primul Război Mondial din perspectiva unei anchete interbelice*, în „Astra Sabesiensis”, Sebeș, 2016, nr. 2, pp. 193-202; Ioan Popa, Laurențiu Toma, Tetiana Popa, *Românii din comitatele Sălaj, Sibiu și Solnoc-Dăbâca în Primul Război Mondial*, Cluj-Napoca, Editura Mega, 2019, 323 p.; Tetiana Popa, Laurențiu Toma, Victor Sibianu, Rafael Țichindeleanu (coordonator Ioan Popa), *Românii din comitatele Bistrița-Năsăud, Ciuc, Mureș-Turda, Odorhei, Târnava Mare, Târnava Mică, Trei Scaune și Turda Arieș*, Cluj-Napoca, Editura Mega, 2019, 566 p; Alexandru Bucur, Vasile Mărculeț, *Participarea românilor din fostul județ Timiș-Torontal la Primul Război Mondial*, în „Revista Bistriței”, Cluj-Napoca, Editura Accent, XXXIII/2019, pp. 101-123.

Tablou nominal cu locuitorii români din comuna Măgura Ilvei care au luat parte la Primul Război Mondial între anii 1914-1918 ca parte activă, ca soldați pe front și cei decorați

	Bora Toader C.	Măgura	Plugar	Soldat	-	X	-	-	-
6	Ciapă Pavel	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
7	Ruști Vasile	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
8	DrebiciBonifapt	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
9	Ignat Ion	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
10	Mici Grigore	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
11	Mici Onisim G.	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
12	Urdă Valer	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
13	Urdă Maxim	idem	idem	Caporal	-	X	-	-	-
14	UstiniTimoftei	idem	idem	Soldat	-	-	X	-	-
15	Moldovan Alexandru	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
16	Moldovan David	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
17	Moldovan Anton	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
18	Moldovan Zaharie	idem	idem	Caporal	-	X	-	-	-
19	Bora Leon C.	idem	idem	Soldat	-	X	-	-	-
20	Bora Gavrilă C.	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
21	Borgovan Dumitru	idem	idem	Caporal	-	X	-	-	-
22	Borgovan Iacob	idem	idem	Soldat	-	X	-	-	-
23	Borgovan Ion	idem	idem	Caporal	-	X	-	-	-
24	RomanesiAnchidim	idem	idem	Sergent	-	X	-	-	-
25	Moldovan Ion S.	idem	idem	Caporal	-	X	-	-	-
TOTAL PAGINA 1						23	2	-	-
26	Berci Ilie	idem	idem	Soldat	-	X	-	-	-
27	Berci Simion	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
28	Bazga Valer	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
29	Ureche Panfir T.	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
30	Ureche Alexandru T.	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
31	Bora Grigore G.	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
32	Neamți Gavrilă	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
33	Bora Anton	idem	idem	idem	-	-	X	-	-
34	Bora Lazor	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
35	Stretea Iosif	idem	idem	Caporal	-	X	-	-	-
36	Bora Valer	idem	idem	Soldat	-	X	-	-	-
37	Avram Gavrilă	Maieru	idem	idem	-	X	-	-	-
38	Ustin Teodor	Măgura	idem	idem	-	-	X	-	-
39	Vasilca Login	Maieru	idem	idem	-	X	-	-	-
40	Buta Tănăsă	Poiană	idem	idem	-	X	-	-	-
41	Cupșa Toader	Măgura	idem	idem	-	X	-	-	-
42	Dejan Ion Fl.	idem	idem	idem	-	-	X	-	-
43	Danci Maxim	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
44	Cupșa Vasile	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
45	Pățitu Filip	idem	idem	idem	-	X	-	-	-

Tablou nominal cu locuitorii români din comuna Măgura Ilvei care au luat parte la Primul Război Mondial între anii 1914-1918 ca parte activă, ca soldați pe front și cei decorați

46	Pop Vasile C.	Măgura	Plugar	Soldat	-	X	-	-	-
47	Zăgrian Ștefan	idem	idem	Sergent	-	X	-	-	-
48	Zăgrian Ambrozie	idem	idem	Soldat	-	X	-	-	-
49	Zăgrian Ioan	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
50	Cobelei Procope	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
51	Candale Macedon	idem	idem	idem	-	-	X	-	-
52	Candale Ion	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
53	Pui Filon	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
54	Pui Trăian	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
TOTAL PAGINA 1+2						48	6	-	-
55	Bora Grigore D.	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
56	Luca Vasile T.	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
57	Luca Vasile P.	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
58	Cutitar Iacob	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
59	Cutitar Ilie	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
60	Cozac Anton	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
61	Zlate Simion	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
62	Marton Nicolae	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
63	Gabor Toader	idem	idem	Fruntaș	-	X	-	-	-
64	Scundea Leonte	idem	idem	Soldat	-	X	-	-	-
65	Bora Artene	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
66	Badeu Toader	idem	idem	idem	-	-	X	-	-
67	Badeu Irimie	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
68	Frunza Simion	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
69	Ciurar Tănasa	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
70	Plug Cifor	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
71	Cozac Vasile	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
72	Cozac Ion	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
73	Luca Florea	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
74	Angilini Luca	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
75	Dărăban Grigore S.	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
76	Plaian Gavrilă	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
77	Bota Sanson	idem	idem	Fruntaș	-	X	-	-	-
78	Petri Silivan	idem	idem	Soldat	-	X	-	-	-
TOTAL PAGINA 2+3						71	7	-	-
79	Moroșan Ion	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
80	Danci Costan	idem	idem	Caporal	-	X	-	-	-
81	Ursa Damian	idem	idem	Soldat	-	X	-	-	-
82	Ursa Emil	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
83	Rusti Isac	idem	idem	idem	-	-	X	-	-
84	Zlate Ion	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
85	Zlate Iacob	idem	idem	idem	-	X	-	-	-

Tablou nominal cu locuitorii români din comuna Măgura Ilvei care au luat parte la Primul Război Mondial între anii 1914-1918 ca parte activă, ca soldați pe front și cei decorați

86	Zlate Pavel	Măgura	Plugar	Soldat	-	X	-	-	-
87	Ștefan Vasile	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
88	Romanesi Gavrilă	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
89	Bulbuc Ion	idem	idem	idem	-	-	X	-	-
90	Bora Pavel C.	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
91	Ureche Iosif	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
92	Moldovan Costan	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
93	Moisil Octavian	idem	idem	Caporal	Medalia de Argint II Medalia de Bronz Crucea Carol	X	-	-	-
94	Moisil Emil	idem	idem	Sergent	Medalia de Argint II Medalia de Bronz Crucea Carol	X	-	-	-
95	Sidor Domide	idem	idem	Caporal	-	X	-	-	-
96	SidorDoniză	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
97	Cupșa Nicolae	idem	idem	Soldat	-	X	-	-	-
98	Mihali Ilie	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
99	Pop Larion A.	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
100	Sitariți Iacob	idem	idem	Fruntaș	-	X	-	-	-
101	Sitariți Toader	idem	idem	Soldat	-	-	X	-	-
102	Candale Leonte	idem	idem	Fruntaș	-	X	-	-	-
103	Candale Iustin	idem	idem	Soldat	-	X	-	-	-
104	Candale Cozma	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
105	Candale Damaschin	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
106	Cozac Macedon	idem	Fotograf	idem	-	-	X	-	-
107	IuganSanson	idem	Plugar	idem	-	-	X	-	-
TOTAL PAGINA 3+4						95	12	-	-
108	Rus Grigore	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
109	Pui Damaschin	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
110	Bora Domide M.	idem	idem	idem	-	-	X	-	-
111	Bora Leonte D.	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
112	Bora Nechita D.	idem	idem	Caporal	-	-	X	-	-
113	Boscoaișe Ștefan	idem	idem	idem	Medalia de Argint II Medalia de Bronz Crucea Carol	X	-	-	-
114	Romanesi Damian	idem	idem	Soldat	-	X	-	-	-

Tablou nominal cu locuitorii români din comuna Măgura Ilvei care au luat parte la Primul Război Mondial între anii 1914-1918 ca parte activă, ca soldați pe front și cei decorați

115	Romanesi Iuliu	Măgura	Plugar	Soldat	-	X	-	-	-
116	Moisenuc Mihăilă	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
117	Ruști Manailă	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
118	Dejan Vasile V.	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
119	Șuticău Ilie I.	idem	idem	idem	-	-	X	-	-
120	Șuticău Zaharie	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
121	Șuticău Panfir	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
122	Șuticău Iacob	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
123	Scundea Ilie	Cârlibaba	idem	idem	-	X	-	-	-
124	Șot Floria P.	Măgura	idem	idem	-	X	-	-	-
125	Ureche Ion T.	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
126	Urda Ion M.	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
127	Capra Pantilimon	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
128	Pui Vasile	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
129	Ursa Manailă	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
130	Bora Iacob D.	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
131	Danci Anton	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
TOTAL PAGINA 4+5						116	15	-	-
132	Ilovan Gavrilă	Maieru	Ziler	idem	-	X	-	-	-
133	Butuza Maftai	Măgura	idem	idem	-	X	-	-	-
134	Pop Dănilă	idem	idem	idem	-	-	X	-	-
135	Broca Condrate	idem	Plugar	idem	-	X	-	-	-
136	Barbos Martian	idem	Ziler	idem	-	X	-	-	-
137	Suticau Gavrilă	idem	Plugar	Fruntaș	-	X	-	-	-
138	Moroșan Procope	idem	idem	Soldat	-	X	-	-	-
139	Cozac Simion	idem	idem	idem	-	-	X	-	-
140	Cozac Emil	idem	idem	idem	-	-	X	-	-
141	Câmpan Simion	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
142	Mici Marcu	idem	idem	idem	-	-	X	-	-
143	Pop Mihailă	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
144	Șot Maxim	idem	idem	idem	-	-	X	-	-
145	Pitileac Flore	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
146	Șteopan Filimon	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
147	Șteopan Ștefan	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
148	Hanciu Vasile	idem	idem	Caporal	-	X	-	-	-
149	Bulbuc Floria	idem	idem	Soldat	-	X	-	-	-
150	Stretea Alexa	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
151	Stretea Maxim	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
152	Mureșan Alexa	idem	Învățător	idem	-	-	X	-	-
153	Ruști Nechita	idem	Plugar	idem	-	X	-	-	-
154	Mici Ofilat	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
155	Luci Irimie	idem	idem	idem	-	X	-	-	-

Tablou nominal cu locuitorii români din comuna Măgura Ilvei care au luat parte la Primul Război Mondial între anii 1914-1918 ca parte activă, ca soldați pe front și cei decorați

156	Luci Ștefan	Măgura	Plugar	Soldat	-	X	-	-	-
157	Cobelei Ion	idem	idem	idem	-	-	X	-	-
158	Romanesi Leon	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
159	Bulbuc Domide	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
160	Ruști Teofil	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
TOTAL PAGINA 5+6						138	22	-	-
161	Danci Teodor	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
162	Mureșan Ieronim	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
163	Mureșan George	idem	idem	Caporal	Crucea Carol Medalia de Bronz Medalia de Argint I	X	-	-	-
164	Sidor Ștefan A.	idem	idem	Soldat	-	X	-	-	-
165	SidorMartian	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
166	Hărtaș Leon	idem	idem	Caporal	Crucea Carol Medalia de Bronz Medalia de Argint II	X	-	-	-
167	Romanesi Iacob	idem	idem	Soldat	-	X	-	-	-
168	Dragota Iacob	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
169	Sitariți Timoftei M.	idem	idem	Sergent	Medalia de Argint II Medalia de Bronz Crucea Carol	X	-	-	-
170	Sitariți Alexandru	idem	idem	Soldat	-	X	-	-	-
171	Moldovan Anchidim	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
172	Sidor Ștefan	idem	idem	idem	Medalia de Bronz Crucea Carol	X	-	-	-
173	Luci Ludovic	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
174	Romanesi Costan	idem	idem	idem	-	-	X	-	-
175	Ilie Partene	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
176	Ilie Isac	idem	idem	idem	Medalia de Bronz Crucea Carol	X	-	-	-
177	Broca Vasile	idem	idem	idem	-	-	X	-	-
178	Romanesi Iovu	idem	idem	idem	-	-	X	-	-
179	Bora Iovu	idem	idem	idem	Medalia de Argint I+II	X	-	-	-

Tablou nominal cu locuitorii români din comuna Măgura Ilvei care au luat parte la Primul Război Mondial între anii 1914-1918 ca parte activă, ca soldați pe front și cei decorați

180	BindiuOnisim	Rodna Veche	Plugar	Soldat	-	X	-	-	-
181	Zăgrian Grigore	Măgura	idem	idem	-	X	-	-	-
182	Ruști Viluți	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
183	Ruști Zaharie	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
184	Mici Alexandru	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
185	Bulbuc Ilie	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
186	Bulbuc Petrea	idem	idem	Fruntaș	Medalia de Argint I+II	X	-	-	-
187	Stenbruger Stefan	idem	idem	Soldat	-	X	-	-	-
188	Boșcoaie Nicolae	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
189	Ureche George	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
TOTAL PAGINA 6+7						163	26	-	-
190	Bora Ieronim	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
191	Bora Filip	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
192	Pomohaci Iacob	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
193	Dărăban Ion S.	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
194	Boșcoaie Ion T.	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
195	Suticau Ilie A.	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
196	Jauca Nicolae	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
197	Varvari Alexandru	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
198	Bora Leon G.	idem	idem	idem	Argint II	X	-	-	-
199	Bora Petrea G.	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
200	Bulbuc Costan	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
201	Bora Simion	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
202	SitarițiTimoftei V.	idem	idem	Sergent	Argint I Argint II	X	-	-	-
203	SuticăuTerente	idem	idem	Fruntaș	Argint II Bronz Crucea Carol	X	-	-	-
204	Suticău Lazar T.	idem	idem	Soldat	-	X	-	-	-
205	Suticău Simion	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
206	Pop Emil	idem	idem	Fruntaș	Argint II Bronz Crucea Carol	X	-	-	-
207	Dejan George	idem	idem	Soldat	-	-	X	-	-
208	Dejan Ion P.	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
209	Dejan Dănilă P.	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
210	Mici Cozma	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
211	Candale Damian	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
212	CandaleTănasă	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
213	Pop Trofin	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
214	Șot Filimon	idem	idem	idem	-	-	X	-	-

Tablou nominal cu locuitorii români din comuna Măgura Ilvei care au luat parte la Primul Război Mondial între anii 1914-1918 ca parte activă, ca soldați pe front și cei decorați

215	Șot Zaharie	Măgura	Plugar	Soldat	-	X	-	-	-
216	Bora Gavrilă D.	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
217	Sanson Ofilat	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
218	Sanson Maxim	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
219	Purcel Login	Feldru	idem	idem	-	X	-	-	-
TOTAL PAGINA 7+8						191	28		
220	Pop Isac	Măgura	Plugar	Soldat	-	X	-	-	-
221	Dărăban Iacob	idem	idem	idem	-	-	X	-	-
222	Dărăban Iovu	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
223	Dărăban Ieronim	idem	idem	Caporal	-	X	-	-	-
224	Dărăban Irimie	idem	idem	Fruntaș	Argint II Bronz Crucea Carol	X	-	-	-
225	Dărăban Ștefan	idem	idem	Soldat	-	X	-	-	-
226	Petri Nicolae	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
227	Candale Gavrilă	idem	idem	Caporal	-	X	-	-	-
228	Bota Grigore	idem	idem	Soldat	-	X	-	-	-
229	Adam Cirilă	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
230	Bora Sanson	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
231	Bora Cifor	idem	idem	idem	-	-	X	-	-
232	Bota Dănilă	idem	idem	Caporal	Argint II Bronz Crucea Carol	X	-	-	-
233	Bota Iosif	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
234	Dărăban Ion M.	idem	idem	Soldat	-	X	-	-	-
235	Dărăban Alexa	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
236	Domide Sanson	idem	idem	idem	-	-	X	-	-
237	Lupoai Ștefan	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
238	Pop Tănasă R.	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
239	Mici Ion Cl.	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
240	Motofelia Alexandru	idem	idem	Sergent	-	X	-	-	-
241	Sidor Ion A.	idem	idem	Soldat	-	X	-	-	-
242	Pușca Leon	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
243	Bora Trofin I.	idem	idem	idem	Argint II Bronz Crucea Carol	X	-	-	-
244	Bora Emil I.	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
245	Pop Tănasă G.	idem	idem	idem	-	-	X	-	-
246	Ruști Floria	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
247	Pop Maftai T.	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
248	Stretea Zaharie	idem	idem	Caporal	-	X	-	-	-

Tablou nominal cu locuitorii români din comuna Măgura Ilvei care au luat parte la Primul Război Mondial între anii 1914-1918 ca parte activă, ca soldați pe front și cei decorați

TOTAL PAGINA 8+9						216	32	-	-
249	Pop Pavel D.	Măgura	Plugar	Soldat	-	X	-	-	-
250	Grad Cirilă	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
251	Barbos Ion	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
252	Sitariți Ion	idem	idem	Fruntaș	-	X	-	-	-
253	CozacMartian	idem	Faur	Soldat	-	-	X	-	-
254	CozacCostan	idem	Ziler	idem	-	X	-	-	-
255	Bazga Ion	idem	Plugar	Sergent	-	X	-	-	-
256	Sitariți Floria	idem	idem	Soldat	-	X	-	-	-
257	Sitariți Filimon	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
258	Mici Maxim	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
259	Dărăban Domide	idem	idem	Fruntaș	-	X	-	-	-
260	Mureșan Simion	idem	idem	Soldat	-	X	-	-	-
261	Mici Ștefan	idem	idem	Sergent	-	-	X	-	-
262	Mici Tănăsă	idem	idem	Soldat	-	X	-	-	-
263	Mici Aftone	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
264	Buta Ion	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
265	Buta George	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
266	Huci Irimie	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
267	Pop Larion M.	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
268	Pop Manailă	idem	idem	Sergent	-	X	-	-	-
269	Pop Vasile	idem	idem	Caporal	-	X	-	-	-
270	Bulbuc Doniză	idem	idem	Soldat	-	-	X	-	-
271	Bulbuc Octavian	idem	idem	idem	-	-	X	-	-
272	Cardan Petrea	idem	idem	idem	-	-	X	-	-
273	Boscoaie Aurel	idem	idem	idem	-	-	X	-	-
274	Șot George P.	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
275	Cardan Ion	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
276	Luci Anton	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
277	PleşcanPetrea	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
TOTAL PAGINA 9+10						239	38	-	-
278	Candale Marcu	idem	idem	idem	-	-	X	-	-
279	Dejan Petrea	idem	idem	idem	-	-	X	-	-
280	Ruști Ieronim	idem	idem	Caporal	-	X	-	-	-
281	Bota Teodor	idem	idem	Soldat	-	X	-	-	-
282	Ruști Gavrilă	idem	idem	idem	Argint II Argint I Bronz Crucea Carol Cruce fără coroană	X	-	-	-
283	Ruști Ilie	idem	idem	idem	-	X	-	-	-

Tablou nominal cu locuitorii români din comuna Măgura Ilvei care au luat parte la Primul Război Mondial între anii 1914-1918 ca parte activă, ca soldați pe front și cei decorați

284	Urdă Doniză	Măgura	Plugar	Soldat	-	X	-	-	-
285	Urdă Macedon	idem	idem	Caporal	Bronz	X	-	-	-
286	Urdă Simion	idem	idem	Soldat	-	X	-	-	-
287	Urdă Silivan	idem	idem	Caporal	-	X	-	-	-
288	Urdă Anton	idem	idem	Soldat	Bronz Argint II Crucea Carol	X	-	-	-
289	Bora Gavrilă V.	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
290	Șot Petrea G.	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
291	Șot George G.	idem	idem	Fruntaș	Bronz	X	-	-	-
292	Ureche Ilie	idem	idem	Soldat	-	-	X	-	-
293	PleșcanSilivan	idem	idem	Sergent	-	-	X	-	-
294	Pleșcan Nicolae	idem	idem	Soldat	-	X	-	-	-
295	Șuler Ion	idem	idem	idem	-	-	X	-	-
296	Covaci Ion	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
297	Moroșan Grigore	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
298	Romanesi Filip	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
299	Moldovan Solovăstru	idem	idem	idem	-	-	X	-	-
300	Bora Ion V. N.	idem	idem	idem	-	-	X	-	-
301	Câmpan Tănasă	idem	idem	idem	-	-	X	-	-
302	Lupșan Nechita	idem	idem	idem	-	-	X	-	-
303	Mihali Ștefan	idem	idem	idem	-	-	X	-	-
304	Moroșan Anton I.	idem	idem	idem	-	-	X	-	-
305	Cozac Miron	idem	idem	idem	-	-	X	-	-
306	Danci Nicolae	idem	idem	idem	-	-	X	-	-
TOTAL PAGINA 10+11						254	52	-	-
307	Boscoaiie Ion	idem	idem	idem	-	-	X	-	-
308	Ignat Nicolae	idem	idem	idem	-	-	X	-	-
309	Sitariți Scridon	idem	idem	idem	-	-	X	-	-
310	Mici Dumitru	idem	idem	idem	-	-	X	-	-
311	Bora Clement	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
312	Sas David	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
313	Sas Artene	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
314	Bora Irimia	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
315	Bulbuc Indrei	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
316	Pop Indrei	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
317	Dejan Gavrilă	idem	idem	idem	Argint I Bronz Crucea Carol	X	-	-	-
318	Candale Iosif	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
319	Candale Petre	idem	idem	idem	-	-	X	-	-
320	Jarda Pavel	idem	idem	idem	-	X	-	-	-

Tablou nominal cu locuitorii români din comuna Măgura Ilvei care au luat parte la Primul Război Mondial între anii 1914-1918 ca parte activă, ca soldați pe front și cei decorați

321	Candale Vasile	Măgura	Plugar	Soldat	-	-	X	-	-
322	Horga Pavel	idem	idem	idem	-	-	X	-	-
323	Pop Pavel M.	idem	idem	idem	-	-	X	-	-
324	Pop Grigore C.	idem	idem	idem	-	-	X	-	-
325	Dejan Grigore	idem	idem	idem	-	-	X	-	-
326	Șteopan Ion	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
327	Romanesi Damaschin	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
328	Pop Maxim A.	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
329	Mureșan Silivan	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
330	Dr. Bulbuc Virgil	idem	jurist absolut	Locot.	-	X	-	-	-
TOTAL PAGINA 11+12						268	62	-	-

Măgură la 10 ianuarie 1922

Macedon Cozacu – secretar cerc.
Z. Bulbuc – paroh

Vasile Hanciu – primar comunal
Costan Moldovan
Anton Urdă
plugari

TABLOU NOMINAL

cu soarta locuitorilor români din comuna Măgura Ilvei care au luat parte la Primul Război Mondial între anii 1914-1918 și urmările sale

Nr. crt.	Numele și prenumele	Soarta îndurată în timpul războiului					În urma decedatu-lui sau dispărutului a rămas		Observare	
		Mort pe câmpul de luptă	Mort în temniță, în prigoană, în spital, în urma bolilor sau rănilor	S-a reîntors acasă			Dispărut	Văduvă		Numărul orfanilor
				Ca invalid	Rănit, bolnav, însă în prezent e sănătos	Deplin sănătos				
1	2	11	12	13	14	15	16	17	18	19
1	Câmpan Filip	-	-	-	-	X	-	-	-	-
2	Nacu Ștefan	-	-	-	-	X	-	-	-	-
3	Nacu Iosif	-	-	-	-	X	-	-	-	-
4	Șot Toma	-	-	-	-	X	-	-	-	-
5	Bora Toader C.	-	-	-	-	X	-	-	-	-
6	Ciapă Pavel	-	-	-	-	-	X	1	2	-
7	Ruști Vasile	-	-	-	-	X	-	-	-	-
8	Drebici Bonifapt	-	-	-	-	X	-	-	-	-
9	Ignat Ion	-	-	X	-	-	-	-	-	-
10	Mici Grigore	X	-	-	-	-	-	1	7	-
11	Mici Onisim G.	X	-	-	-	-	-	-	-	-
12	Urdă Valer	-	-	-	-	X	-	-	-	-
13	Urdă Maxim	-	-	-	-	X	-	-	-	-
14	Ustini Timoftei	-	-	-	-	X	-	-	-	-
15	Moldovan Alexandru	-	-	-	-	X	-	-	-	-
16	Moldovan David	-	-	-	-	X	-	-	-	-
17	Moldovan Anton	-	-	-	-	X	-	-	-	-

Tablou nominal cu soarta locuitorilor români din comuna Măgura Ilvei care au luat parte la Primul Război Mondial între anii 1914-1918 și urmările sale

18	Moldovan Zaharie	-	-	-	-	X	-	-	-	-
19	Bora Leon C.	-	-	-	-	X	-	-	-	-
20	Bora Gavrilă C.	-	-	-	-	X	-	-	-	-
21	Borgovan Dumitru	-	-	-	-	X	-	-	-	-
22	Borgovan Iacob	-	-	-	-	X	-	-	-	-
23	Borgovan Ion	-	-	-	-	X	-	-	-	-
24	Romanesi Anchidim	-	-	-	-	X	-	-	-	-
25	Moldovan Ion S.	-	-	X	-	-	-	-	-	-
TOTAL PAGINA 1		2	-	2	-	20	1	2	9	-
26	Berci Ilie	-	-	-	-	X	-	-	-	-
27	Berci Simion	-	-	-	-	-	X	-	-	-
28	Bazga Valer	-	-	-	-	X	-	-	-	-
29	Ureche Panfir T.	-	-	-	-	X	-	-	-	-
30	Ureche Alexandru T.	-	-	-	-	X	-	-	-	-
31	Bora Grigore G.	-	-	-	-	X	-	-	-	-
32	Neamți Gavrilă	-	-	-	-	X	-	-	-	-
33	Bora Anton	-	-	-	-	X	-	-	-	-
34	Bora Lazor	-	-	-	-	X	-	-	-	-
35	Stretea Iosif	-	-	-	-	X	-	-	-	-
36	Bora Valer	-	-	-	-	X	-	-	-	-
37	Avram Gavrilă	-	-	-	-	X	-	-	-	-
38	Ustin Teodor	-	-	-	-	X	-	-	-	-
39	Vasilca Login	-	-	-	-	X	-	-	-	-
40	Buta Tănăsă	-	-	-	-	X	-	-	-	-
41	Cupșa Toader	-	-	-	-	X	-	-	-	-
42	Dejan Ion Fl.	-	-	-	-	X	-	-	-	-
43	Danci Maxim	-	-	-	-	X	-	-	-	-
44	Cupșa Vasile	-	-	X	-	-	-	-	-	-
45	Pățitu Filip	-	-	-	-	X	-	-	-	-
46	Pop Vasile C.	-	-	-	-	X	-	-	-	-
47	Zăgrian Ștefan	-	-	-	-	X	-	-	-	-
48	Zăgrian Ambrozie	-	-	-	-	X	-	-	-	-
49	Zăgrian Ioan	-	-	-	-	X	-	-	-	-
50	Cobelei Procope	-	-	-	-	X	-	-	-	-
51	Candale Macedon	-	-	-	-	X	-	-	-	-
52	Candale Ion	-	-	-	-	X	-	-	-	-
53	Pui Filon	-	-	-	-	X	-	-	-	-
54	Pui Trăian	-	-	-	-	X	-	-	-	-
TOTAL PAGINA 1+2		2	-	3	-	47	2	2	9	-
55	Bora Grigore D.	-	-	-	-	X	-	-	-	-
56	Luca Vasile T.	-	-	-	-	-	X	-	-	-
57	Luca Vasile P.	-	-	-	-	-	X	-	1	-
58	Cutitar Iacob	-	-	-	-	X	-	-	-	-
59	Cutitar Ilie	-	-	-	-	X	-	-	-	-
60	Cozac Anton	-	-	-	-	X	-	-	-	-
61	Zlate Simion	-	-	-	-	X	-	-	-	-
62	Marton Nicolae	-	-	-	-	X	-	-	-	-
63	Gabor Toader	-	-	-	-	X	-	-	-	-
64	Scundea Leonte	-	-	-	-	X	-	-	-	-

**Tablou nominal cu soarta locuitorilor români din comuna Măgura Ilvei care au luat parte la
Primul Război Mondial între anii 1914-1918 și urmările sale**

65	Bora Artene	-	-	-	-	X	-	-	-	-
66	Badeu Toader	-	-	-	-	X	-	-	-	-
67	Badeu Irimie	-	-	-	-	-	X	-	-	-
68	Frunza Simion	-	-	-	-	X	-	-	-	-
69	Ciurar Tănasa	-	-	-	-	X	-	-	-	-
70	Plug Cifor	-	-	-	-	-	X	-	-	-
71	Cozac Vasile	-	-	-	-	-	X	-	-	-
72	Cozac Ion	-	-	-	-	X	-	-	-	-
73	Luca Florea	-	-	-	X	-	-	-	-	-
74	Angilini Luca	-	X	-	-	-	-	1	-	-
75	Dărăban Grigore S.	-	-	-	-	X	-	-	-	-
76	Plaian Gavrilă	-	-	-	X	-	-	-	-	-
77	Bota Sanson	-	-	-	-	X	-	-	-	-
78	Petri Silivan	-	-	-	-	X	-	-	-	-
TOTAL PAGINA 2+3		2	1	3	2	63	7	3	10	-
79	Moroșan Ion	-	-	-	-	-	X	1	-	-
80	Danci Costan	-	-	-	-	X	-	-	-	-
81	Ursa Damian	X	-	-	-	-	-	1	5	-
82	Ursa Emil	X	-	-	-	-	-	-	-	-
83	Rusti Isac	-	-	-	-	X	-	-	-	-
84	Zlate Ion	-	-	-	-	X	-	-	-	-
85	Zlate Iacob	-	-	-	-	X	-	-	-	-
86	Zlate Pavel	-	-	-	-	-	X	-	-	-
87	Ștefan Vasile	-	-	-	-	X	-	-	-	-
88	Romanesi Gavrilă	X	-	-	-	-	-	-	-	-
89	Bulbuc Ion	-	-	-	-	X	-	-	-	-
90	Bora Pavel C.	-	-	-	-	X	-	-	-	-
91	Ureche Iosif	-	-	-	-	X	-	-	-	-
92	Moldovan Costan	-	-	-	-	X	-	-	-	-
93	Moisil Octavian	-	-	-	X	-	-	-	-	-
94	Moisil Emil	-	-	-	-	X	-	-	-	-
95	Sidor Domide	-	-	-	-	X	-	-	-	-
96	SidorDoniză	-	-	-	-	X	-	-	-	-
97	Cupșa Nicolae	-	-	-	-	X	-	-	-	-
98	Mihali Ilie	-	-	-	-	X	-	-	-	-
99	Pop Larion A.	-	-	X	-	-	-	-	-	-
100	Sitariți Iacob	X	-	-	-	-	-	-	-	-
101	Sitariți Toader	-	-	-	-	X	-	-	-	-
102	Candale Leonte	-	-	-	-	X	-	-	-	-
103	Candale Iustin	-	-	-	-	X	-	-	-	-
104	Candale Cozma	X	-	-	-	-	-	1	-	-
105	Candale Damaschin	-	-	-	-	X	-	-	-	-
106	Cozac Macedon	-	-	-	-	X	-	-	-	fost internat 4 săptămâni
107	IuganSanson	-	-	-	-	X	-	-	-	-
TOTAL PAGINA 3+4		7	1	4	3	83	9	6	15	-
108	Rus Grigore	X	-	-	-	-	-	1	-	-
109	Pui Damaschin	-	-	-	-	X	-	-	-	-

**Tablou nominal cu soarta locuitorilor români din comuna Măgura Ilvei care au luat parte la
Primul Război Mondial între anii 1914-1918 și urmările sale**

110	Bora Domide M.	-	-	-	-	X	-	-	-	-
111	Bora Leonte D.	-	-	-	-	X	-	-	-	-
112	Bora Nechita D.	-	-	-	-	X	-	-	-	-
113	Boscoaie Ștefan	-	-	-	-	X	-	-	-	-
114	Romanesi Damian	X	-	-	-	-	-	1	1	-
115	Romanesi Iuliu	-	-	-	-	X	-	-	-	-
116	Moisenuc Mihăilă	X	-	-	-	-	-	1	3	-
117	Ruști Manailă	-	-	-	-	X	-	-	-	-
118	Dejan Vasile V.	-	-	-	-	X	-	-	-	-
119	Șuticău Ilie I.	-	-	-	-	X	-	-	-	-
120	Șuticău Zaharie	-	-	-	-	X	-	-	-	-
121	Șuticău Panfir	-	-	-	-	X	-	-	-	-
122	Șuticău Iacob	-	-	-	-	X	-	-	-	-
123	Scundea Ilie	-	-	-	-	X	-	-	-	-
124	Șot Floria P.	-	-	-	-	X	-	-	-	-
125	Ureche Ion T.	-	-	-	-	X	-	-	-	-
126	Urda Ion M.	-	-	-	-	X	-	-	-	-
127	Capra Pantilimon	-	-	-	-	X	-	-	-	-
128	Pui Vasile	-	-	-	-	X	-	-	-	-
129	Ursa Manailă	-	-	-	-	X	-	-	-	-
130	Bora Iacob D.	-	-	-	-	X	-	-	-	-
131	Danci Anton	-	-	-	-	X	-	-	-	-
	TOTAL PAGINA 4+5	10	1	4	3	104	9	9	19	-
132	Ilovan Gavrilă	-	-	-	-	X	-	-	-	-
133	Butuza Maței	-	-	-	-	X	-	-	-	-
134	Pop Dănilă	-	-	-	-	X	-	-	-	-
135	Broca Condrate	X	-	-	-	-	-	1	1	-
136	Barbos Martian	-	-	-	-	X	-	-	-	-
137	Suticau Gavrilă	X	-	-	-	-	-	1	-	-
138	Moroșan Procope	-	-	-	-	X	-	-	-	-
139	Cozac Simion	-	-	-	-	X	-	-	-	-
140	Cozac Emil	-	-	-	-	X	-	-	-	-
141	Câmpan Simion	-	-	-	-	X	-	-	-	-
142	Mici Marcu	-	-	-	-	X	-	-	-	-
143	Pop Mihăilă	-	-	-	-	X	-	-	-	-
144	Șot Maxim	-	-	-	-	X	-	-	-	-
145	Pitileac Flore	-	-	-	-	X	-	-	-	-
146	Șteopan Filimon	X	-	-	-	-	-	-	-	-
147	Șteopan Ștefan	X	-	-	-	-	-	-	-	-
148	Hanciuc Vasile	-	-	-	-	X	-	-	-	-
149	Bulbuc Floria	-	-	-	-	X	-	-	-	-
150	Stretea Alexa	-	-	-	-	X	-	-	-	-
151	Stretea Maxim	-	-	-	-	X	-	-	-	-
152	Mureșan Alexa	-	-	-	-	X	-	-	-	fost și internat 3 luni
153	Ruști Nechita	X	-	-	-	-	-	1	1	-
154	Mici Ofilat	-	-	-	-	X	-	-	-	-
155	Luci Irimie	-	-	-	-	X	-	-	-	-

Tablou nominal cu soarta locuitorilor români din comuna Măgura Ilvei care au luat parte la Primul Război Mondial între anii 1914-1918 și urmările sale

156	Luci Ștefan	-	-	-	-	X	-	-	-	-
157	Cobelei Ion	-	-	-	-	X	-	-	-	-
158	Romanesi Leon	-	-	-	X	-	-	-	-	-
159	Bulbuc Domide	-	-	-	-	X	-	-	-	-
160	Ruști Teofil	-	-	-	-	X	-	-	-	-
TOTAL PAGINA 5+6		14	1	4	4	127	10	12	20	-
161	Danci Teodor	-	-	-	-	X	-	-	-	-
162	Mureșan Ieronim	-	-	-	-	-	X	1	-	-
163	Mureșan George	-	-	-	-	X	-	-	-	-
164	Sidor Ștefan A.	-	-	-	-	X	-	-	-	-
165	SidorMartian	-	X	-	-	-	-	1	-	-
166	Hărtaș Leon	-	-	-	-	X	-	-	-	-
167	Romanesi Iacob	-	-	-	-	X	-	-	-	-
168	Dragota Iacob	-	-	-	-	-	X	1	1	-
169	SitarițiTimoftei M.	-	-	-	-	X	-	-	-	-
170	Sitariți Alexandru	-	-	-	-	X	-	-	-	-
171	Moldovan Anchidim	-	-	-	-	X	-	-	-	-
172	Sidor Ștefan	-	-	-	-	X	-	-	-	-
173	Luci Ludovic	-	-	-	-	X	-	-	-	-
174	RomanesiCostan	-	-	-	-	X	-	-	-	-
175	Ilie Partene	-	-	-	-	-	X	-	-	-
176	Ilie Isac	-	-	-	-	X	-	-	-	-
177	Broca Vasile	-	-	-	-	X	-	-	-	-
178	RomanesiIovu	-	-	-	-	X	-	-	-	-
179	Bora Iovu	-	-	-	-	X	-	-	-	-
180	BindiuOnisim	-	-	-	-	-	X	1	2	-
181	Zăgrian Grigore	-	-	-	-	X	-	-	-	-
182	Ruști Viluți	-	-	-	-	-	X	1	1	-
183	Ruști Zaharie	-	-	-	-	X	-	-	-	-
184	Mici Alexandru	-	-	-	-	X	-	-	-	-
185	Bulbuc Ilie	-	-	-	-	X	-	-	-	-
186	Bulbuc Petrea	-	-	-	-	X	-	-	-	-
187	Stenbruger Stefan	-	-	-	-	X	-	-	-	-
188	Boșcoaie Nicolae	-	-	-	-	X	-	-	-	-
189	Ureche George	-	-	-	-	X	-	-	-	-
TOTAL PAGINA 6+7		14	2	4	4	150	15	17	24	-
190	Bora Ieronim	-	-	-	-	-	X	-	-	-
191	Bora Filip	-	-	-	-	-	X	1	1	-
192	Pomohaci Iacob	-	-	-	-	X	-	-	-	-
193	Dărăban Ion S.	X	-	-	-	-	-	1	2	-
194	Boșcoaie Ion T.	-	-	-	-	X	-	-	-	-
195	Suticau Ilie A.	-	-	-	-	X	-	-	-	-
196	Jauca Nicolae	-	-	-	-	X	-	-	-	-
197	Varvari Alexandru	-	-	-	-	X	-	-	-	-
198	Bora Leon G.	-	-	-	-	X	-	-	-	-
199	Bora Petrea G.	-	-	-	-	-	X	1	2	-
200	Bulbuc Costan	-	-	-	-	X	-	-	-	-
201	Bora Simion	-	-	-	-	-	X	-	-	-
202	SitarițiTimoftei V.	-	-	-	-	X	-	-	-	-

Tablou nominal cu soarta locuitorilor români din comuna Măgura Ilvei care au luat parte la Primul Război Mondial între anii 1914-1918 și urmările sale

203	Suticău Terente	-	-	-	-	X	-	-	-	-
204	Suticău Lazar T.	-	-	-	-	X	-	-	-	-
205	Suticău Simion	-	-	-	-	X	-	-	-	-
206	Pop Emil	-	-	-	-	X	-	-	-	-
207	Dejan George	-	-	-	-	X	-	-	-	-
208	Dejan Ion P.	-	-	-	-	X	-	-	-	-
209	Dejan Dănilă P.	-	-	-	-	-	X	-	-	-
210	Mici Cozma	-	-	-	-	X	-	-	-	-
211	Candale Damian	-	-	-	-	X	-	-	-	-
212	Candale Tănasă	-	-	-	-	X	-	-	-	-
213	Pop Trofin	X	-	-	-	-	-	1	1	-
214	Șot Filimon	-	-	-	-	X	-	-	-	-
215	Șot Zaharie	-	-	-	-	X	-	-	-	-
216	Bora Gavrilă D.	-	-	-	-	X	-	-	-	-
217	Sanson Ofilat	-	-	-	-	X	-	-	-	-
218	Sanson Maxim	-	-	-	-	X	-	-	-	-
219	Purcel Login	X	-	-	-	-	-	1	1	-
TOTAL PAGINA 7+8		17	2	4	4	172	20	22	31	-
220	Pop Isac	-	-	X	-	-	-	-	-	-
221	Dărăban Iacob	-	-	-	-	X	-	-	-	-
222	Dărăban Iovu	-	-	-	-	X	-	-	-	-
223	Dărăban Ieronim	-	-	-	-	X	-	-	-	-
224	Dărăban Irimie	-	-	-	-	X	-	-	-	-
225	Dărăban Ștefan	-	-	-	-	X	-	-	-	-
226	Petri Nicolae	-	-	-	-	X	-	-	-	-
227	Candale Gavrilă	-	-	-	X	-	-	-	-	-
228	Bota Grigore	X	-	-	-	-	-	-	-	-
229	Adam Cirilă	-	-	X	-	-	-	-	-	-
230	Bora Sanson	-	-	-	-	X	-	-	-	-
231	Bora Cifor	-	-	-	-	X	-	-	-	-
232	Bota Dănilă	-	-	-	-	X	-	-	-	-
233	Bota Iosif	-	-	-	X	-	-	-	-	-
234	Dărăban Ion M.	-	-	-	-	X	-	-	-	-
235	Dărăban Alexa	-	-	-	-	X	-	-	-	-
236	Domide Sanson	-	-	-	-	X	-	-	-	-
237	Lupoai Ștefan	-	-	-	-	X	-	-	-	-
238	Pop Tănasă R.	-	-	-	-	X	-	-	-	-
239	Mici Ion Cl.	-	-	-	-	X	-	-	-	-
240	Motofelia Alexandru	-	-	-	-	X	-	-	-	-
241	Sidor Ion A.	-	-	-	-	X	-	-	-	-
242	Pușca Leon	-	X	-	-	-	-	1	-	-
243	Bora Trofin I.	-	-	-	-	X	-	-	-	-
244	Bora Emil I.	-	-	-	X	-	-	-	-	-
245	Pop Tănasă G.	-	X	-	-	-	-	-	-	-
246	Ruști Floria	X	-	-	-	-	-	-	-	-
247	Pop Maștei T.	-	-	-	-	X	-	-	-	-
248	Stretea Zaharie	-	-	-	-	X	-	-	-	-
TOTAL PAGINA 8+9		19	4	6	7	192	20	23	31	-

Tablou nominal cu soarta locuitorilor români din comuna Măgura Ilvei care au luat parte la Primul Război Mondial între anii 1914-1918 și urmările sale

249	Pop Pavel D.	-	-	-	-	X	-	-	-	-
250	Grad Cirilă	X	-	-	-	-	-	1	-	-
251	Barbos Ion	X	-	-	-	-	-	1	2	-
252	Sitariți Ion	-	-	-	X	-	-	-	-	-
253	CozacMartian	-	-	-	-	X	-	-	-	-
254	CozacCostan	-	-	-	X	-	-	-	-	-
255	Bazga Ion	-	-	-	-	X	-	-	-	-
256	Sitariți Floria	-	-	-	-	X	-	-	-	-
257	Sitariți Filimon	-	-	-	-	X	-	-	-	-
258	Mici Maxim	-	-	-	-	X	-	-	-	-
259	Dărăban Domide	X	-	-	-	-	-	1	2	-
260	Mureșan Simion	-	-	-	-	X	-	-	-	-
261	Mici Ștefan	-	-	-	-	X	-	-	-	-
262	Mici Tănasă	-	-	-	-	X	-	-	-	-
263	Mici Aftone	-	-	-	-	X	-	-	-	-
264	Buta Ion	-	-	-	-	X	-	-	-	-
265	Buta George	-	-	-	-	X	-	-	-	-
266	Huci Irimie	-	-	X	-	-	-	-	-	-
267	Pop Larion M.	-	-	-	-	X	-	-	-	-
268	Pop Manailă	-	-	-	-	X	-	-	-	-
269	Pop Vasile	-	-	-	-	X	-	-	-	-
270	Bulbuc Doniză	-	-	-	-	X	-	-	-	-
271	Bulbuc Octavian	-	-	-	-	X	-	-	-	-
272	Cardan Petrea	-	-	-	-	X	-	-	-	-
273	Boscoaie Aurel	-	-	-	-	X	-	-	-	-
274	Șot George P.	-	-	-	-	X	-	-	-	-
275	Cardan Ion	-	-	-	X	-	-	-	-	-
276	Luci Anton	-	-	-	X	-	-	-	-	-
277	PleșcanPetrea	-	-	-	-	-	X	1	3	-
TOTAL PAGINA 9+10		22	4	7	11	212	21	27	38	-
278	Candale Marcu	-	-	-	-	X	-	-	-	-
279	Dejan Petrea	-	-	-	-	X	-	-	-	-
280	Ruști Ieronim	-	-	-	-	X	-	-	-	-
281	Bota Teodor	-	-	-	-	X	-	-	-	-
282	Ruști Gavrilă	-	-	-	-	X	-	-	-	-
283	Ruști Ilie	-	-	-	-	X	-	-	-	-
284	Urdă Doniză	-	-	-	-	X	-	-	-	-
285	Urdă Macedon	X	-	-	-	-	-	1	-	-
286	Urdă Simion	X	-	-	-	-	-	-	-	-
287	Urdă Silivan	-	-	-	-	X	-	-	-	-
288	Urdă Anton	-	-	-	-	X	-	-	-	-
289	Bora Gavrilă V.	-	-	-	X	-	-	-	-	-
290	Șot Petrea G.	-	-	-	-	X	-	-	-	-
291	Șot George G.	-	-	-	X	-	-	-	-	-
292	Ureche Ilie	-	-	-	-	X	-	-	-	-
293	PleșcanSilivan	-	-	-	-	X	-	-	-	-
294	Pleșcan Niculae	X	-	-	-	-	-	-	-	-
295	Șuler Ion	-	-	-	-	X	-	-	-	-

**Tablou nominal cu soarta locuitorilor români din comuna Măgura Ilvei care au luat parte la
Primul Război Mondial între anii 1914-1918 și urmările sale**

296	Covaci Ion	-	-	-	-	X	-	-	-	-
297	Moroșan Grigore	-	-	-	-	X	-	-	-	-
298	Romanesi Filip	-	-	-	-	X	-	-	-	-
299	Moldovan Solovăstru	-	-	-	-	X	-	-	-	-
300	Bora Ion V. N.	-	-	-	-	X	-	-	-	-
301	Câmpan Tănasă	-	-	-	-	X	-	-	-	-
302	Lupșan Nechita	-	-	-	-	X	-	-	-	-
303	Mihali Ștefan	-	-	-	-	X	-	-	-	-
304	Moroșan Anton I.	-	-	-	-	X	-	-	-	-
305	Cozac Miron	-	-	-	-	X	-	-	-	-
306	Danci Nicolae	-	-	-	-	X	-	-	-	-
TOTAL PAGINA 10+11		25	4	7	13	236	21	28	38	-
307	Boscoaie Ion	-	-	-	-	X	-	-	-	-
308	Ignat Niculae	-	-	-	-	X	-	-	-	-
309	Sitariți Scridon	-	-	-	-	X	-	-	-	-
310	Mici Dumitru	-	-	-	-	X	-	-	-	-
311	Bora Clement	-	-	-	X	-	-	-	-	-
312	Sas David	-	-	-	X	-	-	-	-	-
313	Sas Artene	-	-	-	X	-	-	-	-	-
314	Bora Irimia	-	-	-	-	X	-	-	-	-
315	Bulbuc Indrei	-	-	-	-	X	-	-	-	-
316	Pop Indrei	-	-	-	-	X	-	-	-	-
317	Dejan Gavrilă	-	-	X	-	-	-	-	-	-
318	Candale Iosif	-	-	-	X	-	-	-	-	-
319	Candale Petre	-	-	-	-	X	-	-	-	-
320	Jarda Pavel	-	X	-	-	-	-	-	-	-
321	Candale Vasile	-	-	-	-	X	-	-	-	-
322	Horga Pavel	-	-	-	-	X	-	-	-	-
323	Pop Pavel M.	-	-	-	-	X	-	-	-	-
324	Pop Grigore C.	-	-	-	-	X	-	-	-	-
325	Dejan Grigore	-	-	-	-	X	-	-	-	-
326	Șteopan Ion	-	-	-	-	X	-	-	-	-
327	Romanesi Damaschin	X	-	-	-	-	-	-	-	-
328	Pop Maxim A.	X	-	-	-	-	-	-	-	-
329	Mureșan Silivan	X	-	-	-	-	-	-	-	-
330	Dr. Bulbuc Virgil	-	-	-	X	-	-	-	-	-
TOTAL PAGINA 11+12		28	5	8	18	250	21	28	38	-
TOTAL GENERAL		330								

Măgură la 10 ianuarie 1922

Macedon Cozacu – secretar cerc.

Z. Bulbuc – paroh

Vasile Hanciu – primar comunal

Costan Moldovan

Anton Urdă

plugari

Concluzii privind locuitorii din comuna Măgura Ilvei participanți la Primul Război Mondial conform statisticii ASTRA

Conform statisticii care a fost realizată de Societatea „ASTRA” din Sibiu la câțiva ani după terminarea războiului, Tabelul Nominal cu toți combatanții care au participat la Primul Război Mondial din localitatea Măgura Ilvei a fost întocmit de preotul paroh greco-catolic Zaharie Bulbuc, de primarul comunei Vasile Hanciu, secretarul comunal Macedon Cazacu, plugarii Costan Moldovan și Anton Urdă, la data de 10 aprilie 1922.

În anii Primului Război Mondial (1914-1918) au fost mobilizați în Armata austro-ungară 331 de bărbați din localitatea Măgura Ilvei.

Majoritatea combatanților au fost plugari, 325. Au participat la partea activă - ca soldați pe front 284 bărbați, iar la partea sedentară - pentru servicii auxiliare sau mobilizați pe loc - au fost 47 bărbați.

Din totalul de 330 de bărbați:

- au murit pe câmpul de luptă: 28
- morți în temniță, în pribegie, în spital, în urma bolilor sau rănilor: 5
- au fost dați dispăruți: 21

În urma lor au rămas:

- 28 văduve
- 38 de orfani.

S-au întors acasă:

- Deplin sănătoși: 250
- Invalizi: 8
- Răniți sau bolnavi: 18.

Din punct de vedere al gradelor militare avem următoarea situație:

- Soldați: 283
- Frunțași: 12
- Caporali: 24
- Sergenți: 10
- Locotenent: 1

Au fost decorați cu:

- Medalia de Argint pentru vitejie, Clasa I – 6 .
- Medalia de Argint pentru vitejie, Clasa a II-a – 16.
- Medalia de Bronz pentru vitejie – 18.
- Medalia Crucea Carol – 16.
- Medalia Cruce fără Coroană – 1.

**TABLOU CU LOCUITORII DIN MĂGURA ILVEI DECORAȚI
ÎN PRIMUL RĂZBOI MONDIAL**

Nr. crt.	Numele și prenumele	Ocupația	Gradul	Decorațiile				
				Medalia de Argint I	Medalia de Argint II	Medalia de Bronz	Crucea Carol	Crucea fără Coroană
1.	Moisil Octavian	plugar	Caporal	-	da	da	da	-
2.	Moisil Emil	plugar	Sergent	-	da	da	da	-
3.	Boscoai Ștefan	plugar	Caporal	-	da	da	da	-
4.	Mureșan George	plugar	Caporal	da	-	da	da	-
5.	Hărtaș Leon	plugar	Caporal	-	da	da	da	-
6.	Sitariți Timoftei M.	plugar	Sergent	-	da	da	da	-
7.	Sidor Ștefan	plugar	Soldat	-	-	da	da	-
8.	Ilie Isac	plugar	Soldat	-	-	da	da	-
9.	Bora Iovu	plugar	Soldat	da	da	-	-	-
10.	Bulbuc Petrea	plugar	Fruntaș	da	da	-	-	-
11.	Bora Leon G.	plugar	Soldat	-	da	-	-	-
12.	Sitariți Timoftei V.	plugar	Sergent	da	da	-	-	-
13.	Suticău Terente	plugar	Fruntaș	-	da	da	da	-
14.	Pop Emil	plugar	Fruntaș	-	da	da	da	-
15.	Dărăban Irimie	plugar	Fruntaș	-	da	da	da	-
16.	Bota Dănilă	plugar	Caporal	-	da	da	da	-
17.	Bora Trofim I.	plugar	Soldat	-	da	da	da	-
18.	Ruști Gavrilă	plugar	Soldat	da	da	da	da	da
19.	Urdă Macedon	plugar	Soldat	-	-	da	-	-
20.	Urdă Anton	plugar	Soldat	-	da	da	da	-
21.	Șot George G.	plugar	Fruntaș	-	-	da	-	-
22.	Dejan Gavrilă	plugar	Soldat	da	-	da	da	-
TOTAL				6	16	18	16	1
TOTAL GENERAL				57				

PROTOCOLUL ALEGĂTORILOR ROMÂNI DIN ÎNTRUNITUL COMITAT BISTRIȚA-NĂSĂUD

În urma convocării dtto. 31 martie 1884 făcută prin alegătorii Grigore Moisil – vicar foraneu în Năsăud, Ioachim Mureșianu – avocat în Năsăud și Dănilă Lica – avocat în Bistrița, s-au înfățișat în cetatea Bistrița în sala hotelului cetății aproape 300 alegători români din acest comitat. La ora 10 a. m. avocatul Ioachim Mureșianu, ca unul dintre convocatori, salută pe alegătorii înfățișați, mulțumindu-le în numele său și al celorlalți convocatori, pentru că dând ascultare convocării s-au înfățișat în un număr așa frumos și prin aceasta au probat că se interesează de binele patriei în genere și de interesele naționalității române în special. Descoperind după aceea și precizând scopul convocării, solicită adunarea ca să se constituie propunând de președinte al adunării pe Alexandru Silași – protoprezbiter în Bistrița, apoi pe Elia Cincia – proprietar în Gledin și Chiril Deac – paroh în Șieuf, de notari, care se și aleg cu unanimitate.

Președintele și notarii ocupându-și locul, cel dintâi declară ședința de deschisă.

Din partea direcțiunii poliției din Bistrița au intervenit la adunare directorul poliției Gustav Dahinten. Avocatul Dănilă Lica dă citire scrisorilor venite de la comitetul central permanent al partidei naționale române din Sibiu dtto 10 Faur st. n. 1884, apoi 10/22 și 12/24 martie 1884, care toate privesc constituirea comitetelor electorale ale partidei amintite, apoi comunicarea mai multor date în privința numărului alegătorilor cu comitetul central permanent, la propunerea aceluia.

Numitele scrisori se aclud protocolului de față sub 1, 2 și 3; cuprinsul lor se ia spre știință și totdeauna data se decide, ca comunicarea sus-amintitelor date să se efectueze prin comitetul central ce se va alege în acest comitat.

Directorul gimnazial, Ioan Ciocan, într-o vorbire arată că membrii comitetului central din Sibiu în decursul perioadei trecute de alegere din iubire către naționalitatea lor, au lucrat după putință și au făcut toate ce s-au putut în interesul cauzei noastre naționale, unii din aceia cu pierdere de timp, cu spese mari și cu osteneală extraordinară au adunat datele de lipsă, au compus memorandumul bine cunoscut tuturor, au dispus traducerea și tipărirea lor în mai multe limbi europene și prin aceasta au făcut cauza noastră română cunoscută națiunilor civilizate; propune dar ca adunarea pentru aceste fapte să le exprime mulțumita și recunoștința.

Adunarea primește unanim această propunere. Avocatul Dănilă Lica citește mai departe ordinul direcțiunii poliției din Bistrița dtto. 7 aprilie 1884 nr. 636 venit în urma arătării despre ținerea conferinței în care se zice că în contra ținerii acesteia nu occură nici un obstacol, numai cât conferința are a pertracta numai obiectele evidente în convocare, totodată se face cunoscut că directorul de poliție va interveni la adunare.

Această scrisoare acludându-se la protocol sub 4, dispozițiunile din ea se iau spre știință și observare. Tot numitul avocat citește în urmă scrisoarea vicarului din Năsăud, Grigore Moisil dtto. 14 aprilie 1884 prin care arăta cum că din cauza afacerilor oficioase nu poate lua parte la adunarea de față. Această scrisoare acludându-se protocolului sub 5, adunarea o ia spre știință.

Președintele citind convocarea dtto. 31 martie 1884 întreba dacă adunarea primește spre dezbateră ordinea obiectelor în ea evidentă. Profesorul gimnazial din Năsăud, dr. Artemiu Alexi, primind întru celelalte ordinea din convocare, propune ca punctul 4 să se ia mai întâi la dezbateră pentru că în acesta se cuprinde obiectul principal, adică programa ce vor avea a primi alegătorii, iar obiectele din celelalte puncte eduxului programei.

Propunerea aceasta se primește unanim.

Președintele propune dar spre dezbateră punctul 4 din convocare, adică: ce ținută ar avea a observa alegătorii români din acest comitat față de alegerile viitoare ale deputaților dietali. Avocatul Dănilă Lica, cerând cuvântul, citește din punct în punct programa națională instituită de delegații alegătorilor români în Sibiu la 12-14 mai 1881, explica mai de aproape alegătorilor cuprinsul fiecărui punct, arăta motivele din care a fost necesită conferința din 1881 a statori și primi această programă, probează cu fapte chiar și recente că e consult, dar și necesar ca alegătorii români, în interesul naționalității române, în special, să primească și acuma programa numită de a sa, arăta că românii ținând la ea, dar pretind totodată că și acelea să respecte drepturile lor, arăta la urmă că românul este orișicând gata a da mâna și a trăi în pace în patria comună cu toate celelalte naționalități, deci, pro-

---

PROTOCOLUL ALEGĂTORILOR ROMÂNI DIN ÎNTRUNITUL COMITAT BISTRIȚA-NĂSĂUD

---

pune ca adunarea să primească și acuma această programă a sa.

Numitul avocat mai adaugă cum că această programă nu este de a se identifica cu pasivitatea sau abținerea de la alegeri, după cum aceasta se identifică nu numai prin neromâni și prin ziarele lor, dar chiar și prin mulți din români, luând activitatea sau pasivitatea ca programe sieși contrare, ci programa națională română este cea evidentă în memorandumul comitetului național permanent. Această programă stă din 9 puncte, care s-au citit, iar pasivitatea sau activitatea sunt două căi divergente, sunt numai mijloace prin care să se valideze programa de sus, de aici vine că chiar aderenții programei naționale unii voiesc a o valida pe calea activității, iar alții pe cea a pasivității; deci dar dânsul propune ca în privința căii, pe care să o valideze programa prin abținerea pasivă sau prin participare la alegeri, adunarea de față să nu preocupe părerea adunării delegaților ce se va ține la Sibiu, ci să lase acelora decizia, dar totuși să-și exprime dorința ca delegații ce vor fi de aici esmiși la Sibiu să procedeze în mod solidar cu ceilalți din alte ținuturi. Adunarea primește unanim ca concluzie cum că aderă pa programa națională a conferinței electorale din Sibiu ținută la 12-14 mai 1881 și aceasta o primește de a sa, iar chestiunea validării acestei programe pe calea participării la alegeri sau pe cea a abținerei pasive, nevoind a preocupa decizia delegaților convocați din Sibiu, lasă ca să decidă aceea în privința aceasta, recomandând delegaților ce se vor alege și trimite de aici ca să procedeze solidari cu ceilalți delegați.

La propunerea profesorului gimnaziali dr. Artemiu P. Alexi, adunarea primește ca concluzie cum că să exprime mulțumita și recunoștința tuturor acelor ziare române care au apărut programa națională sus amintită, în special, se exprimă recunoștința vechii „Gazete Transilvane”, „Observatoriului” și „Luminătorului”, apoi „Telegrafului Român” încât acestea au contribuit la numita apărare până la schimbarea personalului din redacție.

Punându-se prin președinte la ordine alegerea comitetului central din comitat, la cererea mai multor alegători ședința se suspendă pe 10 minute pentru consultare în privința persoanelor, după care redeschizându-se, adunarea primește ca concluzie cum că acest comitet să conștea din 5 (cinci) membri și, totodată, alege prin aclamațiune de atare pe Dănilă Lica – avocat, Alexandru Silași – protoprezbiter, ambii din Bistrița, EliaCincia – proprietar în Gledin, BasiliuPopițan – căpitan c. r. pensionat și dr. Constantin Moisil – profesor gimnazial, ambii din Năsăud, lăsând ca acest comitet să se constituie pe sine.

Venind după aceea la ordine alegerea membrilor în subcomitetele cercuale de alegere, adunarea decide ca în fiecare cerc electoral să se aleagă un comitet de trei membri, din care unul să fie totodată și membrul comitetului central din acest comitat; deci se alege pentru cercul de alegere al Năsăudului ca membri dr. Constantin Moisil, avocatul Ioachim Mureșianu și preotul Gherasim Domide, iar pentru cecul electoral al Bistriței se alege EliaCincia, Chiril Deac – preot în Șieuf și Ioan Mărgineanu – căpitan c. r. pensionat în Ragla.

Punându-se după aceasta la ordine alegerea delegaților pentru conferința convocată la Sibiu.

Adunarea alege cu unanimitate pentru cercul electoral al Bistriței pe Dănilă Lica – avocat și Alexandru Silași – protoprezbiter, ambii din Bistrița, iar de supleanți în caz de împiedicare a unuia sau altuia pe EliaCincia – proprietar în Gledin și Chiril Deac – preot în Șieuf. Pentru cercul Năsăudului se alege Ioachim Mureșianu – avocat în Năsăud și Teodor Vărășmașiu – preot în Prundu Bârgăului, iar de supleanți BasiliuPopițan – căpitan c. r. pensionat în Năsăud și Vasile Groze – preot în Maieru.

Nemaifiind alte obiecte de dezbatere, la propunerea preotului Gherasim Domide, adunarea mulțumește convocatorilor pentru activitatea arătată în cauza aceasta, asemenea președintele mulțumește adunării pentru purtarea corectă în decursul consultărilor, mulțumește mai departe directorului de poliție pentru întrevvedere și după ce verificarea protocolului ce conștede comitetului central, la care se mai adause și alegătorul Alexe Larionesi, concipient avocațial în Bistrița, președintele declară ședința încheiată.

Bistrița, 20 aprilie 1884.

Președintele: Alexandru Silași – protoprezbiter, Notar: EliaCincia – proprietar

Protocolul după citire se verifică: Dănilă Lica – avocat, Alexa Larionesi¹.

---

¹Observatoriulu, Sibiu, Anul VII, 1884, nr. 31, p. 123.

**DATE CU PRIVIRE LA MIȘCĂMÂNTUL POPULAȚIUNII DIN
PAROHIA NĂSĂUD PE 1899 ÎNTOCMITE DE GRIGORE PLETOSU**

Mult Onorat Oficiu protoprezbiterial

Cu provocare la circularul de dto. 1 ianuarie 1900 nr. 1 ex. 1900, am onoarea a înainta aici datele cu privire la mișcămîntul populațiunii din parohia Năsăud pe 1899.

Cu finea 1899 sunt:

1. Familii: 23.

2. Credincioși:

a) bărbați: 26;

b) femei: 28

Total: 54.

3. Dintre aceștia știu citi și scrie:

a) bărbați: 21;

b) femei: 22;

Total: 43.

4) Suma cununaților: -

5) Suma născuților: -

6) Suma morților: -

7) Suma concubinatelor: -

8) Treceeri religioase: -

9) Alte evenimente: -

Se observă că în aceste date cu privire la populațiunea parohiei nu sunt luați școlarii de la școala din Năsăud: școala elementară fundațională, gimnaziul superior fundațional și școala de stat, numărul cărora trece peste 100.

Năsăud 30 ianuarie 1900.

Oficiul parohial

Gregoriu Pletosu, protoiereu.

MEMORIUL COMITETULUI PAROHIEI ORTODOXE ROMÂNE DIN NĂSĂUD ADRESAT MINISTRULUI CULTELOR

În anii 1890-1893 s-a înființat aici în Năsăud o parohie ortodoxă și o capelă care să ocrotească pe elevii noștri ortodocși de la școlile de aici și să-i ferească de atacurile maghiare și apele tulburi ale catolicismului – uneltele lor.

La început s-a avut în vedere numai elevii, dar mai târziu s-au făcut și treceri la legea noastră, astfel că azi, comunitatea din Năsăud, după statistica oficială, numără 177 de suflete, afară de vreo 170 de elevi de școală (liceu, școală normală, școală secundară de fete și școală de meserii). Afară de aceasta s-au făcut multe treceri prin satele din jur, dintre care amintim două: Sângeorgiul-Român cu 33 și Maieru cu 73 de suflete. Apoi, pe zi ce trece, se mărește numărul funcționarilor ortodocși de la oficiile comunale și de stat și a profesorilor de la școli.

Iar, noi, cu toate acestea „nu avem unde să ne plecăm capul”.

Capela noastră și azi este aceeași ca pe vremea când furia ungurească se desfășura cu atâta urgie. Ea este o casă mică în care abia încap 50 inși, e umedă, stricată și ascunsă după un gard; stă ca o mărturie zdrobitoare pentru chinul nostru de ieri și râsul lumii azi.

Până când toate celelalte culte au adevărate domuri, noi, spre ocară lumii întregi, stăm și azi în „catacombă”.

Există, aici, patru confesiuni străine, greco-catolicii cu o biserică cu adevărat minunată și are credincioși majoritatea orașului, apoi romano-catolicii cu o biserică, casă parohială și supra edificate în cea mai bună stare, iar credincioși numai vreo 5, apoi reformată cu biserică zidită în anul 1901, cam stricată și casă parohială, aproape în ruine, cu numai 3 credincioși și, apoi, biserica luterană săsească în stare mai bună, dar, de asemenea numai cu 4-5 credincioși, însă e susținută cu bani străini germani.

Preot au toate, afară de cea luterană. Cea reformată are un preot bătrân care nici nu știe românește, dar, cu toate acestea primește salariu de la Stat pe care, ieri – alaltăieri, îl bârfeau.

Acest lucru este o tradiție aici. Însăși biserica reformată a fost zidită – zice-se – din contribuția tuturor credincioșilor de aici, dar, sigur, și ale Statului maghiar, a fost zidită cu scop vădit de propagandă ungurească în acest ținut curat românesc. Locuitorii contemporani își amintesc bine că fără să se simtă lipsa, fără credincioși, s-au trezit într-o bună zi cu o biserică reformată în spate, amvonul căreia a devenit un bazin de otrăvă pentru români.

Ori acest cuib de ură și maghiarizare nu mai poate și nu trebuie să mai poată exista.

În urmare, avându-se în vedere că această confesiune ungurească, astăzi, nu mai are decât 3 suflete și, deci, nu are pentru cine să existe.

Având în vedere trecutul său atât de puțin demn pentru o biserică și cu atâta jignire pentru întreg poporul român din acest ținut și, mai ales, scopul înființării ei;

Având în vedere că Statul român prin acordarea salariului preotului ei persistă în a menține o situație rușinoasă pentru noi;

Și luând apoi în considerare că biserica ortodoxă, umilită până ieri, dar prin meritele ei ajunsă dominantă azi în Statul scump nouă, nu are un petec de loc aici în Năsăud, nici măcar pentru o groapă, și nu are un locaș propriu de închinare – cel în care se face astăzi serviciul este proprietatea Fondurilor grănicerești;

Și luând în considerare numărul mare al creștinilor ortodocși de aici, care se înmulțește pe zi ce merge;

Cerem ca să binevoiiți a ne asculta glasul și a afla modalitatea ca, prin răscumpărare sau altcum, cum veți afla de bine, să putem intra în posesiunea bisericii reformate din loc.

Reparații și alte cheltuieli, ce ar trebui de suportat, le-ar suporta credincioșii noștri de aici, dar a-și zidi o biserică nouă nu pot, mai ales că ploile din iarnă a golit casele și a sărăcit poporul.

După ce biserica noastră ortodoxă nu are nici o sursă de venit, Comisiunea de ocol pentru expropriere nici nu vrea să discute asupra cererii sale de a-i acorda un intravilan pentru edificarea bisericii, credem că suntem în drept a cere ca, măcar acvirând un locaș de închinare din cele ce există,

**MEMORIUL COMITETULUI PAROHIEI ORTODOXE ROMÂNE DIN NĂSĂUD
ADRESAT MINISTRULUI CULTELOR**

pe cel ce nu are nici o rațiune de a mai fi, să fim puși într-o măsură oarecare în putință de a ne desfășura și noi steagul în lupta cu întunericul și în fuga după lumină.

În așteptarea preaînțeleptei dumneavoastră judecăți, vă rugăm, încă o dată, întoarceți-vă față către noi, cei ce nu avem altă scăpare și vă rugăm să primiți încredințarea înaltei noastre considerațiuni.

Năsăud, 14 ianuarie 1926.

Comitetul parohiei ortodoxe române (apar în jur de 15 semnături indescifrabile, s. n.)¹.

¹Serviciul Județean al Arhivelor Naționale Bistrița-Năsăud, Fond *Oficiul parohial ortodox Năsăud*, dosar nr. 15, f. 40 (f.-v.)

ABSOLVENȚII LICEULUI „SOLOMON HALIȚĂ”

Promoția 1979-1980

XII A

1. ALEXI A. MARIA
2. ANIȚEI C. NICOLETA
3. AVRAM G. FLOAREA
4. BINDIU N. FLORIN
5. BÂRTE I. MARIA
6. BODESCU I. DINU
7. BOLONY S. AGNETA
8. BUIA A. ALEXANDRINA MONICA
9. CIUNTEREI I. IOAN
10. COȘBUC R. LUCIAN
11. CUT I. IOAN
12. GAGEA I. MĂRIOARA
13. HALIȚĂ I. TRAIAN
14. HÂRUȚA I. ANA
15. HÂRUȚAI. IOANA
16. HÂRUȚA V. CĂTĂLINA
17. HOZA L. LAZĂR
18. ISIP D. DOREL
19. LARIONESI M. MAXIM
20. PETRICI D. FLORIN
21. POP E. ILEANA
22. PURCEA G. IOAN
23. RĂZVANȚĂ V. ADRIANA VETURIA
24. RUNCAN A. ALEXANDRU
25. RUS S. SAVETA
26. SASU V. MARIA
27. SIMA M. OLIMPIU ROMEO
28. SZEKELY V. ROLAND
29. TUDORAN D. ȘTEFAN
30. URȘA E. EMIL
31. VLĂDICĂ E. FLORINA
32. WALDHUTER I. IOAN FLORIN

XII B

1. ALEXI S. ALEXANDRU
2. BĂDAȘCU I. CRĂIȚA
3. BÂGIU I. VALER
4. BOZBICI E. ELISABETA
5. BUCULEI V. OCTAVIAN
6. BUHA V. DORUȚ
7. CICIOC V. ȘTEFAN
8. CÂRDAN D. VALERIA
9. CLIPOTĂ I. ARTENE
10. CORĂBEAN I. MONICA
11. COTU M. LEONTIN
12. ERNST M. LUCICA
13. GAVRILOAIE I. NAZARICA
14. GĂZDAC I. MINA
15. GIRIGAN I. PETRU
16. HÂRUȚA M. IOAN
17. JARDA A. EMIL
18. LARI L. ANCHIDIM
19. LECHINȚAN L. EMIL
20. MARICA F. EMIL
21. MUREȘAN L. RODICA
22. NICOARĂ T. IOAN
23. OLARU A. MARIA
24. PAȘCU S. GRIGORE
25. ROMAN G. EMILIA
26. SABO G. VASILE
27. SIDOR V. VICTOR
28. SORĂȘAN V. NICULAI
29. SUCIU M. FLOAREA
30. TOMI G. ELENA
31. URECHE NS. AUGUSTINA
32. VARVARI I. ALEXANDRU

XIII SERAL

1. ALEXI T. ARTENE
2. BĂRȚA V. VASILE
3. BOLFĂ I. ION
4. BUTA P. LAZĂR
5. CĂILEAN L. SABIN
6. CĂRBUNE A. LAZĂR
7. CĂRBUNE I. ION
8. CIROIE LAZĂR
9. CIURTE A. MARIA
10. COTU S. OCTAVIAN
11. COZMA C. GHEORGHE
12. DOMIDE MARIA
13. DOMIDE VICTOR
14. DUMEA TEODOR
15. DUMITRU PETYRU
16. DUMITRU VIOREL
17. ERNST S. MARIA
18. FLAMĂ A. ANA
19. FRĂTEANU P. IULIU
20. FRUNZĂ A. LEONTIN
21. FRUNZĂ I. ION
22. GIRIGAN I. ION
23. HÂRUȚA A. ALEXANDRU
24. HÂRUȚA M. ION
25. LUCIU P. CONSTANTIN
26. MARICA ION
27. MIHUȚIU I. MARIA
28. MOLNAR DAN
29. MUREȘAN A. ION
30. MUREȘAN G. VICTOR
31. MUREȘAN I. MARIA
32. NACUL SABIN
33. OLAR N. VALERIA
34. PETRICI DUMITRU
35. PETRI T. VIORICA
36. PIORAȘ IOAN
37. POLICEK ANTON
38. POMOHACI ILIE
39. POP G. NICOLAE
40. POP M. ION
41. POP S. LEONTINA
42. POPĂRȚAC ION
43. ROBOTION N. ION
44. SAS V. ALEXANDRU
45. SIDOR VASILE
46. ȚIMUCA ARTENE
47. TÂRLIȘAN NICOLAE
48. UNGUR G. ION
49. VASILICĂ V. VASILE

Revistă sprijinită și finanțată de:
CONSILIUL LOCAL SÂNGEORZ-BĂI
CENTRUL CULTURAL „JUSTIN SOHORCA” SÂNGEORZ-BĂI

Piatra funerară de la mormântul bravului căpitan sângeorzan aflat în Roșia Montană
„AICI ODIHNEȘTE BRAVUL ȘTEFAN BORGEOVAN CĂPITAN C. R. REGIMENTUL 50 DE
INFANTERIE. PROPRIETARUL MAI MULTOR ORDURI.
NĂSCUT ÎN SANTU GEORGIU 18/12/1828
REPAUSAT ÎN 16/04/1882”.

ISSN 2285-8229
ISSN-L 2285-8229